

Godina XXIII
Petak, 20. prosinca/decembra 2019. godine

Број/Број

83

Година XXIII
Петак, 20. децембра 2019. године

ISSN 1512-7494 - hrvatski jezik

ISSN 1512-7508 - srpski jezik

ISSN 1512-7486 - bosanski jezik

**VIJEĆE MINISTARA
BOSNE I HERCEGOVINE**

847

Temeljem članka 15. stavak (1) Zakona o štrajku uposlenih u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 41/16) i članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 178. sjednici, održanoj 12.11.2019. godine, donijelo je

**ODLUKU
O UTVRĐIVANJU MINIMUMA PROCESA RADA ZA
VRIJEME TRAJANJA ŠTRAJKA U PREDSEDNIŠTVU
BOSNE I HERCEGOVINE**

Članak 1.
(Predmet)

Ovom odlukom utvrđuje se minimum procesa rada u Predsjedništvu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Predsjedništvo) za vrijeme trajanja štrajka, radi zaštite javnog interesa, općeg interesa građana, opće sigurnosti i sigurnosti osoba i imovine, vodeći posebice računa da se moraju osigurati nesmetani uvjeti života, rada i kretanja osoba, robe i usluga.

Članak 2.
(Pravo na organiziranje štrajka)

Štrajk u Predsjedništvu mogu organizirati uposlenici Predsjedništva sukladno važećim propisima.

Članak 3.

(Minimum procesa rada)

- (1) Uposlenici u Predsjedništvu mogu započeti štrajk kada se osigura minimum procesa rada u instituciji radi nesmetanog funkcioniranja svih organizacijskih jedinica i obavljanja ostalih aktivnosti iz nadležnosti Predsjedništva.

- (2) Minimum procesa rada u Predsjedništvu za vrijeme štrajka ostvaruje se u opsegu do 20% kadrovskih kapaciteta u svakoj organizacijskoj jedinici Predsjedništva.

Članak 4.

(Osiguravanje minimuma procesa rada)

- (1) Rukovoditelji organizacijskih jedinica Tajništva Predsjedništva odmah nakon organiziranja štrajka obavezni su:
- odrediti poslove i radne zadatke koji ne trpe odgađanje, odnosno poslove i radne zadatke koje je neophodno izvršavati za vrijeme trajanja štrajka,
 - predložiti glavnom tajniku Predsjedništva uposlenike koji će raditi za vrijeme trajanja štrajka u smislu članka 3. ove odluke.
- (2) Glavni tajnik Predsjedništva raspoređuje uposlenike u Tajništvu Predsjedništva na odgovarajuća radna mjesta kako bi se osigurao minimum procesa rada za vrijeme štrajka.
- (3) Voditelji ureda članova Predsjedništva raspoređuju uposlenike u uredima na odgovarajuća radna mjesta kako bi se osigurao minimum procesa rada za vrijeme štrajka.

Članak 5.

(Provedba odluke)

Za provedbu ove odluke zaduženo je Predsjedništvo.

Članak 6.

(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 153/19
12. studenoga 2019. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. Denis Zvizdić, v. r.

На основу члана 15. став (1) Закона о штрајку запослених у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 41/16) и члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), на приједлог Председништва Босне и Херцеговине, Савјет министара Босне и Херцеговине, на 178. сједници, одржаној 12.11.2019. године, донио је

ОДЛУКУ
О УТВРЂИВАЊУ МИНИМУМА ПРОЦЕСА РАДА ЗА
ВРИЈЕМЕ ТРАЈАЊА ШТРАЈКА У
ПРЕДСЈЕДНИШТВУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Члан 1.
(Предмет)

Овом одлуком утврђује се минимум процеса рада у Председништву Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Председништво) за вријеме трајања штрајка, ради заштите јавног интереса, општег интереса грађана, опште безбједности и безбједности лица и имовине, водећи посебно рачуна да се морају обезбиједити несметани услови живота, рада и кретања лица, робе и услуга.

Члан 2.

(Право на организовање штрајка)

Штрајк у Председништву могу организовати запосленици Председништва у складу са важећим прописима.

Члан 3.

(Минимум процеса рада)

- (1) Запосленици у Председништву могу започети штрајк када се обезбиједи минимум процеса рада у институцији ради несметаног функционисања свих организационих јединица и обављања осталих активности из надлежности Председништва.
- (2) Минимум процеса рада у Председништву за вријеме штрајка остварује се у обиму до 20% кадровских капацитета у свакој организационој јединици Председништва.

Члан 4.

(Обезбјеђивање минимума процеса рада)

- (1) Руководиоци организационих јединица Секретаријата Председништва одмах након организовања штрајка обавезни су:
 - а) одредити послове и радне задатке који не трпе одгађање, односно послове и радне задатке које је неопходно извршавати за вријеме трајања штрајка,
 - б) предложити генералном секретару Председништва запосленике који ће радити за вријеме трајања штрајка у смислу члана 3. ове одлуке.
- (2) Генерални секретар Председништва распоређује запосленике у Секретаријату Председништва на одговарајућа радна мјеста како би се обезбиједио минимум процеса рада за вријеме штрајка.
- (3) Шефови кабинета чланова Председништва распоређују запосленике у кабинетима на одговарајућа радна мјеста како би се обезбиједио минимум процеса рада за вријеме штрајка.

Члан 5.

(Провођење одлуке)

За провођење ове одлуке задужено је Председништво.

Члан 6.

(Ступање на снагу)

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 153/19
12. новембра 2019. године
Сарајево

Председавајући
Савјета министара
Др **Денис Звиздић**, с. р.

На основу члана 15. став (1) Закона о штрајку запослених у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 41/16) и члана 17. Закона о Вijeћу министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), на приједлог Председништва Босне и Херцеговине, Вijeће министара Босне и Херцеговине, на 178. сједници, одржаној 12.11.2019. године, донijело је

ОДЛУКУ
О УТВРЂИВАЊУ МИНИМУМА ПРОЦЕСА РАДА ЗА
ВРИЈЕМЕ ТРАЈАЊА ШТРАЈКА У ПРЕДСЈЕДНИШТВУ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Члан 1.

(Предмет)

Овом одлуком утврђује се минимум процеса рада у Председништву Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Председништво) за вријеме трајања штрајка, ради заштите јавног интереса, опћег интереса грађана, опће сигурности и сигурности особа и имовине, водећи посебно рачуна да се морају осигурати несметани услови живота, рада и кретања особа, робе и услуга.

Члан 2.

(Право на организовање штрајка)

Штрајк у Председништву могу организовати запосленици Председништва у складу са важећим прописима.

Члан 3.

(Минимум процеса рада)

- (1) Зaposленици у Председништву могу започети штрајк када се осигура минимум процеса рада у институцији ради несметаног функционисања свих организационих јединица и обављања осталих активности из надлежности Председништва.
- (2) Минимум процеса рада у Председништву за вријеме штрајка остварује се у обиму до 20% кадровских капацитета у свакој организационој јединици Председништва.

Члан 4.

(Осигуравање минимума процеса рада)

- (1) Руководиоци организационих јединица Секретаријата Председништва одмах након организовања штрајка обавезни су:
 - а) одредити послове и радне задатке који не трпе одгађање, односно послове и радне задатке које је неопходно извршавати за вријеме трајања штрајка,
 - б) предложити генералном секретару Председништва запосленике који ће радити за вријеме трајања штрајка у смислу члана 3. ове одлуке.
- (2) Генерални секретар Председништва распоређује запосленике у Секретаријату Председништва на одговарајућа радна мјеста како би се осигурао минимум процеса рада за вријеме штрајка.
- (3) Шефови кабинета чланова Председништва распоређују запосленике у кабинетима на одговарајућа радна мјеста како би се осигурао минимум процеса рада за вријеме штрајка.

Члан 5.

(Провођење одлуке)

За провођење ове одлуке задужено је Председништво.

Član 6.

(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 153/19
12. novembra 2019. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. Denis Zvizdić, s. r.

BOSNA I HERCEGOVINA
UPRAVA ZA NEIZRAVNO OPOREZIVANJE

848

Temeljem članka 16. i članka 61. stavak (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02, 102/09 i 72/17), članka 12. i 15. Zakona o Upravi za neizravno oporezivanje ("Službeni glasnik BiH", broj 89/05), članka 12. Zakona o postupku neizravnog oporezivanja ("Službeni glasnik BiH", br. 89/05 i 100/13) i članka 56. Zakona o porezu na dodanu vrijednost ("Službeni glasnik BiH" br. 9/05, 35/05, 100/08 i 33/17), ravnatelj Uprave za neizravno oporezivanje donosi

UPUTU

O DOSTAVLJANJU PODATAKA IZ
KNJIGOVODSTVENIH EVIDENCIJA
ELEKTRONIČKIM PUTEM

GLAVA I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

(Predmet)

Ovom Uputom propisuje se postupak dostavljanja podataka iz knjigovodstvenih evidencija elektroničkim putem, određuje se tko može da dostavi podatke iz knjigovodstvenih evidencija elektroničkim putem, rokovi za dostavljanje podataka iz knjigovodstvenih evidencija elektroničkim putem, prava i obveze obveznika neizravnih poreza (u daljnjem tekstu: obveznik) i Uprave za neizravno oporezivanje (u daljnjem tekstu: UNO) su svezi sa dostavljanjem podataka iz knjigovodstvenih evidencija elektroničkim putem.

Članak 2.

(Definicije)

U smislu ove Upute sljedeći pojmovi podrazumijevaju:

- Pod pojmom "obveznik" podrazumijeva se registrirani obveznik koji je u Jedinствени registar obveznika neizravnih poreza upisan po osnovi poreza na dodanu vrijednost i koji je registrirao korisnika elektroničkih usluga UNO, na način propisan odredbama Upute o registraciji korisnika elektroničkih usluga UNO,
- Pod pojmom "e-portal" podrazumijeva se servis za korištenje elektroničkih usluga koje pruža UNO,
- Pod pojmom "podatci iz knjigovodstvene evidencije" podrazumijevaju se podatci iz knjigovodstvene evidencije u kojima su sadržani podatci koji omogućavaju pravilno obračunavanje i plaćanje PDV-a u svakom poreznom razdoblju,
- Pod pojmom "e-Evidencija" podrazumijevaju se podatci iz knjigovodstvene evidencije vezani za nabave i isporuke, koje obveznik dostavi UNO elektroničkim putem,
- Pod pojmom "primarni korisnik elektroničkih usluga UNO" (u daljnjem tekstu: primarni korisnik) podrazumijeva se odgovorna osoba obveznika, registrirana na način propisan odredbama Upute o registraciji korisnika elektroničkih usluga UNO,
- Pod pojmom "sekundarni korisnik elektroničkih usluga UNO" (u daljnjem tekstu: sekundarni korisnik) podrazumijeva se fizička osoba koju imenuje primarni korisnik, registrirana na način propisan odredbama

Upute o registraciji korisnika elektroničkih usluga UNO.

GLAVA II. KNJIGOVODSTVENE EVIDENCIJE

Članak 3.

(Odnos prema drugim propisima)

- Prava i obveze obveznika, u svezi s vođenjem knjigovodstvenih evidencija, propisane su odredbama članka 56. Zakona o porezu na dodanu vrijednost ("Službeni glasnik BiH", br. 9/05, 35/06, 100/08 i 33/17) i odredbama članaka 120. - 126. Pravilnika o primjeni Zakona o porezu na dodanu vrijednost ("Službeni glasnik BiH", br. 93/05, 21/06, 60/06, 06/07, 100/07, 35/08, 65/10 i 85/17).
- Obveza na suradnju s Upravom za neizravno oporezivanje propisana je odredbama članka 12. Zakona o Upravi za neizravno oporezivanje ("Službeni glasnik BiH", broj 89/05) na način da su sve fizičke osobe, pravne osobe i svi drugi subjekti odgovorni za postupanje u svezi s neizravnim porezima, dužni da pruže Upravi za neizravno oporezivanje bilo koju vrstu podataka, izvješća, službenih akata i drugih dokaza koji se odnose na neizravne poreze u svezi s izvršavanjem vlastitih obveza ili obveza proisteklih iz njihovih poslovnih odnosa sa drugim osobama na način i u rokovima propisanim podzakonskim aktom.

Članak 4.

(Knjigovodstvo)

- Prema odredbama Zakona o postupku neizravnog oporezivanja obveznici su u obvezi da se pridržavaju računovodstvenih propisa, vode evidencije sukladno zakonskim i UNO standardima, kao i sustava informatičke podrške i razvoja koji će dozvoliti tumačenje podataka i olakšati pretvaranje tih podataka u čitak format ako su kodirani.
- Prema odredbama Zakona o porezu na dodanu vrijednost (u daljnjem tekstu: Zakon o PDV-u) svaki registrirani obveznik PDV-a obavezan je voditi knjige s dovoljno podataka koji će omogućiti urednu primjenu PDV-a, uključujući i obračunavanje obveze PDV-a za svako razdoblje PDV-a i inspekciju od strane UNO.
- Prema odredbama Pravilnika o primjeni Zakona o porezu na dodanu vrijednost svaki registrirani obveznik PDV-a obavezan je u svom knjigovodstvu osigurati sve podatke potrebne za točno, pravilno i pravovremeno obračunavanje i plaćanje PDV-a, a osnova za knjigovodstveno evidentiranje porezno značajnih događaja su odgovarajuće isprave, kao što su: obračuni izvršenih i primljenih isporuka, izdani i primljeni računi, isprave o uvozu i izvozu, isprave o plaćanjima i naplati, kao i sve druge isprave bitne za obračun i plaćanje PDV-a i korištenje prava na odbitak ulaznog poreza.
- Obrasci i knjige se moraju prilagođavati automatskoj obradi podataka, na način da se osiguraju svi propisani podatci.

GLAVA III. POSTUPAK DOSTAVLJANJA
E-EVIDENCIJE

Članak 5.

(Osoba ovlaštena za dostavljanje e-Evidencije)

E-Evidenciju dostavlja obveznik, putem svog primarnog ili sekundarnog korisnika, posredstvom e-portala.

Članak 6.

(Obveza dostavljanja e-Evidencije)

- Obveznik iz članka 5. ove Upute, može dostavljati e-Evidenciju od poreznog razdoblja siječanj 2020. godine.
- Nakon što obveznik prvi put dostavi podatke iz knjigovodstvene evidencije elektroničkim putem, obavezan je za svako iduće porezno razdoblje dostavljati e-Evidenciju.

- (3) Obveznik iz članka 5. ove Upute dužan je dostavljati e-Evidenciju od poreznog razdoblja siječanj 2021. godine.

Članak 7.

(Dostavljanja e-Evidencije)

- (1) Obveznik iz stavka (1) i (3) članka 6. ove Upute dostavlja e-Evidenciju do 20-tog u mjesecu po isteku poreznog razdoblja.
- (2) Porezno razdoblje za koje se dostavlja e-Evidencija je jedan kalendarski mjesec.
- (3) Obveznik može dostaviti e-Evidenciju za porezno razdoblje najranije prvog dana po isteku poreznog razdoblja za koje podnosi e-Evidenciju.
- (4) E-Evidencija se smatra dostavljenom kada je evidentirana u bazi podataka e-portala.
- (5) E-Evidencija se dostavlja u CSV formatu.
- (6) Obveznik koji u poreznom razdoblju nije ostvario promet, odnosno u svim poljima podnesene prijave samooporezivanja je evidentirao nule, nije u obvezi da za to porezno razdoblje dostavi e-Evidenciju.
- (7) Obveznik koji je u poreznom razdoblju u svojoj prijavi samooporezivanja evidentirao samo nabave, ili samo isporuke u obvezi je da dostavi e-Evidenciju samo za promet evidentiran u prijavi samooporezivanja, odnosno samo za nabave ili samo za isporuke ovisno od toga koji je promet ostvaren.
- (8) Obveznik koji ne postupi na način propisan člankom 6. stavak (3) i stavkom (1) ovoga članka Upute odgovoran je za prekršaj propisan člankom 67. stavak 1. točka 13. i stavak 2. Zakona o porezu na dodanu vrijednost.

Članak 8.

(Ispravka greške u E-evidenciji)

- (1) Obveznik je dužan dostaviti ispravljenu e-Evidenciju nakon što uoči grešku u prethodno dostavljanoj e-Evidenciji za porezno razdoblje.
- (2) Dostavljanje ispravljene e-Evidencije se vrši sukladno odredbama ove Upute.

Članak 9.

(Obavještenje o prijemu)

- (1) UNO primarnom i/ili sekundarnom korisniku za obveznika, elektroničkim putem, dostavlja obavještenje o prijemu e-Evidencije, s podacima o vremenu evidentiranja dostavljanja e-Evidencije u bazi podataka e-portala.
- (2) UNO primarnom i/ili sekundarnom korisniku za obveznika, elektroničkim putem, dostavlja obavještenje o nemogućnosti učitavanja podataka sadržanih u dostavljenoj e-Evidenciji u bazi podataka e-portala.
- (3) Obavještenje iz stavka (1) i (2) ovoga članka dostavlja se automatski, putem e-portala.
- (4) Za obavještenja iz stavka (3) ovoga članka relevantno je vrijeme evidentirano u bazi podataka e-portala.

GLAVA IV. SADRŽAJ E-EVIDENCIJE

Članak 10.

(E-Evidencija u svezi s nabavama)

- (1) E-Evidencija u svezi s nabavama mora da sadrži podatke, u svezi s nabavama obveznika, iskazane u kolonama po sljedećem redoslijedu:
 - a) Porezno razdoblje
 - b) redni broj
 - c) tip dokumenta
 - d) broj računa ili drugog dokumenta
 - e) datum računa ili drugog dokumenta
 - f) datum prijema računa ili drugog dokumenta
 - g) naziv dobavljača
 - h) sjedište dobavljača

- i) identifikacijski (PDV) broj za dobavljača registriranog obveznika PDV-a na teritoriji Bosne i Hercegovine
 - j) JIB/PIB dobavljača
 - k) iznos računa, ili drugog dokumenta, bez PDV-a
 - l) iznos računa, ili drugog dokumenta, sa PDV-om
 - m) iznos paušalne naknade
 - n) iznos ulaznog PDV-a
 - o) ulazni PDV koji se može odbiti
 - p) ulazni PDV koji se ne može odbiti
 - r) iznos ulaznog PDV-a koji se ne može odbiti, a koji se unosi u polje 32 PDV prijave
 - s) iznos ulaznog PDV-a koji se ne može odbiti, a koji se unosi u polje 33 PDV prijave
 - t) iznos ulaznog PDV-a koji se ne može odbiti, a koji se unosi u polje 34 PDV prijave.
- (2) Ukoliko obveznik u poreznom razdoblju izvrši nabavu iz inozemstva (uvoz), u e-Evidenciji umjesto podatka o broju računa iz točke d) stavka (1) ovoga članka, evidentira podatak o broju Jedinstvene carinske isprave (u daljnjem tekstu: JCI) po kojoj je uvoz izvršen.
 - (3) Obveznik iz stavka (2) ovoga članka umjesto podatka o datumu računa iz točke e) stavka (1) ovoga članka, evidentira podatak o datumu JCI po kojoj je uvoz izvršen.

Članak 11.

(E-Evidencija u svezi s isporukama)

- (1) E-Evidencija u svezi s isporukama mora da sadrži podatke, u svezi s isporukama obveznika, iskazane u kolonama po sljedećem redoslijedu:
 - a) Porezno razdoblje
 - b) redni broj
 - c) tip dokumenta
 - d) broj računa ili drugog dokumenta
 - e) datum računa ili drugog dokumenta
 - f) naziv kupca
 - g) sjedište kupca
 - h) identifikacijski (PDV) broj kupca registriranog obveznika PDV-a
 - i) JIB/PIB kupca
 - j) iznos računa
 - k) iznos internog računa u izvanposlovne svrhe
 - l) iznos računa za izvozne isporuke, temeljem izvoznih carinskih isprava
 - m) iznos računa za ostale isporuke oslobođene plaćanja PDV-a
 - n) osnovica za obračun PDV-a za isporuku izvršenu registriranom obvezniku PDV-a
 - o) iznos izlaznog PDV-a za isporuku izvršenu registriranom obvezniku PDV-a
 - p) osnovica za obračun PDV-a za isporuku izvršenu osobi koja nije registrirani obveznik PDV-a
 - r) iznos izlaznog PDV-a za isporuku izvršenu osobi koja nije registrirani obveznik PDV-a
 - s) iznos izlaznog PDV-a koji se unosi u polje 32 PDV prijave
 - t) iznos izlaznog PDV-a koji se unosi u polje 33 PDV prijave i
 - u) iznos izlaznog PDV-a koji se unosi u polje 34 PDV prijave.
- (2) Ukoliko obveznik u poreznom razdoblju izvrši isporuku u inozemstvo (izvoz), u e-Evidenciji umjesto podatka o broju računa iz točke d) stavka (1) ovoga članka, evidentira podatak o broju JCI po kojoj je izvoz izvršen.
- (3) Obveznik iz stavka (2) ovoga članka umjesto podatka o datumu računa iz točke e) stavka (1) ovoga članka, evidentira podatak o datumu JCI po kojoj je izvoz izvršen.

GLAVA V. PRAVA I OBVEZE**Članak 12.**

(Prava i obveze obveznika)

- (1) Obveznik ima pravo da bude upoznat sa statusom postupka dostavljanja e-Evidencije.
- (2) Obveznik je dužan da podatke u e-Evidenciji navede tačno i potpuno.
- (3) Obveznik je odgovoran za tačnost i potpunost podataka iskazanih u dostavljenoj e-Evidenciji.

Članak 13.

(Obveze UNO)

- (1) UNO je obvezna da primarnom i/ili sekundarnom korisniku za obveznika potvrdi prijem e-Evidencije.
- (2) UNO je obvezna da elektroničkim putem primarnog i/ili sekundarnog korisnika za obveznika obavijesti o nemogućnosti učitavanja podataka sadržanih u e-Evidenciji.
- (3) UNO je obvezna da se stara o povjerljivosti podataka sadržanih u dostavljenoj e-Evidenciji.

GLAVA VI. ZAVRŠNE ODREDBE**Članak 14.**

(Tehnička uputa)

UNO će, sukladno odredbama ove Upute, sačiniti Tehničku uputu za korisnike e-portala, u svezi sa dostavljanjem e-Evidencije.

Članak 15.

(Stupanje na snagu)

Ova Uputa stupa na snagu osmoga dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-02-2-139-25/19

10. prosinca 2019. godine

Ravnatelj

Dr. Miro Džakula, v. r.

Na osnovu člana 16. i člana 61. stav (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02, 102/09 i 72/17), člana 12. i 15. Zakona o Upravi za indirektno oporezivanje ("Službeni glasnik BiH", broj 89/05), člana 12. Zakona o postupku indirektnog oporezivanja ("Službeni glasnik BiH", br. 89/05 i 100/13) i člana 56. Zakona o porezu na dodatu vrijednost ("Službeni glasnik BiH", br. 9/05, 35/05, 100/08 i 33/17), direktor Uprave za indirektno oporezivanje donosi

УПУТСТВО**О ДОСТАВЉАЊУ ПОДАТАКА ИЗ
КЊИГОВОДСТВЕНИХ ЕВИДЕНЦИЈА
ЕЛЕКТРОНСКИМ ПУТЕМ****ГЛАВА I. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ****Члан 1.**

(Предмет)

Овим Упутством прописује се поступак достављања података из књиговодствених евиденција електронским путем, одређује се ко може да достави податке из књиговодствених евиденција електронским путем, рокови за достављање података из књиговодствених евиденција електронским путем, права и обавезе обvezника индиректних пореза (у даљем тексту: обvezник) и Управе за индиректно опореживање (у даљем тексту: УИО) у вези са достављањем података из књиговодствених евиденција електронским путем.

Члан 2.

(Дефиниције)

У смислу овог Упутства сљедећи појмови подразумевају:

- а) Под појмом "обvezник" подразумева се регистровани обvezник који је у Јединствени регистар обvezника индиректних пореза уписан по основу

пореза на додату вриједност и који је регистровао корисника електронских услуга УИО, на начин прописан одредбама Упутства о регистрацији корисника електронских услуга УИО,

- б) Под појмом "е-портал" подразумева се сервис за коришћење електронских услуга које пружа УИО,
- ц) Под појмом "подаци из књиговодствене евиденције" подразумевају се подаци из књиговодствене евиденције у којима су садржани подаци који омогућавају правилно обрачунавање и плаћање ПДВ-а у сваком пореском периоду,
- д) Под појмом "е-Евиденција" подразумевају се подаци из књиговодствене евиденције везани за набавке и испоруке, које обvezник достави УИО електронским путем,
- е) Под појмом "примарни корисник електронских услуга УИО" (у даљем тексту: примарни корисник) подразумева се одговорно лице обvezника, регистровано на начин прописан одредбама Упутства о регистрацији корисника електронских услуга УИО,
- ф) Под појмом "секундарни корисник електронских услуга УИО" (у даљем тексту: секундарни корисник) подразумева се физичко лице које именује примарни корисник, регистровано на начин прописан одредбама Упутства о регистрацији корисника електронских услуга УИО.

ГЛАВА II. КЊИГОВОДСТВЕНЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ**Члан 3.**

(Однос према другим прописима)

- (1) Права и обавезе обvezника, у вези са вођењем књиговодствених евиденција, прописане су одредбама члана 56. Закона о порезу на додату вриједност ("Službeni glasnik BiH", br. 9/05, 35/06, 100/08 i 33/17) и одредбама чланова 120. - 126. Правилника о примјени Закона о порезу на додату вриједност ("Službeni glasnik BiH", br. 93/05, 21/06, 60/06, 06/07, 100/07, 35/08, 65/10 i 85/17).
- (2) Обавеза на сарадњу са Управом за индиректно опореживање прописана је одредбама члана 12. Закона о Управи за индиректно опореживање ("Službeni glasnik BiH", broj 89/05) на начин да су сва физичка лица, правна лица и сви други субјекти одговорни за поступање у вези са индиректним порезима, дужни да пруже Управи за индиректно опореживање било коју врсту података, извјештаја, службених аката и других доказа који се односе на индиректне порезе у вези са извршавањем властитих обавеза или обавеза проистеклих из њихових пословних односа са другим лицима на начин и у роковима прописаним подзаконским актом.

Члан 4.

(Књиговодство)

- (1) Према одредбама Закона о поступку индиректног опореживања обvezници су у обавези да се се придржавају рачуноводствених прописа, воде евиденције у складу са законским и УИО стандардима, као и система информационе подршке и развоја који ће дозволити тумачење података и олакшати претварање тих података у читак формат ако су кодирани.
- (2) Према одредбама Закона о порезу на додату вриједност (у даљем тексту: Закон о ПДВ-у) сваки регистровани обvezник ПДВ-а обавезан је водити књиге са довољно података који ће омогућити уредну примјену ПДВ-а, укључујући и обрачунавање обавезе ПДВ-а за сваки период ПДВ-а и инспекцију од стране УИО.

- (3) Према одредбама Правилника о примјени Закона о порезу на додату вриједност сваки регистровани обвезник ПДВ-а обавезан је у свом књиговодству обезбиједити све податке потребне за тачно, правилно и благовремено обрачунавање и плаћање ПДВ-а, а основ за књиговодствено евидентирање пореско значајних догађаја су одговарајуће исправе, као што су: обрачуни извршених и примљених испорука, издате и примљене фактуре, исправе о увозу и извозу, исправе о плаћањима и наплати, као и све друге исправе битне за обрачун и плаћање ПДВ-а и коришћење права на одбитак улазног пореза.
- (4) Обрасци и књиге се морају прилагођавати аутоматској обради података, на начин да се осигурају сви прописани подаци.

ГЛАВА III. ПОСТУПАК ДОСТАВЉАЊА Е-ЕВИДЕНЦИЈЕ

Члан 5.

(Лице овлашћено за достављање е-Евиденције)

Е-Евиденцију доставља обвезник, путем свог примарног или секундарног корисника, посредством е-портала.

Члан 6.

(Обавеза достављања е-Евиденције)

- (1) Обвезник из члана 5. овог Упутства, може достављати е-Евиденцију од пореског периода јануар 2020. године.
- (2) Након што обвезник први пут достави податке из књиговодствене евиденције електронским путем, обавезан је за сваки наредни порески период достављати е-Евиденцију.
- (3) Обвезник из члана 5. овог Упутства дужан је достављати е-Евиденцију од пореског периода јануар 2021. године.

Члан 7.

(Достављања е-Евиденције)

- (1) Обвезник из става (1) и (3) члана 6. овог Упутства доставља е-Евиденцију до 20-тог у мјесецу по истеку пореског периода.
- (2) Порески период за који се доставља е-Евиденција је један календарски мјесец.
- (3) Обвезник може доставити е-Евиденцију за порески период најраније првог дана по истеку пореског периода за који подноси е-Евиденцију.
- (4) Е-Евиденција се сматра достављеном када је евидентирана у бази података е-портала.
- (5) Е-Евиденција се доставља у CSV формату.
- (6) Обвезник који у пореском периоду није остварио промет, односно у свим пољима поднесене пријаве самоопорезивања је евидентирао нуле, није у обавези да за тај порески период достави е-Евиденцију.
- (7) Обвезник који је у пореском периоду у својој пријави самоопорезивања евидентирао само набавке, или само испоруке у обавези је да достави е-Евиденцију само за промет евидентиран у пријави самоопорезивања, односно само за набавке или само за испоруке у зависности од тога који је промет остварен.
- (8) Обвезник који не поступи на начин прописан чланом 6. став (3) и ставом (1) овог члана Упутства одговоран је за прекршај прописан чланом 67. став 1. тачка 13. и став 2. Закона о порезу на додату вриједност.

Члан 8.

(Исправка грешке у Е-евиденцији)

- (1) Обвезник је дужан доставити исправљену е-Евиденцију након што уочи грешку у претходно достављаној е-Евиденцији за порески период

- (2) Достављање исправљене е-Евиденције се врши у складу са одредбама овог Упутства.

Члан 9.

(Обавјештење о пријему)

- (1) УИО примарном и/или секундарном кориснику за обвезника, електронским путем, доставља обавјештење о пријему е-Евиденције, са подацима о времену евидентирања достављања е-Евиденције у бази података е-портала.
- (2) УИО примарном и/или секундарном кориснику за обвезника, електронским путем, доставља обавјештење о немогућности учитавања података садржаних у достављеној е-Евиденцији у бази података е-портала.
- (3) Обавјештење из става (1) и (2) овог члана доставља се аутоматски, путем е-портала.
- (4) За обавјештења из става (3) овог члана релевантно је вријеме евидентирано у бази података е-портала.

ГЛАВА IV. САДРЖАЈ Е-ЕВИДЕНЦИЈЕ

Члан 10.

(Е-Евиденција везана за набавке)

- (1) Е-Евиденција везана за набавке мора да садржи податке, везане за набавке обвезника, исказане у колонама по сљедећем редосљеду:
 - а) Порески период
 - б) редни број
 - ц) тип документа
 - д) број фактуре или другог документа
 - е) датум фактуре или другог документа
 - ф) датум пријема фактуре или другог документа
 - г) назив добављача
 - х) сједиште добављача
 - и) идентификациони (ПДВ) број за добављача регистрованог обвезника ПДВ-а на територији Босне и Херцеговине
 - ј) ЈИБ/ПИБ добављача
 - к) износ фактуре, или другог документа, без ПДВ-а
 - л) износ фактуре, или другог документа, са ПДВ-ом
 - м) износ паушалне накнаде
 - н) износ улазног ПДВ-а
 - о) улазни ПДВ који се може одбити
 - п) улазни ПДВ који се не може одбити
 - р) износ улазног ПДВ-а који се не може одбити, а који се уноси у поље 32 ПДВ пријаве
 - с) износ улазног ПДВ-а који се не може одбити, а који се уноси у поље 33 ПДВ пријаве
 - т) износ улазног ПДВ-а који се не може одбити, а који се уноси у поље 34 ПДВ пријаве.
- (2) Уколико обвезник у пореском периоду изврши набавку из иностранства (увоз), у е-Евиденцији умјесто податка о броју фактуре из тачке д) става (1) овог члана, евидентира податак о броју Јединствене царинске исправе (у даљем тексту: ЈЦИ) по којој је увоз извршен.
- (3) Обвезник из става (2) овог члана умјесто податка о датуму фактуре из тачке е) става (1) овог члана, евидентира податак о датуму ЈЦИ по којој је увоз извршен.

Члан 11.

(Е-Евиденција везана за испоруке)

- (1) Е-Евиденција везана за испоруке мора да садржи податке, везане за испоруке обвезника, исказане у колонама по сљедећем редосљеду:
 - а) порески период
 - б) редни број
 - ц) тип документа
 - д) број фактуре или другог документа
 - е) датум фактуре или другог документа

- ф) назив купца
 - г) сједиште купца
 - х) идентификациони (ПДВ) број купца регистрованог обвезника ПДВ-а
 - и) ЈИБ/ПИБ купца
 - ј) износ фактуре
 - к) износ интерне фактуре у ванпословне сврхе
 - л) износ фактуре за извозне испоруке, на основу извозних царинских исправа,
 - м) износ фактуре за остале испоруке ослобођене плаћања ПДВ-а
 - н) основица за обрачун ПДВ-а за испоруку извршену регистрованом обвезнику ПДВ-а
 - о) износ излазног ПДВ-а за испоруку извршену регистрованом обвезнику ПДВ-а
 - п) основица за обрачун ПДВ-а за испоруку извршену лицу које није регистровани обвезник ПДВ-а
 - р) износ излазног ПДВ-а за испоруку извршену лицу које није регистровани обвезник ПДВ-а
 - с) износ излазног ПДВ-а који се уноси у поље 32 ПДВ пријаве
 - т) износ излазног ПДВ-а који се уноси у поље 33 ПДВ пријаве и
 - у) износ излазног ПДВ-а који се уноси у поље 34 ПДВ пријаве.
- (2) Уколико обвезник у пореском периоду изврши испоруку у иностранство (извоз), у е-Евиденцији умјесто податка о броју фактуре из тачке д) става (1) овог члана, евидентира податак о броју ЈЦИ по којој је извоз извршен.
- (3) Обвезник из става (2) овог члана умјесто податка о датуму фактуре из тачке е) става (1) овог члана, евидентира податак о датуму ЈЦИ по којој је извоз извршен.

ГЛАВА V. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ

Члан 12.

(Права и обавезе обвезника)

- (1) Обвезник има право да буде упознат са статусом поступка достављања е-Евиденције.
- (2) Обвезник је дужан да податке у е-Евиденцији наведе тачно и потпуно.
- (3) Обвезник је одговоран за тачност и потпуност података исказаних у достављеној е-Евиденцији.

Члан 13.

(Обавезе УИО)

- (1) УИО је обавезна да примарном и/или секундарном кориснику за обвезника потврди пријем е-Евиденције.
- (2) УИО је обавезна да електронским путем примарног и/или секундарног корисника за обвезника обавијести о немогућности учитавања података садржаних у е-Евиденцији.
- (3) УИО је обавезна да се стара о повјерљивости података садржаних у достављеној е-Евиденцији.

ГЛАВА VI. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 14.

(Техничко упутство)

УИО ће, у складу са одредбама овог Упутства, сачинити Техничко упутство за кориснике е-портала, у вези са достављањем е-Евиденције.

Члан 15.

(Ступање на снагу)

Ово Упутство ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 01-02-2-139-25/19

10. децембра 2019. године

Директор

Др Мирко Цакула, с. р.

На основу члана 16. и члана 61. став (2) Закона о управи ("Службени гласник БиХ", бр. 32/02, 102/09 и 72/17), члана 12. и 15. Закона о Управи за индиректно опорезивање ("Службени гласник БиХ", број 89/05), члана 12. Закона о поступку индиректног опорезивања ("Службени гласник БиХ", бр. 89/05 и 100/13) и члана 56. Закона о порезу на додану вриједност ("Службени гласник БиХ", бр. 9/05, 35/05, 100/08 и 33/17), директор Управе за индиректно опорезивање доноси

УПУТСТВО

О ДОСТАВЉАЊУ ПОДАТАКА ИЗ КЊИГОВОДСТВЕНИХ ЕВИДЕНЦИЈА ЕЛЕКТРОНСКИМ ПУТЕМ

ГЛАВА I. ОПЋЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

(Предмет)

Овим Упутством прописује се поступак достављања података из књиговодствених евиденција електронским путем, одређује се ко може да достави податке из књиговодствених евиденција електронским путем, рокови за достављање података из књиговодствених евиденција електронским путем, права и обавезе обвезника индиректних пореза (у даљњем тексту: обвезник) и Управе за индиректно опорезивање (у даљњем тексту: УИО) у вези са достављањем података из књиговодствених евиденција електронским путем.

Члан 2.

(Дефиниције)

У смислу овог Упутства слједећи појмови подразумијевају:

- а) Под појмом "обвезник" подразумијева се регистrirани обвезник који је у Јединствени регистар обвезника индиректних пореза уписан по основу пореза на додану вриједност и који је регистrirао корисника електронских услуга УИО, на начин прописан одредбама Упутства о регистрацији корисника електронских услуга УИО,
- б) Под појмом "е-portal" подразумијева се сервис за коришћење електронских услуга које пружа УИО,
- в) Под појмом "подаци из књиговодствене евиденције" подразумијевају се подаци из књиговодствене евиденције у којима су садржани подаци који омогућавају правилно обрачунавање и плаћање ПДВ-а у сваком порезном периоду,
- г) Под појмом "е-Евиденција" подразумијевају се подаци из књиговодствене евиденције везани за набавке и испоруке, које обвезник достави УИО електронским путем,
- д) Под појмом "примарни корисник електронских услуга УИО" (у даљњем тексту: примарни корисник) подразумијева се одговорно лице обвезника, регистrirано на начин прописан одредбама Упутства о регистрацији корисника електронских услуга УИО,
- е) Под појмом "секундарни корисник електронских услуга УИО" (у даљњем тексту: секундарни корисник) подразумијева се физичко лице које именује примарни корисник, регистrirано на начин прописан одредбама Упутства о регистрацији корисника електронских услуга УИО.

ГЛАВА II. КЊИГОВОДСТВЕНЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ

Члан 3.

(Однос према другим прописима)

- (1) Права и обавезе обвезника, у вези са вођењем књиговодствених евиденција, прописане су одредбама члана 56. Закона о порезу на додану вриједност ("Службени гласник БиХ", бр. 9/05, 35/06, 100/08 и 33/17) и одредбама чланова 120. - 126. Правилника о примјени Закона о порезу на

- dodanu vrijednost ("Službeni glasnik BiH", br. 93/05, 21/06, 60/06, 06/07, 100/07, 35/08, 65/10 i 85/17).
- (2) Obaveza na suradnju sa Upravom za indirektno oporezivanje propisana je odredbama člana 12. Zakona o Upravi za indirektno oporezivanje ("Službeni glasnik BiH", broj 89/05) na način da su sva fizička lica, pravna lica i svi drugi subjekti odgovorni za postupanje u vezi s indirektnim porezima, dužni da pruže Upravi za indirektno oporezivanje bilo koju vrstu podataka, izvještaja, službenih akata i drugih dokaza koji se odnose na indirektno poreze u vezi sa izvršavanjem vlastitih obaveza ili obaveza proisteklih iz njihovih poslovnih odnosa sa drugim licima na način i u rokovima propisanim podzakonskim aktom.

Član 4.

(Knjigovodstvo)

- (1) Prema odredbama Zakona o postupku indirektnog oporezivanja obveznici su u obavezi da se pridržavaju računovodstvenih propisa, vode evidencije u skladu sa zakonskim i UIO standardima, kao i sistema informacione podrške i razvoja koji će dozvoliti tumačenje podataka i olakšati pretvaranje tih podataka u čitak format ako su kodirani.
- (2) Prema odredbama Zakona o porezu na dodanu vrijednost (u daljnjem tekstu: Zakon o PDV-u) svaki registrirani obveznik PDV-a obavezan je voditi knjige s dovoljno podataka koji će omogućiti urednu primjenu PDV-a, uključujući i obračunavanje obaveze PDV-a za svaki period PDV-a i inspekciju od strane UIO.
- (3) Prema odredbama Pravilnika o primjeni Zakona o porezu na dodanu vrijednost svaki registrirani obveznik PDV-a obavezan je u svom knjigovodstvu obezbijediti sve podatke potrebne za tačno, pravilno i blagovremeno obračunavanje i plaćanje PDV-a, a osnov za knjigovodstveno evidentiranje porezno značajnih događaja su odgovarajuće isprave, kao što su: obračuni izvršenih i primljenih isporuka, izdate i primljene fakture, isprave o uvozu i izvozu, isprave o plaćanjima i naplati, kao i sve druge isprave bitne za obračun i plaćanje PDV-a i korištenje prava na odbitak ulaznog poreza.
- (4) Obrasci i knjige se moraju prilagođavati automatskoj obradi podataka, na način da se osiguraju svi propisani podaci.

GLAVA III. POSTUPAK DOSTAVLJANJA E-EVIDENCIJE

Član 5.

(Lice ovlašteno za dostavljanje e-Evidencije)

E-Evidenciju dostavlja obveznik, putem svog primarnog ili sekundarnog korisnika, posredstvom e-portala.

Član 6.

(Obaveza dostavljanja e-Evidencije)

- (1) Obveznik iz člana 5. ovog Uputstva, može dostavljati e-Evidenciju od poreznog perioda januar 2020. godine.
- (2) Nakon što obveznik prvi put dostavi podatke iz knjigovodstvene evidencije elektronskim putem, obavezan je za svaki naredni porezni period dostavljati e-Evidenciju.
- (3) Obveznik iz člana 5. ovog Uputstva dužan je dostavljati e-Evidenciju od poreznog perioda januar 2021. godine.

Član 7.

(Dostavljanje e-Evidencije)

- (1) Obveznik iz stava (1) i (3) člana 6. ovog Uputstva dostavlja e-Evidenciju do 20-tog u mjesecu po isteku poreznog perioda.
- (2) Porezni period za koji se dostavlja e-Evidencija je jedan kalendarski mjesec.

- (3) Obveznik može dostaviti e-Evidenciju za porezni period najranije prvog dana po isteku poreznog perioda za koji podnosi e-Evidenciju.
- (4) E-Evidencija se smatra dostavljenom kada je evidentirana u bazi podataka e-portala.
- (5) E-Evidencija se dostavlja u CSV formatu.
- (6) Obveznik koji u poreznom periodu nije ostvario promet, odnosno u svim poljima podnesene prijave samooporezivanja je evidentirao nule, nije u obavezi da za taj porezni period dostavi e-Evidenciju.
- (7) Obveznik koji je u poreznom periodu u svojoj prijavi samooporezivanja evidentirao samo nabavke, ili samo isporuke u obavezi je da dostavi e-Evidenciju samo za promet evidentiran u prijavi samooporezivanja, odnosno samo za nabavke ili samo za isporuke ovisno od toga koji je promet ostvaren.
- (8) Obveznik koji ne postupi na način propisan članom 6. stav (3) i stavom (1) ovog člana Uputstva odgovoran je za prekršaj propisan članom 67. stav 1. tačka 13. i stav 2. Zakona o porezu na dodanu vrijednost.

Član 8.

(Ispravka greške u E-evidenciji)

- (1) Obveznik je dužan dostaviti ispravljenu e-Evidenciju nakon što uoči grešku u prethodno dostavljanoj e-Evidenciji za porezni period
- (2) Dostavljanje ispravljenih e-Evidencija se vrši u skladu sa odredbama ovog Uputstva.

Član 9.

(Obavještenje o prijemu)

- (1) UIO primarnom i/ili sekundarnom korisniku za obveznika, elektronskim putem, dostavlja obavještenje o prijemu e-Evidencije, sa podacima o vremenu evidentiranja dostavljanja e-Evidencije u bazi podataka e-portala.
- (2) UIO primarnom i/ili sekundarnom korisniku za obveznika, elektronskim putem, dostavlja obavještenje o nemogućnosti učitavanja podataka sadržanih u dostavljanoj e-Evidenciji u bazi podataka e-portala.
- (3) Obavještenje iz stava (1) i (2) ovog člana dostavlja se automatski, putem e-portala.
- (4) Za obavještenja iz stava (3) ovog člana relevantno je vrijeme evidentirano u bazi podataka e-portala.

GLAVA IV. SADRŽAJ E-EVIDENCIJE

Član 10.

(E-Evidencija vezana za nabavke)

- (1) E-Evidencija vezana za nabavke mora da sadrži podatke, vezane za nabavke obveznika, iskazane u kolonama po sljedećem redoslijedu:
- Porezni period
 - redni broj
 - tip dokumenta
 - broj fakture ili drugog dokumenta
 - datum fakture ili drugog dokumenta
 - datum prijema fakture ili drugog dokumenta
 - naziv dobavljača
 - sjedište dobavljača
 - identifikacioni (PDV) broj za dobavljača registriranog obveznika PDV-a na teritoriji Bosne i Hercegovine
 - JIB/PIB dobavljača
 - iznos fakture, ili drugog dokumenta, bez PDV-a
 - iznos fakture, ili drugog dokumenta, sa PDV-om
 - iznos paušalne naknade
 - iznos ulaznog PDV-a
 - ulazni PDV koji se može odbiti
 - ulazni PDV koji se ne može odbiti

- r) iznos ulaznog PDV-a koji se ne može odbiti, a koji se unosi u polje 32 PDV prijave
 - s) iznos ulaznog PDV-a koji se ne može odbiti, a koji se unosi u polje 33 PDV prijave
 - t) iznos ulaznog PDV-a koji se ne može odbiti, a koji se unosi u polje 34 PDV prijave.
- (2) Ukoliko obveznik u poreznom periodu izvrši nabavku iz inostranstva (uvoz), u e-Evidenciji umjesto podatka o broju fakture iz tačke d) stava (1) ovog člana, evidentira podatak o broju Jedinstvene carinske isprave (u daljnjem tekstu: JCI) po kojoj je uvoz izvršen.
- (3) Obveznik iz stava (2) ovog člana umjesto podatka o datumu fakture iz tačke e) stava (1) ovog člana, evidentira podatak o datumu JCI po kojoj je uvoz izvršen.

Član 11.

(E-Evidencija vezana za isporuke)

- (1) E-Evidencija vezana za isporuke mora da sadrži podatke, vezane za isporuke obveznika, iskazane u kolonama po sljedećem redoslijedu:
 - a) Porezni period
 - b) redni broj
 - c) tip dokumenta
 - d) broj fakture ili drugog dokumeta
 - e) datum fakture ili drugog dokumenta
 - f) naziv kupca
 - g) sjedište kupca
 - h) identifikacioni (PDV) broj kupca registriranog obveznika PDV-a
 - i) JIB/PIB kupca
 - j) iznos fakture
 - k) iznos interne fakture u vanposlovne svrhe
 - l) iznos fakture za izvozne isporuke, na osnovu izvoznih carinskih isprava
 - m) iznos fakture za ostale isporuke oslobođene plaćanja PDV-a
 - n) osnovica za obračun PDV-a za isporuku izvršenu registriranom obvezniku PDV-a
 - o) iznos izlaznog PDV-a za isporuku izvršenu registriranom obvezniku PDV-a
 - p) osnovica za obračun PDV-a za isporuku izvršenu licu koje nije registrirani obveznik PDV-a
 - r) iznos izlaznog PDV-a za isporuku izvršenu licu koje nije registrirani obveznik PDV-a
 - s) iznos izlaznog PDV-a koji se unosi u polje 32 PDV prijave
 - t) iznos izlaznog PDV-a koji se unosi u polje 33 PDV prijave i
 - u) iznos izlaznog PDV-a koji se unosi u polje 34 PDV prijave.
- (2) Ukoliko obveznik u poreznom periodu izvrši isporuku u inostranstvo (izvoz), u e-Evidenciji umjesto podatka o broju fakture iz tačke d) stava (1) ovog člana, evidentira podatak o broju JCI po kojoj je izvoz izvršen.
- (3) Obveznik iz stava (2) ovog člana umjesto podatka o datumu fakture iz tačke e) stava (1) ovog člana, evidentira podatak o datumu JCI po kojoj je izvoz izvršen.

GLAVA V. PRAVA I OBAVEZE

Član 12.

(Prava i obaveze obveznika)

- (1) Obveznik ima pravo da bude upoznat sa statusom postupka dostavljanja e-Evidencije.
- (2) Obveznik je dužan da podatke u e-Evidenciji navede tačno i potpuno.
- (3) Obveznik je odgovoran za tačnost i potpunost podataka iskazanih u dostavljenoj e-Evidenciji.

Član 13.

(Obaveze UIO)

- (1) UIO je obavezna da primarnom i/ili sekundarnom korisniku za obveznika potvrdi prijem e-Evidencije.
- (2) UIO je obavezna da elektronskim putem primarnog i/ili sekundarnog korisnika za obveznika obavijesti o nemogućnosti učitavanja podataka sadržanih u e-Evidenciji.
- (3) UIO je obavezna da se stara o povjerljivosti podataka sadržanih u dostavljenoj e-Evidenciji.

GLAVA VI. ZAVRŠNE ODREDBE

Član 14.

(Tehničko uputstvo)

UIO će, u skladu sa odredbama ovog Uputstva, sačiniti Tehničko uputstvo za korisnike e-portala, u vezi sa dostavljanjem e-Evidencije.

Član 15.

(Stupanje na snagu)

Ovo Uputstvo stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-02-2-139-25/19

10. decembra 2019. godine

Direktor

Dr. Miro Džakula, s. r.

849

Temeljem članka 16. i članka 61. stavak (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02, 102/09 i 72/17), članka 15. Zakona o Upravi za neizravno oporezivanje ("Službeni glasnik BiH", broj 89/05), ravnatelj Uprave za neizravno oporezivanje donosi

UPUTU

**O PODNOŠENJU ZAHTEVA ZA IZDAVANJE
UVJERENJA O IZMIRENIM OBVEZAMA PO OSNOVI
NEIZRAVNIH POREZA, OSTALIH PRIHODA I
PRISTOJBI**

GLAVA I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

(Predmet)

Ovom Uputom propisuje se postupak podnošenja zahtjeva za izdavanje uvjerenja o izmirenim obvezama po osnovi neizravnih poreza, ostalih prihoda i pristojbi (u daljnjem tekstu: Uvjerenje), određuje tko može podnijeti zahtjev, prava i obveze obveznika neizravnih poreza (u daljnjem tekstu: obveznik) i Uprave za neizravno oporezivanje (u daljnjem tekstu: UNO) u svezi s podnošenjem zahtjeva.

Članak 2.

(Definicije)

U smislu ove Upute sljedeći pojmovi podrazumijevaju:

- a) Pod pojmom "obveznik" podrazumijeva se registrirani obveznik koji je upisan u Jedinstveni registar obveznika neizravnih poreza,
- b) Pod pojmom "e-portal" podrazumijeva se servis za korištenje elektroničkih usluga koje pruža UNO,
- c) Pod pojmom "obveze neizravnih poreza, ostalih prihoda i pristojbi" podrazumijevaju se obveze propisane člankom 1. stavak (2) Zakona o sustavu neizravnog oporezivanja u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 44/03, 52/04, 34/07, 49/09, 32/13 i 91/17) i člankom 1. stavak (3) Zakona o uplatama na Jedinstveni račun i raspodjeli prihoda ("Službeni glasnik BiH", br. 55/04, 34/07, 49/09 i 92/17) koje su dospjele na dan izdavanja uvjerenja,
- d) Pod pojmom "primarni korisnik elektroničkih usluga UNO" (u daljnjem tekstu: primarni korisnik) podrazumijeva se odgovorna osoba obveznika, registrirana

- na način propisan odredbama Upute o registraciji korisnika elektroničkih usluga UNO,
- e) Pod pojmom "sekundarni korisnik elektroničkih usluga UNO" (u daljnjem tekstu: sekundarni korisnik) podrazumijeva se fizička osoba koju imenuje primarni korisnik, registrirana na način propisan odredbama Upute o registraciji korisnika elektroničkih usluga UNO.

GLAVA II. POSTUPAK PODNOŠENJA ZAHTJEVA ZA IZDAVANJE UVJERENJA

Članak 3.

(Podnošenje zahtjeva za izdavanje Uvjerenja)

- (1) Zahtjev za izdavanje Uvjerenja podnosi se:
 - a) popunjavanjem zahtijevanih podataka u e-portalu ili
 - b) putem pisarnice regionalnog centra, prema sjedištu obveznika odnosno putem pošte.
- (2) Uz zahtjev se podnosi dokaz o o uplati administrativne pristojbe sukladno važećim propisima o administrativnim pristojbama.
- (3) Postupak izdavanja Uvjerenja provodi Odsjek za poslovne usluge nadležnog regionalnog centra UNO.
- (4) Podnositelj zahtjeva dužan je navesti svrhu u koju će koristiti Uvjerenje, u protivnom, zahtjev se neće uzeti u razmatranje.

Članak 4.

(Osoba ovlaštena za podnošenje zahtjeva za izdavanje Uvjerenja)

- (1) Zahtjev za izdavanje Uvjerenja, elektroničkim putem, može podnijeti obveznik, putem svog primarnog ili sekundarnog korisnika, posredstvom e-portala.
- (2) Zahtjev za izdavanje Uvjerenja pisanim putem podnosi obveznik, odnosno njegov ovlašteni zastupnik.

Članak 5.

(Obavještenje o prijemu zahtjeva podnesenog elektroničkim putem)

- (1) UNO primarnom i/ili sekundarnom korisniku za obveznika, elektroničkim putem, dostavlja obavještenje o prijemu zahtjeva za izdavanje Uvjerenja, s podacima o vremenu evidentiranja dostavljanja zahtjeva u bazi podataka e-portala.
- (2) Obavještenje iz stavka (1) ovoga članka dostavlja se automatski, putem e-portala.
- (3) Za obavještenja iz stavka (2) ovoga članka relevantno je vrijeme evidentirano u bazi podataka e- portala.

GLAVA III. PRAVA I OBEVEZE

Članak 6.

(Prava i obveze obveznika)

- (1) Prava i obveze obveznika, u svezi s korištenjem elektroničkih usluga UNO i podnošenjem zahtjeva za izdavanje Uvjerenja su propisani Uputom o registraciji korisnika elektroničkih usluga UNO.
- (2) Obveznik ima pravo da bude upoznat sa statusom postupka podnošenje zahtjeva za izdavanje Uvjerenja.
- (3) Obveznik je odgovoran za točnost podataka navedenih u podnesenom zahtjevu za izdavanje Uvjerenja.

Članak 7.

(Obveze UNO)

- (1) UNO je obvezna primarnom i/ili sekundarnom korisniku za obveznika potvrditi prijem zahtjeva za izdavanje Uvjerenja.
- (2) UNO je obvezna starati se o povjerljivosti podataka sadržanih u dostavljenom zahtjevu za izdavanje Uvjerenja.
- (3) Odsjek za poslovne usluge nadležnog regionalnog centra je obavezan, nakon prijema zahtjeva za izdavanje Uvjerenja, izvršiti provjeru obveza po osnovi neizravnih poreza,

ostalih prihoda i pristojbi za obveznika – podnositelja zahtjeva.

- (4) Odsjek za poslovne usluge nadležnog regionalnog centra je obavezan izdati Uvjerenje u roku od pet dana od dana prijema zahtjeva.

GLAVA IV. ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 8.

(Tehnička uputa)

UNO će, sukladno odredbama ove Upute, sačiniti Tehničku uputu za korisnike e-portala, u svezi s podnošenjem zahtjeva za izdavanje Uvjerenja elektroničkim putem.

Članak 9.

(Prestanak primjene propisa)

Stupanjem na snagu ove Upute prestaje važiti Instrukcija o izdavanju uvjerenja o izmirenim obavezama po osnovi neizravnih poreza, ostalih prihoda i taksi broj 01 02-3987-1/06 od 24.08.2006. godine.

Članak 10.

(Stupanje na snagu i primjena)

Ova Uputa stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-02-2-1639-10/19
10. decembra 2019. godine

Ravnatelj
Dr. Miro Džakula, v. r.

Na osnovu člana 16. i člana 61. stav (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02, 102/09 i 72/17), člana 15. Zakona o Upravi za indirektno oporezivanje ("Službeni glasnik BiH", broj 89/05), direktor Uprave za indirektno oporezivanje donosi

УПУТСТВО

О ПОДНОШЕЊУ ЗАХТЈЕВА ЗА ИЗДАВАЊЕ УВЈЕРЕЊА О ИЗМИРЕНИМ ОБАВЕЗАМА ПО ОСНОВУ ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА, ОСТАЛИХ ПРИХОДА И ТАКСИ

ГЛАВА I. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

(Предмет)

Овим Упутством прописује се поступак подношења захтјева за издавање увјерења о измиреним обавезама по основу индиректних пореза, осталих прихода и такси (у даљем тексту: Увјерење), одређује ко може поднијети захтјев, права и обавезе обавезника индиректних пореза (у даљем тексту: обавезник) и Управе за индиректно опореживање (у даљем тексту: УИО) у вези са подношењем захтјева.

Члан 2.

(Дефиниције)

У смислу овог Упутства следећи појмови подразумевају:

- a) Под појмом "обавезник" подразумева се регистровани обавезник који је уписан у Јединствени регистар обавезника индиректних пореза,
- b) Под појмом "е-портал" подразумева се сервис за коришћење електронских услуга које пружа УИО,
- ц) Под појмом "обавезе индиректних пореза, осталих прихода и такси" подразумевају се обавезе прописане чланом 1. став (2) Закона о систему индиректног опореживања у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 44/03, 52/04, 34/07, 49/09, 32/13 и 91/17) и чланом 1. став (3) Закона о уплатата на Јединствени рачун и распоједи прихода ("Службени гласник БиХ", бр. 55/04,

34/07, 49/09 и 92/17) које су доспјеле на дан издавања увјерења,

- д) Под појмом "примарни корисник електронских услуга УИО" (у даљем тексту: примарни корисник) подразумијева се одговорно лице обвезника, регистровано на начин прописан одредбама Упутства о регистрацији корисника електронских услуга УИО,
- е) Под појмом "секундарни корисник електронских услуга УИО" (у даљем тексту: секундарни корисник) подразумијева се физичко лице које именује примарни корисник, регистровано на начин прописан одредбама Упутства о регистрацији корисника електронских услуга УИО.

ГЛАВА II. ПОСТУПАК ПОДНОШЕЊА ЗАХТЈЕВА ЗА ИЗДАВАЊЕ УВЈЕРЕЊА

Члан 3.

(Подношење захтјева за издавање Увјерења)

- (1) Захтјев за издавање Увјерења подноси се:
 - а) попуњавањем захтијеваних података у е-порталу или
 - б) путем писарнице регионалног центра, према сједишту обвезника односно путем поште.
- (2) Уз захтјев се подноси доказ о уплати административне таксе у складу са важећим прописима о административним таксама.
- (3) Поступак издавања Увјерења проводи Одсјек за пословне услуге надлежног регионалног центра УИО.
- (4) Подносилац захтјева дужан је навести сврху у коју ће користити Увјерење, у противном, захтјев се неће узети у разматрање.

Члан 4.

(Лице овлашћено за подношење захтјева за издавање Увјерења)

- (1) Захтјев за издавање Увјерења, електронским путем, може поднијети обвезник, путем свог примарног или секундарног корисника, посредством е-портала.
- (2) Захтјев за издавање Увјерења писаним путем подноси обвезник, односно његов овлашћени заступник.

Члан 5.

(Обавјештење о пријему захтјева поднесеног електронским путем)

- (1) УИО примарном и/или секундарном кориснику за обвезника, електронским путем, доставља обавјештење о пријему захтјева за издавање Увјерења, са подацима о времену евидентирања достављања захтјева у бази података е-портала.
- (2) Обавјештење из става (1) овог члана доставља се аутоматски, путем е-портала.
- (3) За обавјештења из става (2) овог члана релевантно је вријеме евидентирања у бази података е-портала.

ГЛАВА III. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ

Члан 6.

(Права и обавезе обвезника)

- (1) Права и обавезе обвезника, у вези са коришћењем електронских услуга УИО и подношењем захтјева за издавање Увјерења су прописани Упутством о регистрацији корисника електронских услуга УИО.
- (2) Обвезник има право да буде упознат са статусом поступка подношење захтјева за издавање Увјерења.
- (3) Обвезник је одговоран за тачност података наведених у поднесеном захтјеву за издавање Увјерења.

Члан 7.

(Обавезе УИО)

- (1) УИО је обавезна да примарном и/или секундарном кориснику за обвезника потврди пријем захтјева за издавање Увјерења.
- (2) УИО је обавезна да се стара о повјерљивости података садржаних у достављеном захтјеву за издавање Увјерења.
- (3) Одсјек за пословне услуге надлежног регионалног центра је обавезан да, након пријема захтјева за издавање Увјерења, изврши провјеру обавеза по основу индиректних пореза, осталих прихода и такси за обвезника - подносиоца захтјева.
- (4) Одсјек за пословне услуге надлежног регионалног центра је обавезан да изда Увјерење у року од пет дана од дана пријема захтјева.

ГЛАВА IV. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 8.

(Техничко упутство)

УИО ће, у складу са одредбама овог Упутства, сачинити Техничко упутство за кориснике е-портала, у вези са подношењем захтјева за издавање Увјерења електронским путем.

Члан 9.

(Престанак примјене прописа)

Ступањем на снагу овог Упутства престаје да важи Инструкција о издавању увјерења о измиреним обавезама по основу индиректних пореза, осталих прихода и такси број 01 02-3987-1/06 од 24.08.2006. године.

Члан 10.

(Ступање на снагу и примјена)

Ово Упутство ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 01-02-2-1639-10/19

10. децембра 2019. године

Директор

Др **Миро Цакула**, с. р.

Na osnovu člana 16. i člana 61. stav (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02, 102/09 i 72/17), člana 15. Zakona o Upravi za indirektno oporezivanje ("Službeni glasnik BiH", broj 89/05), direktor Uprave za indirektno oporezivanje donosi

UPUTSTVO

О ПОДНОШЕЊУ ЗАХТЈЕВА ЗА ИЗДАВАЊЕ УВЈЕРЕЊА О ИЗМИРЕНИМ ОБАВЕЗАМА ПО ОСНОВУ ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА, ОСТАЛИХ ПРИХОДА И ТАКСИ ГЛАВА I. ОПЋЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

(Предмет)

Ovim Uputstvom propisuje se postupak podnošenja zahtjeva za izdavanje uvjerenja o izmirenim obavezama po osnovu indirektnih poreza, ostalih prihoda i такси (u daljnjem tekstu: Uvjerenje), određuje ko može podnijeti zahtjev, prava i obaveze obveznika indirektnih poreza (u daljnjem tekstu: obveznik) i Uprave za indirektno oporezivanje (u daljnjem tekstu: UIO) u vezi sa podnošenjem zahtjeva.

Члан 2.

(Definicije)

U smislu ovog Uputstva sljedeći pojmovi podrazumijevaju:

- а) Под појмом "обвезник" подразумијева се регистrirани обвезник који је уписан у Јединствени регистар обвезника индиректних пореза,

- b) Pod pojmom "e-portal" podrazumijeva se servis za korištenje elektronskih usluga koje pruža UIO,
- c) Pod pojmom "obaveze indirektnih poreza, ostalih prihoda i taksi" podrazumijevaju se obaveze propisane članom 1. stav (2) Zakona o sistemu indirektnog oporezivanja u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 44/03, 52/04, 34/07, 49/09, 32/13 i 91/17) i članom 1. stav (3) Zakona o uplatama na Jedinstveni račun i raspodjeli prihoda ("Službeni glasnik BiH", br. 55/04, 34/07, 49/09 i 92/17) koje su dospjele na dan izdavanja uvjerenja,
- d) Pod pojmom "primarni korisnik elektronskih usluga UIO" (u daljnjem tekstu: primarni korisnik) podrazumijeva se odgovorno lice obveznika, registrirano na način propisan odredbama Uputstva o registraciji korisnika elektronskih usluga UIO,
- e) Pod pojmom "sekundarni korisnik elektronskih usluga UIO" (u daljnjem tekstu: sekundarni korisnik) podrazumijeva se fizičko lice koje imenuje primarni korisnik, registrirano na način propisan odredbama Uputstva o registraciji korisnika elektronskih usluga UIO.

GLAVA II. POSTUPAK PODNOŠENJA ZAHTJEVA ZA IZDAVANJE UVJERENJA

Član 3.

(Podnošenje zahtjeva za izdavanje Uvjerenja)

- (1) Zahtjev za izdavanje Uvjerenja podnosi se:
 - a) popunjavanjem zahtijevanih podataka u e-portalu ili
 - b) putem pisarnice regionalnog centra, prema sjedištu obveznika odnosno putem pošte.
- (2) Uz zahtjev se podnosi dokaz o o uplati administrativne takse u skladu sa važećim propisima o administrativnim taksama.
- (3) Postupak izdavanja Uvjerenja provodi Odsjek za poslovne usluge nadležnog regionalnog centra UIO.
- (4) Podnosilac zahtjeva dužan je navesti svrhu u koju će koristiti Uvjerenje, u protivnom, zahtjev se neće uzeti u razmatranje.

Član 4.

(Lice ovlašteno za podnošenje zahtjeva za izdavanje Uvjerenja)

- (1) Zahtjev za izdavanje Uvjerenja, elektronskim putem, može podnijeti obveznik, putem svog primarnog ili sekundarnog korisnika, posredstvom e-portala.
- (2) Zahtjev za izdavanje Uvjerenja pisanim putem podnosi obveznik, odnosno njegov ovlašten zastupnik.

Član 5.

(Obavještenje o prijemu zahtjeva podnesenog elektronskim putem)

- (1) UIO primarnom i/ili sekundarnom korisniku za obveznika, elektronskim putem, dostavlja obavještenje o prijemu zahtjeva za izdavanje Uvjerenja, sa podacima o vremenu evidentiranja dostavljanja zahtjeva u bazi podataka e-portala.
- (2) Obavještenje iz stava (1) ovog člana dostavlja se automatski, putem e-portala.
- (3) Za obavještenja iz stava (2) ovog člana relevantno je vrijeme evidentirano u bazi podataka e-portala.

GLAVA III. PRAVA I OBAVEZE

Član 6.

(Prava i obaveze obveznika)

- (1) Prava i obaveze obveznika, u vezi sa korištenjem elektronskih usluga UIO i podnošenjem zahtjeva za izdavanje Uvjerenja su propisani Uputstvom o registraciji korisnika elektronskih usluga UIO.

- (2) Obveznik ima pravo da bude upoznat sa statusom postupka podnošenje zahtjeva za izdavanje Uvjerenja.
- (3) Obveznik je odgovoran za tačnost podataka navedenih u podnesenom zahtjevu za izdavanje Uvjerenja.

Član 7.

(Obaveze UIO)

- (1) UIO je obavezna da primarnom i/ili sekundarnom korisniku za obveznika potvrdi prijem zahtjeva za izdavanje Uvjerenja.
- (2) UIO je obavezna da se stara o povjerljivosti podataka sadržanih u dostavljenom zahtjevu za izdavanje Uvjerenja.
- (3) Odsjek za poslovne usluge nadležnog regionalnog centra je obavezan da, nakon prijema zahtjeva za izdavanje Uvjerenja, izvrši provjeru obaveza po osnovu indirektnih poreza, ostalih prihoda i taksi za obveznika - podnosioca zahtjeva.
- (4) Odsjek za poslovne usluge nadležnog regionalnog centra je obavezan da izda Uvjerenje u roku od pet dana od dana prijema zahtjeva.

GLAVA IV. ZAVRŠNE ODREDBE

Član 8.

(Tehničko uputstvo)

UIO će, u skladu sa odredbama ovog Uputstva, sačiniti Tehničko uputstvo za korisnike e-portala, u vezi sa podnošenjem zahtjeva za izdavanje Uvjerenja elektronskim putem.

Član 9.

(Prestanak primjene propisa)

Stupanjem na snagu ovog Uputstva prestaje da važi Instrukcija o izdavanju uvjerenja o izmirenim obavezama po osnovu indirektnih poreza, ostalih prihoda i taksi broj 01 02-3987-1/06 od 24.08.2006. godine.

Član 10.

(Stupanje na snagu i primjena)

Ovo Uputstvo stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-02-2-1639-10/19

10. decembra 2019. godine

Direktor

Dr. Miro Džakula, s. r.

SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO BOSNE I HERCEGOVINE

850

Na temelju članka 14.3 stavak (1) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16) i odluke Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine o prestanku mandata načelnika Općine Kupres, Središnje izorno povjerenstvo Bosne i Hercegovine je na 61. sjednici, održanoj 12.12.2019. godine, donijelo

ODLUKU

O RASPISIVANJU I ODRŽAVANJU PRIJEVREMENIH IZBORA ZA NAČELNIKA OPĆINE KUPRES

Članak 1.

(Predmet odluke)

Raspisuju se prijevremeni izbori za načelnika Općine Kupres.

Članak 2.

(Nadnevak održavanja prijevremenih izbora)

Izbori iz članka 1. ove odluke će se održati u nedjelju 09. veljače 2020. godine.

Članak 3.

(Osiguranje finansijskih sredstava)

- (1) Općina Kupres dužna je osigurati finansijska sredstva u iznosu od 6.000,00 KM (slovima: šest tisuća konvertibilnih maraka) sukladno s člankom 1.2a stavak (2) i članku 1.2b Izbornog zakona Bosne i Hercegovine u roku od 15 dana od dana donošenja ove odluke, odnosno najkasnije do 27.12.2019. godine i ista uplatiti na Jedinstven račun trezora Bosne i Hercegovine.
- (2) U slučaju da se ne osiguraju sredstva iz stavka (1) ovog članka postupit će se sukladno s člankom 1.2a stavak (2) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine.

Članak 3.

(Stupanje na snagu i objava u službenim glasilima)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u "Službenom glasniku BiH", "Službenim novinama Federacije BiH", "Službenom glasniku RS", "Službenom glasniku Brčko distrikta BiH" i na internet-stranici Središnjeg izbornog povjerenstva BiH www.izbori.ba.

Broj 05-1-07-1-794-1/19

12. prosinca 2019. godine

Sarajevo

Predsjednik

Branko Petrić, v. r.

Na osnovu člana 14.3 stav (1) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16) i odluke Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine o prestanku mandata načelnika Opštine Kupres, Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine je na 61. sjednici, održanoj 12.12.2019. godine, donijela

ОДЛУКУ О РАСПИСИВАЊУ И ОДРЖАВАЊУ ПРИЈЕВРЕМЕНИХ ИЗБОРА ЗА НАЧЕЛНИКА ОПШТИНЕ КУПРЕС

Члан 1.

(Предмет одлуке)

Расписују се пријевремени избори за начелника Општине Купрес.

Члан 2.

(Датум одржавања пријевремених избора)

Избори из члана 1. ове одлуке ће се одржати у недjelју 09. фебруара 2020. године.

Члан 3.

(Обезбјеђење финансијских средстава)

- (1) Општина Купрес дужна је обезбиједити финансијска средства у износу од 6.000,00 KM (словима: шест хиљада конвертибилних марака) у складу са чланом 1.2а став (2) и члану 1.2б Изборног закона Босне и Херцеговине у року од 15 дана од дана доношења ове одлуке, односно најкасније до 27.12.2019. године и иста уплатити на Јединствен рачун трезора Босне и Херцеговине.
- (2) У случају да се не осигурају средства из става (1) овог члана поступиће се у складу са чланом 1.2а став (2) Изборног закона Босне и Херцеговине.

Члан 3.

(Ступање на снагу и објављивања у службеним гласилима)

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објавиће се у "Службеном гласнику БиХ", "Службеним новинама Федерације БиХ", "Службеном гласнику РС", "Службеном

гласнику Брчко дистрикта БиХ" и на интернет-страници Централне изборне комисије БиХ www.izbori.ba.

Број 05-1-07-1-794-1/19

12. децембра 2019. године

Сарајево

Предсједник

Бранко Петрић, с. р.

Na osnovu člana 14.3 stav (1) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16) i odluke Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine o prestanku mandata načelnika Općine Kupres, Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine je na 61. sjednici, održanoj 12.12.2019. godine, donijela

ОДЛУКУ О РАСПИСИВАЊУ И ОДРЖАВАЊУ ПРИЈЕВРЕМЕНИХ ИЗБОРА ЗА НАЧЕЛНИКА ОПĆИНЕ КУПРЕС

Члан 1.

(Предмет одлуке)

Расписују се пријевремени избори за начелника Опćине Купрес.

Члан 2.

(Датум одржавања пријевремених избора)

Избори из члана 1. ове одлуке ће се одржати у недjelју 09. фебруара 2020. године.

Члан 3.

(Осигурање финансијских средстава)

- (1) Опćина Купрес дужна је осигурати финансијска средства у износу од 6.000,00 KM (словима: шест хиљада конвертибилних марака) у складу са чланом 1.2а став (2) и члану 1.2б Изборног закона Босне и Херцеговине у року од 15 дана од дана доношења ове одлуке, односно најкасније до 27.12.2019. године и иста уплатити на Јединствен рачун трезора Босне и Херцеговине.
- (2) У случају да се не осигурају средства из става (1) овог члана поступиће се у складу са чланом 1.2а став (2) Изборног закона Босне и Херцеговине.

Члан 3.

(Ступање на снагу и објављања у службеним гласилима)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u "Službenom glasniku BiH", "Službenim novinama Federacije BiH", "Službenom glasniku RS", "Službenom glasniku Brčko distrikta BiH" i na internet-stranici Centralne izborne komisije BiH www.izbori.ba.

Број 05-1-07-1-794-1/19

12. децембра 2019. године

Сарајево

Предсједник

Бранко Петрић, с. р.

851

Na temelju članka 14.3 stavak (6) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16), članka 80. Pravilnika o načinu provedbe izbora u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 29/18, 62/18 i 69/18) i Odluke o raspisivanju i održavanju prijevremenih izbora za načelnika Općine Kupres broj 05-1-07-1-794-1/19 od 12.12.2019. godine, Središnje izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine je na 61. sjednici, održanoj 12.12.2019. godine, donijelo

NAPUTAK
O ROKOVIMA IZBORNIH AKTIVNOSTI ZA
ODRŽAVANJE PRIJEVREMENIH IZBORA ZA
NAČELNIKA OPĆINE KUPRES

Članak 1.

Ovim Naputkom utvrđuju se rokovi izbornih aktivnosti za provedbu prijevremenih izbora za načelnika Općine Kupres (u daljem tekstu: izbori).

Članak 2.

- (1) Rokovi teku od 13.12.2019. godine.
- (2) Prijave za ovjeru političkih stranaka i neovisnih kandidata podnose se Središnjem izbornom povjerenstvu BiH najkasnije u roku od 5 dana od dana raspisivanja izbora, odnosno u razdoblju od 13.12.2019. godine zaključno sa 17.12.2019. godine, do 16.00 sati.
- (3) Zahtjevi za ovjeru koalicija podnose se Središnjem izbornom povjerenstvu BiH najkasnije u roku od 12 dana od dana raspisivanja izbora, odnosno zaključno sa 24.12.2019. godine, do 16.00 sati.
- (4) Krajnji rok za registraciju novih birača koji glasuju putem pošte je 22 dana od dana raspisivanja izbora, odnosno ističe 03.01.2020. godine.
- (5) Prijavu kandidata ovjereni politički subjekti podnose Središnjem izbornom povjerenstvu BiH najkasnije 18 dana od dana raspisivanja izbora, odnosno zaključno sa 30.12.2019. godine, do 16.00 sati.
- (6) Ždrijeb za utvrđivanje redosljeda političkih subjekata na glasačkim listićima obaviti će se u sjedištu Središnjeg izbornog povjerenstva BiH u Sarajevu, Danijela Ozme br. 7, dana 06.01.2020. godine, u 12.00 sati.
- (7) Odluku o ovjeri kandidata za sudjelovanje na izborima Središnje izbornog povjerenstvo BiH donosi najkasnije u roku od 10 dana od dana podnošenja prijave, odnosno najkasnije do 09.01.2020. godine.
- (8) Objava konačnih listi kandidata u službenim glasilima obaviti će se najkasnije 20 dana prije dana održavanja izbora, odnosno do 20.01.2020. godine.
- (9) Središnji birački popis se zaključuje 20 dana prije dana održavanja izbora, odnosno zaključno sa 20.01.2020. godine.
- (10) Procedura upisa birača koji glasuju putem mobilnog tima traje od 21.01.2020. godine do 27.01.2020. godine.
- (11) Objavljivanje broja upisanih birača u Središnji birački popis obaviti će se u roku od 17 dana prije dana održavanja izbora, odnosno najkasnije do 23.01.2020. godine.
- (12) Imenovanje članova biračkih odbora vrši nadležno općinsko/gradsko izbornog povjerenstvo sukladno sljedećim rokovima:
 - a) Nadležno općinsko izbornog povjerenstvo imenuje članove biračkih odbora i dostavlja akte o imenovanju članova biračkih odbora Središnjem izbornom povjerenstvu BiH najkasnije u roku od 15 dana prije dana održavanja izbora, odnosno do 25.01.2020. godine.
 - b) Obuka članova općinskog izbornog povjerenstva održat će se najkasnije u roku od 20 dana prije dana održavanja izbora, odnosno do 20.01.2020. godine.
 - c) Obuka članova biračkih odbora održat će se u razdoblju od 15 dana do 7 dana prije dana održavanja izbora, odnosno od 25.01.2020. godine do 02.02.2020. godine.
- (13) Određivanje lokacija biračkih mjesta, objavu i dostavu podataka o određenim lokacijama Središnjem izbornom povjerenstvu BiH, nadležno općinsko izbornog povjerenstvo obaviti će najkasnije u roku od 15 dana prije dana

- održavanja izbora, odnosno najkasnije do 25.01.2020. godine.
- (14) Tisak izbornog materijala izvršiti će se u razdoblju od 13.01.2020. godine do 30.01.2020. godine, a dostaviti će se općinskom izbornom povjerenstvu do 06.02.2020. godine.
 - (15) Medijsko predstavljanje političkih subjekata počinje 15 dana prije dana održavanja izbora, odnosno od 25.01.2020. godine.
 - (16) Neposredno obraćanje političkih subjekata putem elektronskih medija počinje 15 dana prije dana održavanja izbora, odnosno od 25.01.2020. godine.
 - (17) Zahtjevi za akreditiranje promatrača političkih subjekata podnose se izbornim povjerenstvima najkasnije 7 dana prije dana održavanja izbora, odnosno do 02.02.2020. godine.
 - (18) Zahtjevi za akreditiranje promatrača udruga podnose se Središnjem izbornom povjerenstvu BiH najkasnije 7 dana prije dana održavanja izbora, odnosno do 02.02.2020. godine.
 - (19) Zabrana objavljivanja rezultata ispitivanja javnog mnijenja počinje 48 sati prije otvaranja biračkih mjesta i traje do zatvaranja biračkih mjesta, odnosno u razdoblju od 07.02.2020. godine u 07,00 sati do 09.02.2020. godine do zatvaranja biračkih mjesta.
 - (20) Zahtjevi za akreditiranje međunarodnih promatrača podnose se Središnjem izbornom povjerenstvu BiH najkasnije 1 dan prije dana održavanja izbora, odnosno do 08.02.2020. godine.
 - (21) Izborna šutnja počinje 24 sata prije otvaranja biračkih mjesta i traje do zatvaranja biračkih mjesta, odnosno u razdoblju od 08.02.2020. godine u 07,00 sati do 09.02.2020. godine do zatvaranja biračkih mjesta.
 - (22) Središnje izbornog povjerenstvo BiH će posebnom odlukom formirati Glavni centar za brojanje za izbore najkasnije do 07.02.2020. godine.
 - (23) Unos i obrada rezultata izbora elektronskim putem vrši se od 09.02.2020. godine u sljedećim rokovima:
 - a) prikupljanje obrazaca sa biračkih mjesta od 20,00 do 20,30 sati
 - b) unos rezultata od 20,30 do 21,00 sat
 - c) objava preliminarne nezvaničnih i nekompletnih rezultata izbora 22,00 do 22,30 sati.
 - (24) Birački odbori vrše dostavu rezultata glasovanja i kompletan izborni materijal do nadležnog općinskog izbornog povjerenstva, najkasnije u roku od 12 sati po zatvaranju biračkih mjesta, odnosno do 10.02.2020. godine do 7,00 sati.
 - (25) Općinsko izbornog povjerenstvo dostavlja zapisnike sa objedinjenim zbirnim rezultatima glasovanja na nivou općine Središnjem izbornom povjerenstvu BiH najkasnije 24 sata po zatvaranju biračkih mjesta, odnosno najkasnije do 10.02.2020. godine, do 19,00 sati.
 - (26) Krajnji rok za prijem glasačkog materijala za glasače putem pošte, je pet dana od dana održavanja izbora, odnosno zaključno sa 14.02.2020. godine, sa otiskom pečata pošte sa nadnevkom održavanja izbora.
 - (27) Utvrđivanje i objavu rezultata izbora Središnje izbornog povjerenstvo BiH obaviti će najkasnije u roku od 10 dana od dana održavanja izbora, odnosno do 19.02.2020. godine.
 - (28) Podnošenje zahtjeva za ponovno brojanje glasačkih listića vrši se u roku od 3 dana od dana objave utvrđenih rezultata izbora.
 - (29) Nakon isteka roka i pravomoćnosti odluka po žalbama, Središnje izbornog povjerenstvo BiH će potvrditi rezultate izbora i objaviti ih u službenim glasilima.

Članak 3.

U slučaju da Općina Kupres ne osigura finansijska sredstva iz članka 3. Odluke o raspisivanju i održavanju prijevremenih izbora za načelnika Općine Kupres broj: 05-1-07-1-794-1/19 od 12.12.2019. godine u zadanom roku, ovaj Naputak biti će stavljen izvan snage.

Članak 4.

Ovaj Naputak će se objaviti u "Službenom glasniku BiH", "Službenim novinama Federacije BiH", "Službenom glasniku Republike Srpske", "Službenom glasniku Brčko Distrikta BiH" i na web stranici Središnjeg izbornog povjerenstva BiH www.izbori.ba.

Broj 06-1-07-1-794-2/19

12. prosinca 2019. godine

Sarajevo

Predsjednik

Branko Petrić, v. r.

Na osnovu člana 14.3 stav (6) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16), člana 80. Правилника о начину спровођења избора у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 29/18, 62/18 и 69/18) и Одлуке о расписивању и одржавању пријевремених избора за начелника Општине Купрес број 05-1-07-1-794-1/19 од 12.12.2019. године, Централна изборна комисија Босне и Херцеговине је на 61. сједници, одржаној 12.12.2019. године, донијела

**УПУТСТВО
О РОКОВИМА ИЗБОРНИХ АКТИВНОСТИ ЗА
ОДРЖАВАЊЕ ПРИЈЕВРЕМЕНИХ ИЗБОРА ЗА
НАЧЕЛНИКА ОПШТИНЕ КУПРЕС**

Члан 1.

Овим Упутством утврђују се рокови изборних активности за спровођење пријевремених избора за начелника Општине Купрес (у даљем тексту: избори).

Члан 2.

- (1) Рокови теку од 13.12.2019. године.
- (2) Пријаве за овјеру политичких странака и независних кандидата подносе се Централној изборној комисији БиХ најкасније у року од 5 дана од дана расписивања избора, односно у периоду од 13.12.2019. године закључно са 17.12.2019. године, до 16.00 сати.
- (3) Захтјеви за овјеру коалиција подносе се Централној изборној комисији БиХ најкасније у року од 12 дана од дана расписивања избора, односно закључно са 24.12.2019. године, до 16.00 часова.
- (4) Крајњи рок за регистрацију нових бирача који гласају путем поште је 22 дана од дана расписивања избора, односно истиче 03.01.2020. године.
- (5) Пријаву кандидата овјерени политички субјекти подносе Централној изборној комисији БиХ најкасније 18 дана од дана расписивања избора, односно закључно са 30.12.2019. године, до 16.00 часова.
- (6) Жријебање за утврђивање редослиједа политичких субјеката на гласачким листићима обавиће се у сједишту Централне изборне комисије БиХ у Сарајеву, Данијела Озме бр. 7, дана 06.01.2020. године, у 12.00 часова.
- (7) Одлуку о овјери кандидата за учествовање на изборима Централна изборна комисија БиХ доноси најкасније у року од 10 дана од дана подношења пријава, односно најкасније до 09.01.2020. године.

- (8) Објава коначних листи кандидата у службеним гласилима обавиће се најкасније 20 дана прије дана одржавања избора, односно до 20.01.2020. године.
- (9) Централни бирачки списак се закључује 20 дана прије дана одржавања избора, односно закључно са 20.01.2020. године.
- (10) Процедура уписа бирача који гласају путем мобилног тима траје од 21.01.2020. године до 27.01.2020. године.
- (11) Објављивање броја уписаних бирача у Централни бирачки списак обавиће се у року од 17 дана прије дана одржавања избора, односно најкасније до 23.01.2020. године.
- (12) Именовање чланова бирачких одбора врши надлежна општинска изборна комисија у складу са следећим роковима:
 - а) Надлежна општинска изборна комисија именује чланове бирачких одбора и доставља акте о именовању чланова бирачких одбора Централној изборној комисији БиХ најкасније у року од 15 дана прије дана одржавања избора, односно до 25.01.2020. године.
 - б) Обука чланова општинске изборне комисије одржаће се најкасније у року од 20 дана прије дана одржавања избора, односно до 20.01.2020. године.
 - ц) Обука чланова бирачких одбора одржаће се у периоду од 15 дана до 7 дана прије дана одржавања избора, односно од 25.01.2020. године до 02.02.2020. године.
- (13) Одређивање локација бирачких мјеста, објаву и доставу података о одређеним локацијама Централној изборној комисији БиХ, надлежне општинске изборне комисије обавиће најкасније у року од 15 дана прије дана одржавања избора, односно најкасније до 25.01.2020. године.
- (14) Штамп изборног материјала извршиће се у периоду од 13.01.2020. године до 30.01.2020. године, а доставиће се општинским изборним комисијама до 06.02.2020. године.
- (15) Медијско представљање политичких субјеката почиње 15 дана прије дана одржавања избора, односно од 25.01.2020. године.
- (16) Непосредно обраћање политичких субјеката путем електронских медија почиње 15 дана прије дана одржавања избора, односно од 25.01.2020. године.
- (17) Захтјеви за акредитовање посматрача политичких субјеката подносе се изборним комисијама најкасније 7 дана прије дана одржавања избора, односно до 02.02.2020. године.
- (18) Захтјеви за акредитовање посматрача удружења подносе се Централној изборној комисији БиХ најкасније 7 дана прије дана одржавања избора, односно до 02.02.2020. године.
- (19) Забрана објављивања резултата испитивања јавног мијења почиње 48 сати прије отварања бирачких мјеста и траје до затварања бирачких мјеста, односно у периоду од 07.02.2020. године у 07,00 сати до 09.02.2020. године до затварања бирачких мјеста.
- (20) Захтјеви за акредитовање међународних посматрача подносе се Централној изборној комисији БиХ најкасније 1 дан прије дана одржавања избора, односно до 08.02.2020. године.
- (21) Изборна тишина почиње 24 сата прије отварања бирачких мјеста и траје до затварања бирачких мјеста, односно у периоду од 08.02.2020. године у 07,00 часова до 09.02.2020. године до затварања бирачких мјеста.

- (22) Централна изборна комисија БиХ ће посебном одлуком формирати Главни центар за бројање за изборе најкасније до 07.02.2020. године.
- (23) Унос и обрада резултата избора електронским путем врши се од 09.02.2020. године у следећим роковима:
- прикупљање образаца са бирачких мјеста од 20,00 до 20,30 часова
 - унос резултата од 20,30 до 21,00 час
 - објава прелиминарних незваничних и некомплетних резултата избора 22,00 до 22,30 часова.
- (24) Бирачки одбори врше доставу резултата гласања и комплетан изборни материјал до надлежне општинске изборне комисије, најкасније у року од 12 сати по затварању бирачких мјеста, односно до 10.02.2020. године до 7,00 сати.
- (25) Општинска изборна комисија доставља записнике са обједињеним збирним резултатима гласања на нивоу општине Централној изборној комисији БиХ најкасније 24 часа по затварању бирачких мјеста, односно најкасније до 10.02.2019. године, до 19,00 часова.
- (26) Крајњи рок за пријем гласачког материјала за гласаче путем поште, је пет дана од дана одржавања избора, односно закључно са 14.02.2020. године, са отиском печата поште са датумом одржавања избора.
- (27) Утврђивање и објаву резултата избора Централна изборна комисија БиХ обавиће најкасније у року од 10 дана од дана одржавања избора, односно до 19.02.2020. године.
- (28) Подношење захтјева за поновно бројање гласачких листића врши се у року од 3 дана од дана објаве утврђених резултата избора.
- (29) Након истека рока и правоснажности одлука по жалбама, Централна изборна комисија БиХ ће потврдити резултате избора и објавити их у службеним гласилима.

Члан 3.

У случају да Општина Купрес не осигура финансијска средства из члана 3. Одлуке о расписивању и одржавању пријевремених избора за начелника Општине Купрес број: 05-1-07-1-794-1/19 од 12.12.2019. године у заданом року, ово Упутство биће стављено изван снаге.

Члан 4.

Ово Упутство ће се објавити у "Службеном гласнику БиХ", "Службеним новинама Федерације БиХ", "Службеном гласнику Републике Српске", "Службеном гласнику Брчко Дистрикта БиХ" и на веб страници Централне изборне комисије БиХ www.izbori.ba.

Број 06-1-07-1-794-2/19
12. децембра 2019. године
Сарајево

Предсједник
Бранко Петрић, с. р.

На основу члана 14.3 став (6) Изборног закона Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 и 31/16), члана 80. Правилника о начину provoђења избора у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 29/18, 62/18 и 69/18) и Одлуке о расписивању и одржавању пријевремених избора за начелника Општине Купрес број 05-1-07-1-794-1/19 од 12.12.2019. године, Централна изборна комисија Босне и Херцеговине је на 61. сједници, одржаној 12.12.2019. године, donijela

УПУТСТВО О РОКОВИМА ИЗБОРНИХ АКТИВНОСТИ ЗА ОДРЖАВАЊЕ ПРИЈЕВРЕМЕНИХ ИЗБОРА ЗА НАЧЕЛНИКА ОПШТИНЕ КУПРЕС

Члан 1.

Овим Упутством утврђују се рокови изборних активности за provoђење пријевремених избора за начелника Општине Купрес (у daljem tekstu: избори).

Члан 2.

- Rokovi teku od 13.12.2019. године.
- Prijave za ovjeru političkih stranaka i nezavisnih kandidata podnose se Centralnoj izornoj komisiji BiH najkasnije u roku od 5 dana od dana raspisivanja izbora, odnosno u periodu od 13.12.2019. године закључно са 17.12.2019. године, до 16.00 сати.
- Zahtjevi za ovjeru koalicija podnose se Centralnoj izornoj komisiji BiH najkasnije u roku od 12 dana od dana raspisivanja izbora, odnosno закључно са 24.12.2019. године, до 16.00 сати.
- Krajnji rok za registraciju novih birača koji glasaju putem pošte je 22 dana od dana raspisivanja izbora, odnosno ističe 03.01.2020. године.
- Prijavu kandidata ovjereni politički subjekti podnose Centralnoj izornoj komisiji BiH najkasnije 18 dana od dana raspisivanja izbora, odnosno закључно са 30.12.2019. године, до 16.00 сати.
- Zrijebanje za utvrđivanje redoslijeda političkih subjekata na glasačkim listićima obavit će se u sjedištu Centralne izborne komisije BiH u Sarajevu, Danijela Ozme br. 7, дана 06.01.2020. године, у 12.00 сати.
- Odluku o ovjeri kandidata za učešće na izborima Centralna izborna komisija BiH donosi najkasnije u roku od 10 dana od dana podnošenja prijava, odnosno najkasnije do 09.01.2020. године.
- Objava konačnih listi kandidata u službenim glasilima obavit će se najkasnije 20 dana prije дана održavanja izbora, односно до 20.01.2020. године.
- Centralni birački spisak se закључује 20 дана prije дана održavanja izbora, односно закључно са 20.01.2020. године.
- Procedura upisa birača koji glasaju putem mobilnog tima traje od 21.01.2020. године до 27.01.2020. године.
- Objavljivanje broja upisanih birača u Centralni birački spisak obavit će se u roku od 17 дана prije дана održavanja izbora, односно najkasnije do 23.01.2020. године.
- Imenovanje članova biračkih odbora vrši nadležna općinska izborna komisija u skladu sa sljedećim rokovima:
 - Nadležna općinska izborna komisija imenuje članove biračkih odbora i dostavlja akte o imenovanju članova biračkih odbora Centralnoj izornoj komisiji BiH najkasnije u roku od 15 дана prije дана održavanja izbora, односно do 25.01.2020. године.
 - Obuka članova općinske izborne komisije održat će se najkasnije u roku od 20 дана prije дана održavanja izbora, односно do 20.01.2020. године.
 - Obuka članova biračkih odbora održat će se u periodu od 15 дана do 7 дана prije дана održavanja izbora, односно od 25.01.2020. године до 02.02.2020. године.
- Određivanje lokacija biračkih mjesta, objavu i dostavu podataka o određenim lokacijama Centralnoj izornoj komisiji BiH, nadležna općinska izborna komisija obavit će najkasnije u roku od 15 дана prije дана održavanja izbora, односно najkasnije do 25.01.2020. године.

- (14) Štampa izbornog materijala izvršit će se u periodu od 13.01.2020. godine do 30.01.2020. godine, a dostavit će se općinskoj izbornoj komisiji do 06.02.2020. godine.
- (15) Medijsko predstavljanje političkih subjekata počinje 15 dana prije dana održavanja izbora, odnosno od 25.01.2020. godine.
- (16) Neposredno obraćanje političkih subjekata putem elektronskih medija počinje 15 dana prije dana održavanja izbora, odnosno od 25.01.2020. godine.
- (17) Zahtjevi za akreditiranje posmatrača političkih subjekata podnose se izbornim komisijama najkasnije 7 dana prije dana održavanja izbora, odnosno do 02.02.2020. godine.
- (18) Zahtjevi za akreditiranje posmatrača udruženja podnose se Centralnoj izbornoj komisiji BiH najkasnije 7 dana prije dana održavanja izbora, odnosno do 02.02.2020. godine.
- (19) Zabrana objavljivanja rezultata ispitivanja javnog mnijenja počinje 48 sati prije otvaranja biračkih mjesta i traje do zatvaranja biračkih mjesta, odnosno u periodu od 07.02.2020. godine u 07,00 sati do 09.02.2020. godine do zatvaranja biračkih mjesta.
- (20) Zahtjevi za akreditiranje međunarodnih posmatrača podnose se Centralnoj izbornoj komisiji BiH najkasnije 1 dan prije dana održavanja izbora, odnosno do 08.02.2020. godine.
- (21) Izborna šutnja počinje 24 sata prije otvaranja biračkih mjesta i traje do zatvaranja biračkih mjesta, odnosno u periodu od 08.02.2020. godine u 07,00 sati do 09.02.2020. godine do zatvaranja biračkih mjesta.
- (22) Centralna izborna komisija BiH će posebnom odlukom formirati Glavni centar za brojanje za izbore najkasnije do 07.02.2020. godine.
- (23) Unos i obrada rezultata izbora elektronskim putem vrši se od 09.02.2020. godine u sljedećim rokovima:
- a) prikupljanje obrazaca sa biračkih mjesta od 20,00 do 20,30 sati
 - b) unos rezultata od 20,30 do 21,00 sat
 - c) objava preliminarne nezvaničnih i nekompletnih rezultata izbora 22,00 do 22,30 sati.
- (24) Birački odbori vrše dostavu rezultata glasanja i kompletan izborni materijal do nadležne općinske izborne komisije, najkasnije u roku od 12 sati po zatvaranju biračkih mjesta, odnosno do 10.02.2020. godine do 7,00 sati.
- (25) Općinska izborna komisija dostavlja zapisnike sa objedinjenim zbirmim rezultatima glasanja na nivou općine Centralnoj izbornoj komisiji BiH najkasnije 24 sata po zatvaranju biračkih mjesta, odnosno najkasnije do 10.02.2020. godine, do 19,00 sati.
- (26) Krajnji rok za prijem glasačkog materijala za glasače putem pošte, je pet dana od dana održavanja izbora, odnosno zaključno sa 14.02.2020. godine, sa otiskom pečata pošte sa datumom održavanja izbora.
- (27) Utvrđivanje i objavu rezultata izbora Centralna izborna komisija BiH obaviti će najkasnije u roku od 10 dana od dana održavanja izbora, odnosno do 19.02.2020. godine.
- (28) Podnošenje zahtjeva za ponovno brojanje glasačkih listića vrši se u roku od 3 dana od dana objave utvrđenih rezultata izbora.
- (29) Nakon isteka roka i pravosnažnosti odluka po žalbama, Centralna izborna komisija BiH će potvrditi rezultate izbora i objaviti ih u službenim glasilima.

Član 3.

U slučaju da Općina Kupres ne osigura finansijska sredstva iz člana 3. Odluke o raspisivanju i održavanju prijevremenih izbora za načelnika Općine Kupres broj: 05-1-07-1-794-1/19 od 12.12.2019. godine u zadanom roku, ovo Uputstvo biti će stavljeno van snage.

Član 4.

Ovo Uputstvo će se objaviti u "Službenom glasniku BiH", "Službenim novinama Federacije BiH", "Službenom glasniku Republike Srpske", "Službenom glasniku Brčko Distrikta BiH" i na web stranici Centralne izborne komisije BiH www.izbori.ba.

Broj 06-1-07-1-794-2/19
12. decembra 2019. godine
Sarajevo

Predsjednik
Branko Petrić, s. r.

KOMISIJA ZA RAČUNOVODSTVO I REVIZIJU BOSNE I HERCEGOVINE

852

Sukladno odredbama članka 1. pod 1a, 1d; članka 2; članka 5. i 7. Zakona o računovodstvu i reviziji BiH i IFAC-ovih Međunarodnih standarda edukacije (MSE), Komisija za računovodstvo i reviziju Bosne i Hercegovine (Komisija), na svojoj sjednici od 4.11.2019., donosi sljedeću

ODLUKU

O UVJETIMA ZA STJECANJE ZVANJA U RAČUNOVODSTVENOJ PROFESIJU U BOSNI I HERCEGOVINI

I.

Ovom odlukom utvrđuju se UVJETI za stjecanje pojedinih zvanja navedenih u Odluci o vrstama profesionalno-stručnih zvanja na temelju implementacije MSE prema Zakonu o računovodstvu i reviziji Bosne i Hercegovine i Jedinstvenom programu testiranja kandidata za računovodstvenu profesiju i to za zvanja:

- certificirani računovodstveni tehničar,
- certificirani računovođa i
- ovlašteni revizor.

CERTIFICIRANI RAČUNOVODSTVENI TEHNIČAR (CRT)

1. Profesionalno stručno zvanje certificirani računovodstveni tehničar podrazumijeva da kandidat ispunjava sljedeće uvjete:

1.1. Ima četverogodišnje srednje opće ili tehničko obrazovanje.

1.1.1. Ako ima završenu srednju ekonomsku školu, treba imati dvije godine praktičnog iskustva na poslovima računovodstva, od čega najmanje jednu godinu na poslovima sudjelovanja u izradi finansijskih izvještaja, ili tri godine na poslovima računovodstva.

1.1.2. Ako ima završenu srednju školu koja nije ekonomskog usmjerenja, treba imati tri godine praktičnog iskustva na poslovima računovodstva, od čega najmanje dvije godine na poslovima sudjelovanja u izradi finansijskih izvještaja, ili četiri godine na poslovima računovodstva.

1.2. Ima položene profesionalno-stručne ispite predviđene za stjecanje zvanja certificirani računovodstveni tehničar iz sljedećih predmeta:

- Uvod u finansijsko računovodstvo,
- Troškovno računovodstvo i uvod u upravljačko računovodstvo,
- Menadžment i komunikacije i
- Informacijske tehnologije i primjene.

1.3. Prihvata prava i obveze iz važećeg međunarodnog kodeksa etike za profesionalne računovođe, a posebno obvezu kontinuiranog profesionalnog razvoja u cilju obnavljanja i inoviranja svojih profesionalno-stručnih znanja, predviđenih za ovaj stupanj stručnog zvanja, a sukladno članku 6., stavak 3. Zakona o računovodstvu i reviziji Bosne i Hercegovine.

1.4. Praktično iskustvo se dokazuje uvjerenjem poslodavca da je kandidat obavljao poslove sukladno podtočkama 1.1.1. i 1.1.2.

1.5. Praktično iskustvo može se stjecati prije, tijekom ili nakon polaganja ispita, s tim da kandidat ne može steći profesionalno-stručno zvanje dok ne ispuni zahtjeve u svezi s praktičnim iskustvom.

CERTIFICIRANI RAČUNOVOĐA (CR)

2. Profesionalno-stručno zvanje certificirani računovođa može steći osoba koja ispunjava sljedeće uvjete:

2.1. Ima završen:

- a) ekonomski akademski/znanstveni studij III ciklusa i stečeno zvanje doktor ekonomskih znanosti, ili
- b) ekonomski akademski/znanstveni studij II ciklusa i stečeno zvanje magistar/master (min 300 ECTS bodova) ili magistar ekonomskih znanosti (prema programima koji su se primjenjivali prije bolonjskog procesa) ili
- c) diplomski znanstveni ekonomski studij prema programima koji su se primjenjivali prije bolonjskog procesa i stečeno zvanje diplomirani ekonomista, ili
- d) ekonomski akademski/znanstveni studij I ciklusa prema bolonjskom procesu i stečeno zvanje diplomirani ekonomista ili drugo ekvivalentno zvanje u skladu sa zvaničnom nomenklaturom akademskih zvanja s ostvarenih 240 ECTS bodova, ili
- e) ekonomski akademski/znanstveni studij I ciklusa prema bolonjskom procesu i stečeno zvanje diplomirani ekonomista ili drugo ekvivalentno zvanje u skladu sa zvaničnom nomenklaturom akademskih zvanja s ostvarenih 180 ECTS bodova, ili
- f) stručni ekonomski studij prema bolonjskom procesu, ekonomski studij završen na visokim poslovima školama ili odsjecima visokih škola ekonomskih fakulteta, ili
- g) višu ekonomsku školu (prema programima koji su se primjenjivali prije bolonjskog procesa), ili
- h) ostali akademski/znanstveni ili stručni studij.

2.1.1. Ako osoba ima završen studij pod točkom 2.1a) ili 2.1b) ili 2.1c) ili 2.1d) treba imati najmanje dvije godine praktičnog iskustva na poslovima računovodstva, od čega najmanje jednu godinu na sudjelovanju u sastavljanju financijskih izvještaja, ili tri godine praktičnog iskustva na poslovima računovodstva.

2.1.2. Ako osoba ima završen studij pod točkom 2.1e) treba imati najmanje tri godine praktičnog iskustva na poslovima računovodstva, od čega najmanje jednu godinu na sudjelovanju u sastavljanju financijskih izvještaja ili četiri godine praktičnog iskustva na poslovima računovodstva.

2.1.3. Ako osoba ima završen studij pod točkom 2.1f) ili 2.1h) treba imati najmanje četiri godine praktičnog iskustva na poslovima računovodstva, od čega najmanje dvije godine na sudjelovanju u sastavljanju financijskih izvještaja ili pet godina praktičnog iskustva na poslovima računovodstva.

2.2. Ima položene profesionalno-stručne ispite predviđene za stjecanje zvanja certificirani računovođa iz sljedećih predmeta:

- Poslovno pravo i porezi,
- Primjena upravljačkog računovodstva,
- Financijsko izvještavanje 2,
- Revizija i sustavi interne kontrole i
- Primjena financijskog menadžmenta.

2.2.1. Osobe pod točkama 2.1a), 2.1b), 2.1c), 2.1d), 2.1e), a koje su stekle akademsku diplomu iz oblasti računovodstva, revizije ili poslovnih financija ne polažu predmet Poslovno pravo i porezi.

2.2.2. Osobe pod točkama 2.1a), 2.1b), 2.1c), 2.1d), 2.1e), a koje su registrirane kod entitetskih saveza zaključno s ispitnim rokom u studenom 2019. također ne polažu predmet Poslovno pravo i porezi.

2.2.3. Na osobni pisani zahtjev osobama pod točkom 2.1a) priznaje se zvanje certificirani računovođa ako su stekli doktorat znanosti iz oblasti računovodstva, poslovnih financija ili revizije i ispunjavaju uvjete iz točke 2.1.1. ove odluke te koje imaju objavljena najmanje tri rada iz oblasti teorije i prakse računovodstva u časopisima priznatim od strane Komisije, ili koje imaju najmanje tri godine radnog iskustva u univerzitetskoj nastavi iz ovih oblasti.

2.2.4. Na osobni pisani zahtjev osoba pod točkom:

2.1b), a koje su završile studij iz oblasti računovodstva, revizije ili poslovnih financija te koje imaju objavljen najmanje jedan rad iz oblasti teorije i prakse računovodstva u časopisima priznatim od strane Komisije, imaju pravo na redukciju ili oslobođanje od polaganja ispita iz točke 2.2, izuzev predmeta Financijsko izvještavanje 2;

Na osobni pisani zahtjev osoba pod točkama:

2.1c) i 2.1d) koje su završile studij iz oblasti računovodstva, revizije ili poslovnih financija imaju pravo na redukciju ili oslobođanje od polaganja ispita iz točke 2.2, izuzev predmeta Financijsko izvještavanje 2.

2.3. Uvjeti i postupak u svezi s redukcijom ili oslobođanjem od polaganja ispita ili priznavanja zvanja bit će detaljno propisani posebnim pravilnikom Komisije.

2.4. Prihvaća prava i obveze iz važećeg međunarodnog kodeksa etike za profesionalne računovođe, a posebno obvezu kontinuiranog profesionalnog razvoja u cilju obnavljanja i inoviranja svojih profesionalno-stručnih znanja, predviđenih za ovaj stupanj stručnog zvanja, sukladno članku 6. stavak 3. Zakona o računovodstvu i reviziji Bosne i Hercegovine.

2.5. Praktično iskustvo se dokazuje uvjerenjem poslodavca da je kandidat obavljao poslove sukladno podtočkama 2.1.1), 2.1.2) i 2.1.3).

2.6. Praktično iskustvo može se stjecati prije, tijekom ili nakon polaganja ispita, s tim da kandidat ne može steći profesionalno-stručno zvanje dok ne ispuni zahtjeve u svezi s praktičnim iskustvom.

OVLAŠTENI REVIZOR (OR)

3. Profesionalno-stručno zvanje ovlaštenu revizor može steći osoba koja ima završen diplomski ili dodiplomski studij i zvanje certificiranog računovođe s važećom licencom, s najmanje tri godine praktičnog iskustva u ovom zvanju ili tri godine praktičnog iskustva kod ovlaštenog revizora uz sudjelovanje u najmanje dvije revizije godišnje, te položene ispite predviđene za ovo zvanje. Praktično iskustvo se dokazuje uvjerenjem poslodavca.

3.1. Ispitima se dokazuje obvezna razina profesionalne stručnosti za samostalno davanje mišljenja o fer i korektnom prikazu financijskih izvještaja koji su predmet revizije.

3.2. Ako kandidat zadovoljava navedene uvjete, on mora potpisati izjavu o prihvatanju obveze poštivanja važećeg međunarodnog kodeksa etike za profesionalne računovođe i stalnog kontinuiranog profesionalnog razvoja predviđenog za ovo profesionalno zvanje.

3.3. Pored znanja i iskustva utvrđenih za certificiranog računovođu, ovlaštenu revizor treba posjedovati dopunska aktualna znanja o MSFI i Međunarodnim standardima revizije, te tehnikama revizije financijskih izvještaja.

3.4. Program za polaganje profesionalno-stručnih ispita predviđenih za stjecanje zvanja ovlaštenog revizora, obvezno obuhvaća sljedeće predmete:

- Napredno upravljačko računovodstvo,
- Napredna revizija,
- Napredno financijsko izvještavanje,
- Napredni financijski menadžment i
- Strategijski menadžment.

3.4.1. Na osobni pisani zahtjev osobama iz točke 2.1a), a koja su stekla doktorat znanosti iz oblasti računovodstva, poslovnih financija ili revizije i ispunjavaju uvjete iz točke 3. ove odluke te koje imaju objavljena najmanje tri rada iz oblasti teorije i prakse računovodstva u časopisima priznatim od strane Komisije, ili koja imaju najmanje tri godine radnog iskustva u univerzitetskoj nastavi kao nastavnik na predmetu revizija finansijskih izvještaja, računovodstvo ili poslovne financije, priznaje se zvanje - ovlaštenu revizor.

3.4.2. Na osobni pisani zahtjev osoba pod točkom 2.1b) koje je završila studij iz oblasti računovodstva, revizije ili poslovnih financija i koje imaju objavljen najmanje jedan rad iz oblasti teorije i prakse računovodstva u časopisima priznatim od strane Komisije, imaju pravo na redukciju ili oslobađanje od polaganja ispita iz točke 3.4. izuzev predmeta Napredna revizija.

3.4.3. Uvjeti i postupak u svezi s redukcijom ili oslobađanjem od polaganja ispita ili priznavanja zvanja bit će detaljno propisani posebnim pravilnikom Komisije.

3.5. Praktično iskustvo može se stjecati prije, tijekom ili nakon polaganja ispita, s tim da kandidat ne može steći profesionalno-stručno zvanje dok ne ispuni zahtjeve u svezi s praktičnim iskustvom.

3.5.1. Nakon stjecanja zvanja certificiranog računovođe kandidat može pristupiti polaganju ispita za stjecanje zvanja ovlaštenu revizor, ali mu entitetski savezi nakon položenih ispita neće izdati certifikat ovlaštenog revizora dok ne ispuni uvjete vezano za praktično iskustvo i dostavi dokaz o istom.

II.

Stupanjem na snagu ove odluke prestaje važiti Odluka o uvjetima za stjecanje zvanja u računovodstvenoj profesiji BiH, br. 5-5/16 od 25.2.2016.

Ova odluka stupa na snagu i primjenjuje se od 1. siječnja 2020.

Predsjedavajući
Komisije za računovodstvo i
reviziju BiH
Broj 186-6/19
Augustin Mišić, v. r.

У складу са одредбама члана 1. под 1а, 1д; члана 2; члана 5. и 7. Закона о рачуноводству и ревизији БиХ и ИФАЦ-ових Међународних стандарда едукације (МСЕ), Комисија за рачуноводство и ревизију Босне и Херцеговине (Комисија), на својој сједници од 4.11.2019., доноси следећу

ОДЛУКУ

О УСЛОВИМА ЗА СТИЦАЊЕ ЗВАЊА У РАЧУНОВОДСТВЕНОЈ ПРОФЕСИЈИ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

I

Овом одлуком утврђују се УСЛОВИ за стицање појединих звања наведених у Одлуци о врстама професионално-стручних звања на основу имплементације МСЕ према Закону о рачуноводству и ревизији Босне и Херцеговине и Јединственом програму тестирања кандидата за рачуноводствену професију и то за звања:

- сертифицирани рачуноводствени техничар,
- сертифицирани рачуновођа и
- овлаштени ревизор.

СЕРТИФИКОВАНИ РАЧУНОВОДСТВЕНИ ТЕХНИЧАР (СРТ)

1. Професионално стручно звање сертифицирани рачуноводствени техничар подразумева да кандидат испуњава следеће услове:

1.1. Има четворогодишње средње опште или техничко образовање.

1.1.1. Ако има завршену средњу економску школу, треба имати двије године практичног искуства на пословима рачуноводства, од чега најмање једну годину на пословима учествовања у изради финансијских извјештаја, или три године на пословима рачуноводства.

1.1.2. Ако има завршену средњу школу која није економског усмјерења, треба имати три године практичног искуства на пословима рачуноводства, од чега најмање двије године на пословима учествовања у изради финансијских извјештаја, или четири године на пословима рачуноводства.

1.2. Има положене професионално-стручне испите предвиђене за стицање звања сертифицирани рачуноводствени техничар из следећих предмета:

- Увод у финансијско рачуноводство,
- Трошковно рачуноводство и увод у управљачко рачуноводство,
- Менаџмент и комуникације и
- Информационе технологије и примјене.

1.3. Прихвата права и обавезе из важећег међународног кодекса етике за професионалне рачуновође, а посебно обавезу континуираног професионалног развоја у циљу обнављања и иновирања својих професионално-стручних знања, предвиђених за овај степен стручног звања, а складу са чланом 6., став 3. Закона о рачуноводству и ревизији Босне и Херцеговине.

1.4. Практично искуство се доказује увјерењем послодавца да је кандидат обављао послове у складу са подтачкама 1.1.1. и 1.1.2.

1.5. Практично искуство може се стицати прије, током или након полагања испита, с тим да кандидат не може стећи професионално-стручно звање док не испуни захтјеve у вези с практичним искуством.

СЕРТИФИКОВАНИ РАЧУНОВОЂА (СР)

2. Професионално-стручно звање сертифицирани рачуновођа може стећи лице које испуњава следеће услове:

2.1. Има завршен:

- a) економски академски/научни студиј III циклуса и стечено звање доктор економских наука, или
- b) економски академски/научни студиј II циклуса и стечено звање магистар/мастер (мин 300 ЕЦТС бодова) или магистар економских наука (према програмима кој и су се примјењивали прије болоњског процеса) или
- c) дипломски научни економски студиј према програмима који су се примјењивали прије болоњског процеса и стечено звање дипломирани економиста, или
- d) економски академски/научни студиј I циклуса према болоњском процесу и стечено звање дипломирани економиста или друго еквивалентно звање у складу са званичном номенклатуром академских звања с остварених 240 ЕЦТС бодова, или
- e) економски академски/научни студиј I циклуса према болоњском процесу и стечено звање дипломирани економиста или друго еквивалентно звање у складу са званичном номенклатуром академских звања с остварених 180 ЕЦТС бодова, или
- f) стручни економски студиј према болоњском процесу, економски студиј завршен на високим пословним школама или одсејцима високих школа, економских факултета, или

- g) вишу економску школу (према програмима који су се примјењивали прије болоњског процеса), или h) остали академски/научни или струковни студиј.

2.1.1. Ако лице има завршен студиј под тачком 2.1 а) или 2.1 б) или 2.1 ц) или 2.1 д) треба имати најмање двије године практичног искуства на пословима рачуноводства, од чега најмање једну годину на учествовању у састављању финансијских извјештаја, или три године практичног искуства на пословима рачуноводства.

2.1.2. Ако лице има завршен студиј под тачком 2.1 е) треба имати најмање три године практичног искуства на пословима рачуноводства, од чега најмање једну годину на учествовању у састављању финансијских извјештаја или четири године практичног искуства на пословима рачуноводства.

2.1.3. Ако лице има завршен студиј под тачком 2.1 f) или 2.1 h) треба имати најмање четири године практичног искуства на пословима рачуноводства, од чега најмање двије године на учествовању у састављању финансијских извјештаја или пет година практичног искуства на пословима рачуноводства.

2.2. Има положене професионално-стручне испите предвиђене за стицање звања сертифицирани рачуновођа из следећих предмета:

- Пословно право и порези,
- Примјена управљачког рачуноводства,
- Финансијско извјештавање 2,
- Ревизија и системи интерне контроле и
- Примјена финансијског менаџмента.

2.2.1. Лица под тачкама 2.1 а), 2.1 б), 2.1 ц), 2.1 д), 2.1 е), а која су стекла академску диплому из области рачуноводства, ревизије или пословних финансија не полажу предмет Пословно право и порези.

2.2.2. Лица под тачкама 2.1 а), 2.1 б), 2.1 ц), 2.1 д), 2.1 е), а који су регистровани код ентитетских савеза закључно с испитним роком у новембру 2019. такође не полажу предмет Пословно право и порези.

2.2.3. На лични писани захтјев лицима под тачком 2.1 а) признаје се звање сертифицирани рачуновођа ако су стекла докторат наука из области рачуноводства, пословних финансија или ревизије и испуњавају услове из тачке 2.1.1. ове одлуке те која имају објављена најмање три рада из области теорије и праксе рачуноводства у часописима признатим од стране Комисије, или која имају најмање три године радног искуства у универзитетској настави из ових области.

2.2.4. На лични писани захтјев лица под тачком:

2.1 б), а која су завршила студиј из области рачуноводства, ревизије или пословних финансија те која имају објављен најмање један рад из области теорије и праксе рачуноводства у часописима признатим од стране Комисије, имају право на редукцију или ослобађање од полагања испита из тачке 2.2, изузев предмета Финансијско извјештавање 2;

На лични писани захтјев лица под тачкама:

2.1 ц) и 2.1 д) која су завршила студиј из области рачуноводства, ревизије или пословних финансија имају право на редукцију или ослобађање од полагања испита из тачке 2.2, изузев предмета Финансијско извјештавање 2.

2.3. Услови и поступак у вези са редукцијом или ослобађањем од полагања испита или признавања звања биће детаљно прописани посебним правилником Комисије.

2.4. Прихвата права и обавезе из важећег међународног кодекса етике за професионалне рачуновође, а посебно обавезу континуираног професионалног развоја у циљу

обнављања и иновирања својих професионално-стручних знања, предвиђених за овај степен стручног звања, у складу са чланом 6, став 3. Закона о рачуноводству и ревизији Босне и Херцеговине.

2.5. Практично искуство се доказује увјерењем послодавца да је кандидат обављао послове у складу са подтачкама 2.1.1), 2.1.2) и 2.1.3).

2.6. Практично искуство може се стицати прије, током или након полагања испита, с тим да кандидат не може стећи професионално-стручно звање док не испуни захтјеви у вези с практичним искуством.

ОВЛАШТЕНИ РЕВИЗОР (ОР)

3. Професионално-стручно звање овлаштени ревизор може стећи лице које има завршен дипломски или додипломски студиј и звање сертифицираног рачуновође са важећом лиценцом, са најмање три године практичног искуства у овом звању или три године практичног искуства код овлашћеног ревизора уз учествовање у најмање двије ревизије годишње, те положене испите предвиђене за ово звање. Практично искуство се доказује увјерењем послодавца.

3.1. Испитима се доказује обавезни ниво професионалне стручности за самостално давање мишљења о фер и коректном приказу финансијских извјештаја који су предмет ревизије.

3.2. Ако кандидат задовољава наведене услове, он мора потписати изјаву о прихватању обавезе поштивања важећег међународног кодекса етике за професионалне рачуновође и сталног континуираног професионалног развоја предвиђеног за ово професионално звање.

3.3. Поред знања и искуства утврђених за сертифицираног рачуновођу, овлаштени ревизор треба посједовати допунска актуелизована знања о МСФИ и Међународним стандардима ревизије, те техникама ревизије финансијских извјештаја.

3.4. Програм за полагање професионално-стручних испита предвиђених за стицање звања овлашћеног ревизора, обавезно обухвата следеће предмете:

- Напредно управљачко рачуноводство,
- Напредна ревизија,
- Напредно финансијско извјештавање,
- Напредни финансијски менаџмент и
- Стратегијски менаџмент.

3.4.1. На лични писани захтјев лицима из тачке 2.1 а), а која су стекла докторат наука из области рачуноводства, пословних финансија или ревизије и испуњавају услове из тачке 3. ове одлуке те која имају објављена најмање три рада из области теорије и праксе рачуноводства у часописима признатим од стране Комисије, или која имају најмање три године радног искуства у универзитетској настави као наставник на предмету ревизија финансијских извјештаја, рачуноводство или пословне финансије, признаје се звање - овлаштени ревизор.

3.4.2. На лични писани захтјев лица под тачком 2.1 б) које су завршила студиј из области рачуноводства, ревизије или пословних финансија и која имају објављен најмање један рад из области теорије и праксе рачуноводства у часописима признатим од стране Комисије, имају право на редукцију или ослобађање од полагања испита из тачке 3.4. изузев предмета Напредна ревизија.

3.4.3. Услови и поступак у вези с редукцијом или ослобађањем од полагања испита или признавања звања биће детаљно прописани посебним правилником Комисије.

3.5. Практично искуство може се стицати прије, током или након полагања испита, с тим да кандидат не може стећи

професионално-стручно звање док не испуни захтјеве у свези с практичним искуством.

3.5.1. Након стицања звања сертификованог рачуновође кандидат може приступити полагању испита за стицање звања овлаштени ревизор, али му ентитетски савези након положених испита неће издати сертификат овлаштеност ревизора док не испуни услове везане за практично искуство и достави доказ о истом.

II

Ступањем на снагу ове одлуке престаје важити Одлука о условима за стицање звања у рачуноводственој професији БиХ, бр. 5-5/16 од 25.2.2016.

Ова одлука ступа на снагу и примјењује се од 1. јануара 2020. године.

Председавајући
Комисије за рачуноводство и
ревизију БиХ
Број 186-6/19
Аугустин Мишић, с. р.

У складу са одредбама члана 1. под 1а, 1д; члана 2; члана 5. и 7. Закона о рачуноводству и ревизији БиХ и IFAC-ових Међународних стандарда едукације (MSE), Комисија за рачуноводство и ревизију Босне и Херцеговине (Комисија), на својој сједници од 4.11.2019., доноси следећу

ODLUKU O USLOVIMA ZA STICANJE ZVANJA U RAČUNOVODSTVENOJ PROFESIJU U BOSNI I HERCEGOVINI

I.

Ovom odlukom utvrđuju se USLOVI za sticanje pojedinih zvanja navedenih u Odluci o vrstama profesionalno-stručnih zvanja na osnovu implementacije MSE prema Zakonu o računovodstvu i reviziji Bosne i Hercegovine i Jedinstvenom programu testiranja kandidata za računovodstvenu profesiju i to za zvanja:

- certificirani računovodstveni tehničar,
- certificirani računovođa i
- ovlašteni revizor.

CERTIFICIRANI RAČUNOVODSTVENI TEHNIČAR (CRT)

1. Profesionalno stručno zvanje certificirani računovodstveni tehničar podrazumijeva da kandidat ispunjava sljedeće uslove:

1.1. Ima četverogodišnje srednje opšte ili tehničko obrazovanje.

1.1.1. Ako ima završenu srednju ekonomsku školu, treba imati dvije godine praktičnog iskustva na poslovima računovodstva, od čega najmanje jednu godinu na poslovima učestvovanja u izradi finansijskih izvještaja, ili tri godine na poslovima računovodstva.

1.1.2. Ako ima završenu srednju školu koja nije ekonomskog usmjerenja, treba imati tri godine praktičnog iskustva na poslovima računovodstva, od čega najmanje dvije godine na poslovima učestvovanja u izradi finansijskih izvještaja, ili četiri godine na poslovima računovodstva.

1.2. Ima položene profesionalno-stručne ispite predviđene za sticanje zvanja certificirani računovodstveni tehničar iz sljedećih predmeta:

- Uvod u finansijsko računovodstvo,
- Troškovno računovodstvo i uvod u upravljačko računovodstvo,
- Menadžment i komunikacije i
- Informacione tehnologije i primjene.

1.3. Prihvata prava i obaveze iz važećeg međunarodnog kodeksa etike za profesionalne računovođe, a posebno obavezu kontinuiranog profesionalnog razvoja u cilju obnavljanja i inoviranja svojih profesionalno-stručnih znanja, predviđenih za ovaj stepen stručnog zvanja, u skladu sa članom 6., stav 3. Zakona o računovodstvu i reviziji Bosne i Hercegovine.

1.4. Praktično iskustvo se dokazuje uvjerenjem poslodavca da je kandidat obavljao poslove u skladu sa podtačkama 1.1.1. i 1.1.2.

1.5. Praktično iskustvo može se sticati prije, tokom ili nakon polaganja ispita, s tim da kandidat ne može steći profesionalno-stručno zvanje dok ne ispuni zahtjeve u vezi s praktičnim iskustvom.

CERTIFICIRANI RAČUNOVOĐA (CR)

2. Profesionalno-stručno zvanje certificirani računovođa može steći lice koje ispunjava sljedeće uslove:

2.1. Ima završen:

- ekonomski akademski/naučni studij III ciklusa i stečeno zvanje doktor ekonomskih nauka, ili
- ekonomski akademski/naučni studij II ciklusa i stečeno zvanje magistar/master (min 300 ECTS bodova) ili magistar ekonomskih nauka (prema programima koji su se primjenjivali prije bolonjskog procesa) ili
- diplomski naučni ekonomski studij prema programima koji su se primjenjivali prije bolonjskog procesa i stečeno zvanje diplomirani ekonomista, ili
- ekonomski akademski/naučni studij I ciklusa prema bolonjskom procesu i stečeno zvanje diplomirani ekonomista ili drugo ekvivalentno zvanje u skladu sa zvaničnom nomenklaturom akademskih zvanja s ostvarenih 240 ECTS bodova, ili
- ekonomski akademski/naučni studij I ciklusa prema bolonjskom procesu i stečeno zvanje diplomirani ekonomista ili drugo ekvivalentno zvanje u skladu sa zvaničnom nomenklaturom akademskih zvanja s ostvarenih 180 ECTS bodova, ili
- stručni ekonomski studij prema bolonjskom procesu, ekonomski studij završen na visokim poslovnim školama ili odsjecima visokih škola ekonomskih fakulteta, ili
- višu ekonomsku školu (prema programima koji su se primjenjivali prije bolonjskog procesa), ili
- ostali akademski/naučni ili stručni studij.

2.1.1. Ako lice ima završen studij pod tačkom 2.1a) ili 2.1b) ili 2.1c) ili 2.1d) treba imati najmanje dvije godine praktičnog iskustva na poslovima računovodstva, od čega najmanje jednu godinu na učestvovanju u sastavljanju finansijskih izvještaja, ili tri godine praktičnog iskustva na poslovima računovodstva.

2.1.2. Ako lice ima završen studij pod tačkom 2.1e) treba imati najmanje tri godine praktičnog iskustva na poslovima računovodstva, od čega najmanje jednu godinu na učestvovanju u sastavljanju finansijskih izvještaja ili četiri godine praktičnog iskustva na poslovima računovodstva.

2.1.3. Ako lice ima završen studij pod tačkom 2.1f) ili 2.1h) treba imati najmanje četiri godine praktičnog iskustva na poslovima računovodstva, od čega najmanje dvije godine na učestvovanju u sastavljanju finansijskih izvještaja ili pet godina praktičnog iskustva na poslovima računovodstva.

2.2. Ima položene profesionalno-stručne ispite predviđene za sticanje zvanja certificirani računovođa iz sljedećih predmeta:

- Poslovno pravo i porezi,
- Primjena upravljačkog računovodstva,
- Finansijsko izvještavanje 2
- Revizija i sistemi interne kontrole i
- Primjena finansijskog menadžmenta.

2.2.1. Lica pod tačkama 2.1a), 2.1b), 2.1c), 2.1d), 2.1e), a koja su stekla akademsku diplomu iz oblasti računovodstva, revizije ili poslovnih finansija ne polažu predmet Poslovno pravo i porezi.

2.2.2. Lica pod tačkama 2.1a), 2.1b), 2.1c), 2.1d), 2.1e), a koji su registrovani kod entitetskih saveza zaključno s ispitnim rokom u novembru 2019. takođe ne polažu predmet Poslovno pravo i porezi.

2.2.3. Na lični pisani zahtjev licima pod tačkom 2.1a) priznaje se zvanje certificirani računovođa ako su stekla doktorat nauka iz oblasti računovodstva, poslovnih finansija ili revizije i ispunjavaju uslove iz tačke 2.1.1. ove odluke te koja imaju objavljena najmanje tri rada iz oblasti teorije i prakse računovodstva u časopisima priznatim od strane Komisije, ili koja imaju najmanje tri godine radnog iskustva u univerzitetskoj nastavi iz ovih oblasti.

2.2.4. Na lični pisani zahtjev lica pod tačkom:

2.1b), a koja su završila studij iz oblasti računovodstva, revizije ili poslovnih finansija te koja imaju objavljen najmanje jedan rad iz oblasti teorije i prakse računovodstva u časopisima priznatim od strane Komisije, imaju pravo na redukciju ili oslobađanje od polaganja ispita iz tačke 2.2, izuzev predmeta Finansijsko izvještavanje 2;

Na lični pisani zahtjev lica pod tačkama:

2.1c) i 2.1d) koja su završila studij iz oblasti računovodstva, revizije ili poslovnih finansija imaju pravo na redukciju ili oslobađanje od polaganja ispita iz tačke 2.2, izuzev predmeta Finansijsko izvještavanje 2.

2.3. Uslovi i postupak u vezi sa redukcijom ili oslobađanjem od polaganja ispita ili priznavanja zvanja biće detaljno propisani posebnim pravilnikom Komisije.

2.4. Prihvata prava i obaveze iz važećeg međunarodnog kodeksa etike za profesionalne računovođe, a posebno obavezu kontinuiranog profesionalnog razvoja u cilju obnavljanja i inoviranja svojih profesionalno-stručnih znanja, predviđenih za ovaj stepen stručnog zvanja, u skladu sa članom 6, stav 3. Zakona o računovodstvu i reviziji Bosne i Hercegovine.

2.5. Praktično iskustvo se dokazuje uvjerenjem poslodavca da je kandidat obavljao poslove u skladu sa podtačkama 2.1.1), 2.1.2) i 2.1.3).

2.6. Praktično iskustvo može se sticati prije, tokom ili nakon polaganja ispita, s tim da kandidat ne može steći profesionalno-stručno zvanje dok ne ispuni zahtjeve u vezi s praktičnim iskustvom.

OVLAŠTENI REVIZOR (OR)

3. Profesionalno-stručno zvanje ovlaštenu revizora može steći lice koje ima završen diplomski ili dodiplomski studij i zvanje certificiranog računovođe sa važećom licencom, sa najmanje tri godine praktičnog iskustva u ovom zvanju ili tri godine praktičnog iskustva kod ovlaštenog revizora uz učestvovanje u najmanje dvije revizije godišnje, te položene ispite predviđene za ovo zvanje. Praktično iskustvo se dokazuje uvjerenjem poslodavca.

3.1. Ispitima se dokazuje obavezni nivo profesionalne stručnosti za samostalno davanje mišljenja o fer i korektnom prikazu finansijskih izvještaja koji su predmet revizije.

3.2. Ako kandidat zadovoljava navedene uslove, on mora potpisati izjavu o prihvatanju obaveze poštivanja važećeg međunarodnog kodeksa etike za profesionalne računovođe i stalnog kontinuiranog profesionalnog razvoja predviđenog za ovo profesionalno zvanje.

3.3. Pored znanja i iskustva utvrđenih za certificiranog računovođu, ovlaštenu revizora treba posjedovati dopunska aktuelizovana znanja o MSFI i Međunarodnim standardima revizije, te tehnikama revizije finansijskih izvještaja.

3.4. Program za polaganje profesionalno-stručnih ispita predviđenih za sticanje zvanja ovlaštenog revizora, obavežno obuhvata sljedeće predmete:

- Napredno upravljačko računovodstvo,
- Napredna revizija,
- Napredno finansijsko izvještavanje,
- Napredni finansijski menadžment i
- Strategijski menadžment.

3.4.1. Na lični pisani zahtjev licima iz tačke 2.1a), a koja su stekla doktorat nauke iz oblasti računovodstva, poslovnih finansija ili revizije i ispunjavaju uslove iz tačke 3. ove odluke te koja imaju objavljena najmanje tri rada iz oblasti teorije i prakse računovodstva u časopisima priznatim od strane Komisije, ili koja imaju najmanje tri godine radnog iskustva u univerzitetskoj nastavi kao nastavnik na predmetu revizija finansijskih izvještaja, računovodstvo ili poslovne finansije, priznaje se zvanje - ovlaštenu revizora.

3.4.2. Na lični pisani zahtjev lica pod tačkom 2.1b) koje su završila studij iz oblasti računovodstva, revizije ili poslovnih finansija i koja imaju objavljen najmanje jedan rad iz oblasti teorije i prakse računovodstva u časopisima priznatim od strane Komisije, imaju pravo na redukciju ili oslobađanje od polaganja ispita iz tačke 3.4. izuzev predmeta Napredna revizija.

3.4.3. Uslovi i postupak u vezi s redukcijom ili oslobađanjem od polaganja ispita ili priznavanja zvanja biće detaljno propisani posebnim pravilnikom Komisije.

3.5. Praktično iskustvo može se sticati prije, tokom ili nakon polaganja ispita, s tim da kandidat ne može steći profesionalno-stručno zvanje dok ne ispuni zahtjeve u svezi s praktičnim iskustvom.

3.5.1. Nakon sticanja zvanja certificiranog računovođe kandidat može pristupiti polaganju ispita za sticanje zvanja ovlaštenog revizora, ali mu entitetski savezi nakon položenih ispita neće izdati certifikat ovlaštenog revizora dok ne ispuni uslove vezane za praktično iskustvo i dostavi dokaz o istom.

II.

Stupanjem na snagu ove odluke prestaje važiti Odluka o uslovima za sticanje zvanja u računovodstvenoj profesiji BiH, br. 5-5/16 od 25.2.2016.

Ova odluka stupa na snagu i primjenjuje se od 1. januara 2020. godine.

Predsjedavajući
Komisije za računovodstvo i
reviziju BiH
Augustin Mišić, s. r.

Broj 186-6/19

(SI-1422/19-G)

853

Na temelju članka 8., stavak 1. Zakona o računovodstvu i reviziji Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 42/04) i Statuta Komisije za računovodstvo i reviziju Bosne i Hercegovine, Komisija za računovodstvo i reviziju Bosne i Hercegovine (dalje: Komisija) na sjednici od 4.11.2019. godine, u Sarajevu, donosi

PRAVILNIK O PRIZNAVANJU (NOSTRIKACIJI) PROFESIONALNIH ZVANJA STEČENIH IZVAN BOSNE I HERCEGOVINE

I. TEMELJNE ODREDBE

Članak 1.

Ovim pravilnikom regulira se postupak priznavanja profesionalnih zvanja iz oblasti računovodstva i revizije koja su stečena od profesionalnih tijela čije je sjedište izvan BiH.

Pod profesionalnim tijelom iz stavka 1. ovog članka podrazumijeva se da je to tijelo steklo priznanje svog profesionalnog statusa od relevantnih međunarodnih institucija i profesionalnih organizacija (prije svega Međunarodne federacije računovođa - IFAC-a).

Predmet priznanja

Članak 2.

Predmet priznanja su profesionalna zvanja:

- a. Certificirani računovodstveni tehničar,
- b. Certificirani računovođa,
- c. Ovlašteni revizor,

koja su utvrđena važećom Odlukom o uvjetima za stjecanje zvanja-profesionalnih kvalifikacija u računovodstvenoj profesiji Bosne i Hercegovine.

Osobe koje mogu podnijeti zahtjev

Članak 3.

Zahtjev za priznavanje zvanja mogu podnijeti strani državljani ili državljani BiH, koji su profesionalno zvanje stekli od profesionalnog tijela iz članka 1. ovog pravilnika, a u vrijeme stjecanja tog zvanja boravili su i radili izvan BiH.

II. POSTUPAK PRIZNAVANJA ZVANJA

Podnošenje zahtjeva za priznavanje zvanja

Članak 4.

Osoba iz članka 3. ovog pravilnika podnosi pisani zahtjev za priznavanje profesionalnog zvanja Savezu računovođa i revizora Republike Srpske ili Savezu računovođa, revizora i financijskih djelatnika Federacije BiH (dalje: "entitetska profesionalna tijela"), a uz zahtjev prilaže:

- a. ovjereni presliku dokumenta u koji potvrđuje stečeno profesionalno zvanje izvan BiH;
- b. program po kojem je stekao zvanje;
- c. potvrdu da je u vrijeme stjecanja zvanja boravi i radio u inozemstvu;
- d. potvrdu da je pristupio u članstvo entitetskom profesionalnim tijelu;
- e. dokaz o plaćenim troškovima nostrifikacije. Iznos naknade za nostrifikaciju utvrđuje se posebnom odlukom Komisije i uplaćuje se entitetskom profesionalnom tijelu koje će izdati certifikat, a na kojem je naznačeno da je u pitanju nostrifikacija inozemnih profesionalnih zvanja;
- f. dokaz da nije osuđivan za kaznena djela koja ga čine nepodobnim za obavljanje ovih poslova;
- g. dokaz o ispunjenosti zahtjeva po pitanju stručne spreme sukladno važećoj Odluci o uvjetima za stjecanje zvanja-profesionalnih kvalifikacija u računovodstvenoj profesiji Bosne i Hercegovine;
- h. dokaz o ispunjenosti zahtjeva praktičnog iskustva sukladno važećoj Odluci o uvjetima za stjecanje zvanja-profesionalnih kvalifikacija u računovodstvenoj profesiji Bosne i Hercegovine;

Dokumenti koji su u izvorniku na stranom jeziku moraju biti prevedeni od strane ovlaštene osobe (sudskog tumača);

Podnositelj zahtjeva u pisanom zahtjevu mora navesti točan naziv profesionalnog zvanja, sukladno članku 2. ovog pravilnika, za koje traži priznavanje.

Postupak priznavanja zvanja

Članak 5.

Postupak za priznavanje profesionalnog zvanja za osobe koje posjeduju certifikat koji je izdalo inozemno profesionalno tijelo s kojim entitetsko profesionalno tijelo ima potpisan sporazum o uzajamnosti i metodi priznavanja provode entitetska profesionalna tijela, a postupak će vršiti sukladno odredbama

svakog pojedinačnog sporazuma s tim da uvjeti za priznavanje ne mogu biti niži od uvjeta propisanih ovim Pravilnikom.

Ukoliko je certifikat izdao državni organ, sporazumom o međusobnom priznavanju se potpisuje sa državnim organom koji je izdao certifikat o profesionalnom zvanju.

Osobe koje podnose zahtjev obvezno polažu ispit za predmet Poslovno pravo i porezi sukladno aktualnom nastavnom planu i programu, kojeg usvaja Komisija.

Provjera znanja-polaganje ispita vrši se na jednom od službenim jezika BiH.

Članak 6.

U slučaju da se podneseni zahtjev odnosi na priznavanje profesionalnog zvanja osobe koja posjeduje certifikat koji je izdalo profesionalno tijelo s kojim entitetsko profesionalno tijelo nema potpisan sporazum o uzajamnosti i metodi priznavanja postupak provodi Komisija kojoj su entitetska profesionalna tijela obavezna prosljediti podneseni zahtjev na rješavanje.

Komisija će formirati posebnu radnu grupu koja provjerava zahtjev i dokumentaciju iz članka 4. ovog pravilnika i daje stručno mišljenje u pogledu ispunjavanja uvjeta za priznavanju određenog zvanja.

Ukoliko radna grupa da pozitivno mišljenje u pogledu ispunjavanja uvjeta za priznavanje određenog zvanja, Generalni tajnik Komisije dostavlja to mišljenje s kompletnim predmetom na daljnje postupanje entitetskom profesionalnom tijelu, a podnositelji zahtjeva dužni su pristupiti polaganju ispita za predmet Poslovno pravo i porezi kod entitetskog profesionalnog tijela kod kojeg su podnijeli zahtjev.

Entitetska profesionalna tijela su dužna postupiti po dostavljenom mišljenju Komisije.

U slučaju da je radna grupa nije dala pozitivno mišljenje Generalni tajnik Komisije donosi rješenje o odbijanju zahtjeva.

III. PRAVNA SREDSTVA

Članak 7.

Podnositelj zahtjeva može uložiti žalbu na rješenje iz članka 6. st. 5. ovog pravilnika u roku 15 dana od dana prijema istog.

Članak 8.

O žalbi iz članka 7. ovog pravilnika odlučuje Komisija o čemu donosi rješenje, koje je konačno.

Članak 9.

Po rješenju iz članka 8. ovog pravilnika može se pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine.

IV. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 10.

Postupci za priznavanje zvanja koji su pokrenuti prije stupanja na snagu ovog pravilnika, a koji nisu pravomoćno okončani, nastaviti će se voditi po odredbama ovog pravilnika.

Članak 11.

Ovaj pravilnik stupa na snagu danom donošenja, a isti će se objaviti u "Službenom glasniku BiH" i web stranici Komisije.

Stupanjem na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o nostrifikaciji certifikata br. 5-6/16 od 25.2.2016.

Članak 12.

Entitetska profesionalna tijela se obvezuju da u roku od 30 dana od stupanja na snagu ovog pravilnika usklade svoje akte s ovim pravilnikom.

Predsjedavajući
Komisije za računovstvo i
reviziju BiH
Augustin Mišić, v. r.

Broj 186-5/19
4. studenoga 2019. godine

На основу члана 8., став 1. Закона о рачуноводству и ревизији Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 42/04) и Статута Комисије за рачуноводство и ревизију Босне и Херцеговине, Комисија за рачуноводство и ревизију Босне и Херцеговине (даље: Комисија) на сједници од 4. 11. 2019. године, у Сарајеву, доноси

ПРАВИЛНИК О ПРИЗНАВАЊУ (НОСТРИФИКАЦИЈИ) ПРОФЕСИОНАЛНИХ ЗВАЊА СТЕЧЕНИХ ИЗВАН БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

I - ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим правилником регулише се поступак признавања професионалних звања из области рачуноводства и ревизије која су стечена од професионалних тијела чије је сједиште изван БиХ. Под професионалним тијелом из става 1. овог члана подразумијева се да је то тијело стекло признање свог професионалног статуса од релевантних међународних институција и професионалних организација (прије свега Међународне федерације рачуновођа - ИФАЦ-а).

Предмет признања

Члан 2.

Предмет признања су професионална звања:

- a. Сертификовани рачуноводствени техничар,
- b. Сертификовани рачуновођа,
- c. Овлаштени ревизор,

која су утврђена важећом Одлуком о условима за стицање звања у рачуно-водственој професији у Босни и Херцеговини.

Лица која могу поднијети захтјев

Члан 3.

Захтјев за признавање звања могу поднијети страни држављани или држављани БиХ, који су професионално звање стекли од професионалног тијела из члана 1. овог правилника, а у вријеме стицања тог звања боравили и радили изван БиХ.

II - ПОСТУПАК ПРИЗНАВАЊА ЗВАЊА

Подношење захтјева за признавање звања

Члан 4.

Лица из члана 3. овог правилника подноси писани захтјев за признавање професионалног звања Савезу рачуновођа и ревизора Републике Српске или Савезу рачуновођа, ревизора и финансијских дјелатника Федерације БиХ (даље: "ентитетска професионална тијела"), а уз захтјев прилаже:

- a. овјерени фотокопију документа којом потврђује стечено професионално звање изван БиХ;
- b. програм по којем је стекао звање;
- c. потврду да је у вријеме стицања звања борао и радио у иностранству;
- d. потврду да је приступио у чланство ентитетском професионалном тијелу;
- e. доказ о плаћеним трошковима нострификације. Износ накнаде за нострификацију утврђује се посебном одлуком Комисије и уплаћује се ентитетском професионалном тијелу које ће издати сертификат, а на којем је назначено да је у питању нострификација иностраних професионалних звања.
- f. доказ да није осуђиван за кривична дјела која га чине неподобним за обављање ових послова;
- g. доказ о испуњености захтјева по питању стручне спреме у складу са важећом Одлуком о условима за стицање звања у рачуноводственој професији у Босни и Херцеговини;

- h. доказ о испуњености захтјева практичног искуства у складу са важећом Одлуком о условима за стицање звања у рачуноводственој професији у Босни и Херцеговини.

Документи који су у оригиналу на страном језику морају бити преведени од стране овлашћеног лица (судског тумача).

Подносилац захтјева у писаном захтјеву мора навести тачан назив професионалног звања, у складу са чланом 2. овог правилника, за које тражи признавање.

Поступак признавања звања

Члан 5.

Поступак за признавање професионалног звања за лица које посједују сертификат који је издало инострано професионално тијело с којим ентитетско професионално тијело има потписан споразум о узајамности и методи признавања проводе ентитетска професионална тијела, а поступак ће се вршити у складу са одредбама сваког појединачног споразума с тим да услови за признавање не могу бити нижи од услова прописаних овим Правилником.

Уколико је сертификат издао државни орган, споразум о међусобном признавању се потписује са државним органом који је издао сертификат о професионалном звању.

Лица која подносе захтјев обавезно полажу испит за предмет Пословно право и порези у складу са актуалним наставним планом и програмом, којег усваја Комисија.

Провера знања-полагање испита врши се на једном од службеним језика БиХ.

Члан 6.

У случају да се поднесени захтјев односи на признавање професионалног звања лица која посједује сертификат који је издало професионално тијело с којим ентитетско професионално тијело нема потписан споразум о узајамности и методи признавања поступак проводи Комисија којој су ентитетска професионална тијела обавезна прослједити поднесени захтјев на рјешавање.

Комисија ће формирати посебну радна групу која провјерава захтјев и документацију из члана 4. овог правилника и даје стручно мишљење у погледу испуњавања услова за признавање одређеног звања.

Уколико радна група да позитивно мишљење у погледу испуњавања услова за признавање одређеног звања, генерални секретар Комисије доставља то мишљење с комплетним предметом на даље поступање ентитетском професионалном тијелу, а подносиоци захтјева дужни су приступити полагању испита за предмет Пословно право и порези код ентитетског професионалног тијела код којег су поднијели захтјев.

Ентитетска професионална тијела су дужна поступити по достављеном мишљењу Комисије.

У случају да радна група није дала позитивно мишљење генерални секретар Комисије доноси рјешење о одбијању захтјева.

III - ПРАВНА СРЕДСТВА

Члан 7.

Подносилац захтјева може уложити жалбу на рјешење из члана 6. става 5. овог правилника у року 15 дана од дана пријема истог.

Члан 8.

О жалби из члана 7. овог правилника одлучује Комисија о чему доноси рјешење, које је коначно.

Члан 9.

По рјешењу из члана 8. овог правилника може се покренути управни спор пред Судом Босне и Херцеговине.

IV - ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ**Члан 10.**

Поступци за признавање звања који су покренути прије ступања на снагу овог правилника, а који нису правоснажно окончани, наставиће се водити по одредбама овог правилника.

Члан 11.

Овај правилник ступа на снагу даном доношења, а исти ће се објавити у "Службеном гласнику БиХ" и веб страници Комисије.

Ступањем на снагу овог правилника престаје важити Правилник о нострификацији сертификата бр. 5-6/16 од 25.2.2016. године.

Члан 12.

Ентитетска професионална тијела се обавезују да у року од 30 дана од ступања на снагу овог правилника ускладе своје акте с овим правилником.

Председавајући

Комисије за рачуноводство и
ревизију БиХ

Број 186-5/19
4. новембра 2019. године

Аугустин Мишић, с. р.

Na osnovu člana 8., stav 1. Zakona o računovodstvu i reviziji Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 42/04) i Statuta Komisije za računovodstvo i reviziju Bosne i Hercegovine, Komisija za računovodstvo i reviziju Bosne i Hercegovine (dalje: Komisija) na sjednici od 4. 11. 2019. godine, u Sarajevu, donosi

**PRAVILNIK
O PRIZNAVANJU (NOSTRIFIKACIJ)
PROFESIONALNIH ZVANJA STEČENIH IZVAN
BOSNE I HERCEGOVINE**

I. OSNOVNE ODREDBE**Члан 1.**

Овим правилником регулише се поступак признавања професионалних звања из области рачуноводства и ревизије која су стећена од професионалних тијела чије је сједиште изван БиХ.

Под професионалним тијелом из става 1. овог члана подразумијева се да је то тијело стекло признање свог професионалног статуса од релевантних међународних институција и професионалних организација (прије свега Међународне федерације рачуновођа - IFAC-a).

Предмет признања**Члан 2.**

Предмет признања су професионална звања:

- a. Certificirani računovodstveni tehničar,
- b. Certificirani računovođa,
- c. Ovlašteni revizor,

koja su utvrđena važećom Odlukom o uslovima za sticanje zvanja u računovodstvenoj profesiji u Bosni i Hercegovini.

Lica koja mogu podnijeti zahtjev**Члан 3.**

Захтев за признавање звања могу поднијети страни држављани или држављани БиХ, који су професионално звање стекли од професионалног тијела из члана 1. овог правилника, а у вријеме стичања тог звања боравили су и радили изван БиХ.

II. POSTUPAK PRIZNAVANJA ZVANJA**Podnošenje zahtjeva za priznavanje zvanja****Члан 4.**

Личе из члана 3. овог правилника подноси писани захтев за признавање професионалног звања Savezu računovođa i revizora Republike Srpske или Savezu računovođa, revizora i finansijskih

radnika Federacije BiH (dalje: "entitetska profesionalna tijela"), a uz zahtjev prilaže:

- a. ovjereni fotokopiju dokumenta kojom potvrđuje stečeno profesionalno zvanje izvan BiH;
- b. program po kojem je stekao zvanje;
- c. potvrdu da je u vrijeme sticanja zvanja boravio i radio u inostranstvu;
- d. potvrdu da je pristupio u članstvo entitetskom profesionalnim tijelu;
- e. dokaz o plaćenim troškovima nostrifikacije. Iznos naknade za nostrifikaciju utvrđuje se posebnom odlukom Komisije i uplaćuje se entitetskom profesionalnom tijelu koje će izdati certifikat, a na kojem je naznačeno da je u pitanju nostrifikacija inostranih profesionalnih zvanja.
- f. dokaz da nije osuđivan za krivična djela koja ga čine nepodobnim za obavljanje ovih poslova;
- g. dokaz o ispunjenosti zahtjeva po pitanju stručne sprema u skladu sa važećom Odlukom o uslovima za sticanje zvanja u računovodstvenoj profesiji u Bosni i Hercegovini;
- h. dokaz o ispunjenosti zahtjeva praktičnog iskustva u skladu sa važećom Odlukom o uslovima za sticanje zvanja u računovodstvenoj profesiji u Bosni i Hercegovini.

Dokumenti koji su u originalu na stranom jeziku moraju biti prevedeni od strane ovlaštenog lica (sudskog tumača).

Podnosilac zahtjeva u pisanom zahtjevu mora navesti tačan naziv profesionalnog zvanja, u skladu sa članom 2. ovog pravilnika, za koje traži priznavanje.

Postupak priznavanja zvanja**Члан 5.**

Поступак за признавање професионалног звања за лица које посједују сертификат који је издало инострано професионално тијело с којим ентитетско професионално тијело има потписан споразум о узajамности и методи признавања проводе ентитетска професионална тијела, а поступак ће се вршити у складу са одредбама svakог појединачног споразума с тим да услови за признавање не могу бити нижи од услова propisanih ovim Pravilnikom.

Уколико је сертификат издао државни орган, споразум о међусобном признавању се потписује са државним органом који је издао сертификат о професионалном звању.

Лича које подносе захтев обавезно полажу испит за предмет Пословно право и porezi у складу са актуалним наставним планом и програмом, којег усваја Комисија.

Provjera znanja-polaganje ispita vrši se na jednom od službenim jezika BiH.

Члан 6.

У случају да се поднесени захтев односи на признавање професионалног звања лица која посједује сертификат који је издало професионално тијело с којим ентитетско професионално тијело нема потписан споразум о узajамности и методи признавања поступак проводи Комисија којој су ентитетска професионална тијела обавезна prosljediti podneseni zahtjev na rješavanje.

Комисија ће формирати посебну радна групу која проверава захтев и документацију из члана 4. овог правилника и даје стручно мишљење у погледу испуњавања услова за признавање одређеног звања.

Уколико радна група да позитивно мишљење у погледу испуњавања услова за признавање одређеног звања, генерални секретар Комисије доставља то мишљење с kompletnim предметом на даљње поступање ентитетском професионалном тијелу, а подносиоци захтева дужни су приступити полагању испита за предмет Пословно право и porezi код ентитетског професионалног тијела код којег су подnijeli zahtjev.

Др Велимир Јукић, с. р.

Na osnovu člana 7. stav 2. Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 50/08) i člana 8. stav 2. tačka h) Zakona o statistici Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 26/04 i 42/04), Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine objavljuje

SAOPĆENJE

O PROSJEČNOJ ISPLAĆENOJ MJESEČNOJ NETO PLAĆI ZAPOSLENIH U BOSNI I HERCEGOVINI ZA OKTOBAR 2019. GODINE

1. Prosječna isplaćena mjesečna neto plaća po zaposlenom ostvarena u Bosni i Hercegovini za oktobar 2019. godine iznosi 932 KM.

Broj 10-43-7-1-1701-1-2/19

16. decembra 2019. godine

Sarajevo

Direktor

Dr. sc. **Velimir Jukić**, s. r.

USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE

856

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 102/18**, rješavajući apelaciju **Federacije Bosne i Hercegovine, Vlade Federacije Bosne i Hercegovine – Službe za zajedničke poslove organa i tijela Federacije Bosne i Hercegovine**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b), članka 59. st. (1) i (2) i članka 62. stavak (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Zlatko M. Knežević, predsjednik

Mato Tadić, dopredsjednik

Mirsad Čeman, dopredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 27. studenog 2019. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija **Federacije Bosne i Hercegovine, Vlade Federacije Bosne i Hercegovine – Službe za zajedničke poslove organa i tijela Federacije Bosne i Hercegovine**.

Utvrđuje se povreda prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Ukida se Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 040799 17 Rev od 31. listopada 2017. godine.

Predmet se vraća Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine, koji je dužan u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke donijeti novu odluku sukladno članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Nalaže se Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine da, sukladno članku 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Federacija Bosne i Hercegovine, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine - Služba za zajedničke poslove organa i tijela Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: apelantica), koju zastupa Federalno pravobraniteljstvo kao zakonski

zastupnik, podnijela je 5. siječnja 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 58 0 P 040799 17 Rev od 31. listopada 2017. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, Kantonalnog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud), Općinskog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Općinski sud) i opunomoćenika tužiteljice Branislavke Ždralić (u daljnjem tekstu: tužiteljica) zatraženo je 17. srpnja, odnosno 30. rujna 2019. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Vrhovni sud, Kantonalni sud, Općinski sud i opunomoćenik tužiteljice su dostavili odgovore na apelaciju u razdoblju od 23. srpnja do 10. listopada 2019. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantičnih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

5. Predmetni parnični postupak radi naknade štete pokrenuo je Momčilo Ždralić (u daljnjem tekstu: tužiteljčin suprug) u statusu nositelja stanarskog prava na stanu u Mostaru, površine 52 m², prizemlje (u daljnjem tekstu: prijemni stan). Iz raspoloživih dokumenata proizlazi da je tužiteljčin suprug tijekom postupka umro, tako da je postupak nastavila tužiteljica u svojstvu supruge i jedine zakonske nasljednice umrlog.

6. Presudom Općinskog suda broj 58 0 P 040799 08 P od 17. siječnja 2014. godine apelantica je obvezana tužiteljici naknaditi štetu u iznosu od 104.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom od dana presuđenja pa do isplate uz naknadu troškova parničnog postupka (sve preciznije navedeno u izreci presude).

7. Apelantica je u odgovoru na tužbu, između ostalog, istaknula prigovore o nedostatku aktivne i pasivne legitimacije, prigovor zastare potraživanja, te prigovor da je u predmetnom slučaju otpala osnova za naknadu, jer su tužiteljčin suprug i tužiteljica izgubili stanarsko pravo na prijemnom stanu.

8. Općinski sud je na temelju provedenih dokaza, koji su taksativno pobrojani na str. 2 i 3 obrazloženja presude, utvrdio da su istaknuti prigovori neutemeljeni. U svezi sa neutemeljenošću prigovora o nedostatku aktivne legitimacije na strani tužiteljice, Općinski sud je naveo da je tijekom postupka utvrđeno da je tužiteljčin suprug bio nositelj stanarskog prava na prijemnom stanu (Odluka Povjerenstva za imovinska prava raseljenih osoba i izbjeglica broj 511-2358-1/1 od 3. rujna 2002. godine, u daljnjem tekstu: odluka Povjerenstva kojom je potvrđeno da je tužiteljčin suprug bio nositelj stanarskog prava na prijemnom stanu na dan 1. travanj 1992. godine), da je on umro tijekom parničnog postupka, da je tužiteljica proglašena jedinim zakonskim nasljednikom, te da je živjela na adresi prijemnog stana od 1981. godine do 1992. godine, odnosno do napuštanja prijemnog stana uslijed ratnih dešavanja. Sukladno tome, Općinski sud je zaključio da tužiteljica primjenom članka 6. Zakona o stambenim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOSO), kao član obiteljskog kućanstva i supruga nositelja stanarskog prava, "ostvaruje svoje pravo na temelju zajednice života sa svojim suprugom", te da je, sukladno tome, aktivno legitimirana u predmetnom postupku.

9. U svezi sa prigovorom o nedostatku pasivne legitimacije na apelantičnoj strani, Općinski sud je neutemeljenost prigovora utemeljio na odredbama Zakona o obrani BiH, kojima je propisano tko preuzima obveze entitetskih ministarstava obrane, citirajući odredbe čl. 72. i 73. navedenog zakona, te imajući u vidu Odluku V broj 738/05 od 29. prosinca 2005. godine i Zaključak V broj 396/2006 od 27. srpnja 2006. godine (opširnije o tome na strani 3 obrazloženja).

10. Prilikom ocjene opravdanosti iznesenog prigovora o zastari potraživanja Općinski sud je pošao od činjenice da je tužiteljčin suprug bio nositelj stanarskog prava na prijemnom stanu čiji posjed više nije moguć "zbog potpune rekonstrukcije zgrade, a što je imalo kao posljedicu da predmetni stan više ne postoji kao stambena jedinica". Potom je Općinski sud, pozivajući se na odluku Povjerenstva, zaključio da "tužitelj" trpi štetu koja mu se mora kompenzirati u novcu, jer je tužiteljici uskraćeno pravo da se koristi ekonomskom vrijednošću koju za nju predstavlja prijemni stan, a što je sukladno članku II/5. Ustava Bosne i Hercegovine, Aneksu 7. Općeg okvirnog sporazuma za mir za Bosnu i Hercegovinu (u daljnjem tekstu: Okvirni sporazum), kao i Odluci Ustavnog suda broj *U 14/00* od 4. svibnja 2001. godine. Prema ocjeni Općinskog suda, apelantica je imala obvezu prije rekonstrukcije zgrade (članak 52. ZOSO-a) tužiteljici osigurati drugi odgovarajući stan, pa pošto apelantica to nije učinila, u konkretnom slučaju se ne bi radilo o zahtjevu za klasičnu naknadu štete, već zahtjevu za isplatu protuvrijednosti činjenja, odnosno ekvivalentnu naknadu za prijemni stan, koji predstavlja imovinu tužiteljice. Prema ocjeni Općinskog suda, "ta protuvrijednost činjenja izražena kroz tržišnu vrijednost predmetnog stana (Odluka Ustavnog suda BiH broj 100/06), pa je prigovor tužene o zastari sukladno navedenom odbijen kao neutemeljen".

11. Općinski sud je, dalje, utvrdio da je neutemeljen i apelantičin prigovor da je tužiteljčinom suprugu prestalo stanarsko pravo (Rješenje nadležnog tijela broj 07/II-3790/99 od 28. srpnja 2003. godine iz kojega je vidljivo da je odbijen zahtjev tužiteljčinog supruga za priznavanje stanarskog prava i vraćanje u posjed prijemnog stana i uvjerenje nadležnog tijela broj 06/3-25-12650/09 od 27. siječnja 2010. godine iz kojeg je vidljivo da tužiteljčin suprug nije podnio odluku Povjerenstva na izvršenje nadležnom tijelu uprave), a sve zbog nedostavljanja na izvršenje odluke Povjerenstva. Navedeno stoga, kako je pojasnio Općinski sud, što je odlukom Povjerenstva tužiteljčinom suprugu priznato da je nositelj stanarskog prava na prijemnom stanu, "a navedena odluka se nije mogla prezentirati na izvršenje upravnim tijelima jer povrat stana nije bio moguć zbog izvršene rekonstrukcije zgrade u kojoj ta stambena jedinica više nije postojala". U svezi s tim, Općinski sud je podsjetio na iskaz tužiteljice "da je zajedno sa suprugom živjela u Beogradu kao podstanar i da nisu imali nikakvih saznanja da je zgrada obnovljena, tek su do tog saznanja došli dolaskom u Mostar 2008. godine". Pri tome Općinski sud je imao u vidu da apelantica nije dokazala da je tužiteljčin suprug regulirao stambeno pitanje u Republici Srbiji, pa je prigovor u tom pravcu (da je tužiteljčinom suprugu prestalo stanarsko pravo) odbijen kao paušalan i ničim dokazan.

12. Uvidom u provedene dokaze Općinski sud je utvrdio da je zgrada u kojoj se nalazio prijemni stan potpuno uništena tijekom ratnih dešavanja, jer se nalazila na crti borbenih dejstava, te da je nakon rata izgrađena nova zgrada sa 22 stambene jedinice umjesto 35, koliko ih je bilo ranije, a novoizgrađeni stanovi dodijeljeni su ratnim vojnim invalidima, djelatnim osobama i obiteljima poginulih i nestalih. Općinski sud je u svezi s tim još podsjetio da je prijedlog Federalnog ministarstva obrane (u daljnjem tekstu: FMO) bio da se Vlada Federacije Bosne i Hercegovine uključi u rješavanje stambenih pitanja ranijih nositelja stanarskih prava na način da se ranijim nositeljima stanarskih prava izgrade ili dodijele novi stanovi na mansardama zgrada u vlasništvu FMO ili odgovarajuća novčana naknada ili pomoć u donaciji građevinskog materijala za izgradnju kuća.

13. Na okolnost identifikacije prijemnog stana provedena su odgovarajuća vještačenja (o čemu se prvostupajski sud detaljnije izjasnio na strani 4 obrazloženja), a visinu naknade Općinski sud je utvrdio u iznosu od 104.000,00 KM, imajući u vidu da tržišna vrijednost novog stana iznosi 2.000,00 KM/m².

Općinski sud je primjenom odredbe članka 185. st. 1. i 3. Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO), koju je citirao, obvezao apelanticu na isplatu. Općinski sud je naveo da je, sukladno citiranoj odredbi ZOO, tako postavljeni tužbeni zahtjev utemeljen "a to je zahtjev za novčanu naknadu ekvivalentne naknade za stan", a pri činjenici da je tužiteljčin suprug prije rata bio nositelj stanarskog prava na stanu u rekonstruiranoj zgradi, pa mu sukladno tome pripada pravo na naknadu štete, sukladno odredbi članka 185. stavak 3. ZOO.

14. Odlučujući o apelantičinom prizivu protiv prvostupajnske presude Kantonalni sud je donio Presudu broj 58 0 P 040799 14 Gž od 27. veljače 2017. godine kojom je priziv odbio i prvostupajnsku presudu potvrdio.

15. U obrazloženju drugostupajnske presude Kantonalni sud je, između ostalog, naveo da su u konkretnom slučaju neutemeljeni apelantičini prizivni navodi da je prvostupajnska presuda rezultat pogrešne ocjene dokaza i arbitrarnog tumačenja i primjene materijalnog prava. S tim u svezi, Kantonalni sud je naveo da prizivnim navodima nije dovedeno u pitanje utvrđeno činjenično stanje prvostupajnskog suda, te da je taj sud ponovio činjenice koje je i prvostupajnski sud naveo u prvostupajnskoj presudi (strana 2 presude). Kantonalni sud je, dalje, naveo da među parničnim strankama nije prijemno da su predmetni stan i cijela zgrada tijekom rata uništeni, da je zgrada pretrpjela oštećenja V. stupnja i da je FMO na istom lokalitetu izgradilo novu zgradu sa drugačijim stanovima, te da prijeratni stanovi fizički više ne postoje. Kantonalni sud je naveo da je tužiteljčin suprug 1994. godine razriješen profesionalne vojne službe sa pravom na mirovinu, te da u Republici Srbiji nije riješio stambeno pitanje.

16. Potom je Kantonalni sud naveo da, sukladno članku 203. st. (1) i (2) Zakona o prostornom uređenju koji je važio u vrijeme rušenja zgrade u kojoj se nalazio predmetni stan, općinsko tijelo uprave nadležno za poslove gradnje po službenoj dužnosti ili na zahtjev zainteresirane osobe rješenjem određuje rušenje građevine za koju se utvrdi da zbog fizičke dotrajlosti, elementarnih nepogoda ili većih oštećenja ne može služiti svojoj namjeni, ili da predstavlja opasnost po život i zdravlje ljudi, okolne objekte i promet, što se ne može izvršiti dok se nositelju stanarskog prava, korisniku stana, odnosno vlasniku stana ne osigura drugi stan koji zadovoljava njegove minimalne potrebe stanovanja sukladno odredbama zakona kojim se uređuju stambeni odnosi. Kantonalni sud je naveo da članak 52. stavak (2) Zakona o stambenim odnosima propisuje da, kad se zgrada u kojoj je stan mora rušiti na temelju pravomoćnog rješenja nadležnog tijela, korisnici stana se mogu iseliti tek pošto im zainteresirana osoba, odnosno stambeno tijelo osigura drugi stan koji zadovoljava njihove minimalne potrebe stanovanja.

17. Kantonalni sud je naveo da u vrijeme rušenja zgrade tužiteljica i njezin suprug sa djecom, zbog ratnih dejstava, nisu stanovali u prijemnom stanu, ali da su pravodobno podnijeli zahtjev za vraćanje stana u posjed, a sve sukladno članku 5. stavak (1) Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima (u daljnjem tekstu: Zakon o prestanku primjene). Zbog navedenog se i dalje smatraju sunositeljima stanarskog prava na tom stanu, što proizlazi iz uvjerenja Službe za socijalne i stambene poslove, zdravstvo, raseljene osobe i izbjeglice Grada Mostara od 12. ožujka 2013. godine. Kantonalni sud je naveo da je iz navedenog rješenja vidljivo da je navedena Služba rješenjem 28. srpnja 2003. godine odbila zahtjev tužiteljčinog supruga za priznavanje stanarskog prava i vraćanje u posjed prijemnog stana, jer nije dostavio odluku Povjerenstva, kao ni zahtjev za njezino izvršenje, koju je, što je suglasno iskazu tužiteljice, primio u rujnu 2003. godine. Sukladno navedenom, Kantonalni sud je zaključio da nema razloga da se ne udovolji tužbenom zahtjevu, jer su neutemeljeni apelantičini prigovori da tužiteljica i

njezin suprug nisu podnosili zahtjev za povrat i da su na taj način izgubili stanarsko pravo.

18. Kantonalni sud je potom istaknuo da je prvostupanjski sud pravilno ocijenio da se u konkretnom slučaju "ne radi o klasičnom zahtjevu za naknadu štete, te da bi isto zastario primjenom članka 376. ZOO". Navedeno zbog toga, kako je naglasio Kantonalni sud, što nije bilo moguće udovoljiti zahtjevu tužiteljice na predaju stana, pa zahtjev za novčanu protuvrijednost stana nije zahtjev za naknadu štete, pošto je u pitanju stanarsko pravo koje predstavlja *sui generis* vlasničke interese, pa je na izvješan način stanarsko pravo izjednačeno sa pravom vlasništva.

19. Kantonalni sud je naveo da je nepobitno da apelantica nije u mogućnosti predati tužiteljici prijemni stan i da joj nije osiguran drugi stan, a od 6. prosinca 2000. godine, prema Zakonu o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, prestala je zakonska mogućnost dodjele stanarskog prava na nekom drugom stanu, pa je zbog toga apelantica dužna tužiteljici, koja je lišena stana koji je predstavljao njezinu "imovinu", isplatiti novčanu protuvrijednost činidbe umjesto obveze da joj osigura minimalne stambene uvjete u smislu Zakona o prostornom uređenju i ZOSO-a.

20. Apelantica je protiv navedene drugostupanjske presude izjavila reviziju koja je Presudom Vrhovnog suda broj 58 0 P 040799 17 Rev od 31. listopada 2017. godine odbijena.

21. U obrazloženju navedene odluke Vrhovni sud je ponovio činjenično utvrđenje Općinskog suda, koje je potvrđeno navedenom presudom Kantonalnog suda (str. 2 i 3 presude). Dalje, Vrhovni sud je citirao zakonske odredbe članka 19. st. (2) i (3) ZOSO-a, te je naveo da je, sukladno tim zakonskim odredbama, tužiteljica nakon smrti supruga stekla status jedinog nositelja stanarskog prava na prijemnom stanu, a odredbom članka 3. stavak (1) Zakona o prestanku primjene propisano je da nositelj stanarskog prava na stanu koji je proglašen napuštenim ili član njegovog obiteljskog kućanstva ima pravo na povratak sukladno Aneksu 7. Okvirnog sporazuma. Naveo je da je člankom 4. stavak (1) istog zakona propisano da nositelj stanarskog prava iz članka 3. stavak (1) ovog zakona ima pravo tražiti vraćanje stana u posjed.

22. Za Vrhovni sud se kao nužno postavilo pitanje kakva su prava tužiteljice u okolnostima kada je apelantičinom "krivicom" tužiteljici, kao nositelju stanarskog prava, onemogućeno ostvarivanje tog prava, odnosno stupanje u posjed prijemnog stana, zbog toga što stan kao takav više ne postoji, zatim, pitanje je li prijemni stan bio dom tužiteljice, ima li stanarsko pravo elemente imovinskog prava i je li apelantičinim radnjama tužiteljici onemogućeno pravo na imovinu.

23. Dakle, odgovarajući na prijemna pitanja Vrhovni sud je naveo da je nepobitna činjenica da je tužiteljica do izbijanja ratnih djestava u Bosni i Hercegovini koristila prijemni stan sa obitelji, da je na njemu stekla stanarsko pravo, da je izbijanjem ratnih djestava prijemni stan napustila i otišla u Republiku Srbiju, da je prestankom ratnih djestava ishodila odluku Povjerenstva i da je namjeravala vratiti se da živi u Mostaru iz čega proizlazi da je prijemni stan bio njezin dom, u smislu članka 8. Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Vrhovni sud je, dalje, naveo da tužiteljica, kao nositelj stanarskog prava, u statusu izbjeglice u Republici Srbiji, sukladno odredbama članka II/5. Ustava BiH, ima pravo slobodno se vratiti u svoj dom, a to pravo joj je onemogućeno apelantičinom "krivnjom".

24. Vrhovni sud je, dalje, naveo da je neutemeljen apelantičin prigovor da je tužbeni zahtjev neutemeljen, jer ni tužiteljica, kao ni njezin suprug nisu podnijeli zahtjev za izvršenje odluke Povjerenstva u roku propisanom člankom 5. stavak (2) Zakona o izvršenju odluka Povjerenstva za imovinske zahtjeve raseljenih osoba i izbjeglica (u daljnjem tekstu: Zakon o izvrše-

nju). S tim u svezi, Vrhovni sud je naveo da u okolnostima kada je nepobitno da zgrada u kojoj se nalazio prijemni stan kao takva fizički više ne postoji i da njegovo vraćanje u posjed tužiteljici više nije moguće, činjenica da nije traženo prinudno izvršenje odluke Povjerenstva nije od utjecaja na tužiteljičino pravo da traži i dobije adekvatnu protuvrijednost povrijeđenom pravu. Vrhovni sud je naveo da, ukoliko se ne bi udovoljilo tužbenom zahtjevu samo zbog toga što nadležnom tijelu nije podnesen zahtjev za prinudno izvršenje odluke Povjerenstva, za tužiteljicu bi bio nepravedan i prevelik teret, nepravda i nepotrebna radnja sa "unaprijed poznatim rezultatom", jer je apsurdno i iluzorno tražiti predaju u posjed nečega čega nema i fizički više ne postoji. Dakle, u okolnostima kada predaja stana u posjed nije moguća, odnosno kada uspostava prijašnjeg stanja nije moguća apelantičinom krivnjom, apelantica ima obvezu tužiteljici isplatiti odgovarajući novčani iznos kao adekvatnu ekonomsku protuvrijednost izgubljenom pravu, sukladno članku 185. stavak (3) ZOO.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

25. Apelantica smatra da je u konkretnom slučaju pobijanim presudama povrijeđeno njezino pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Apelantica navodi da su tužiteljica i njezin suprug izgubili stanarsko pravo na prijemnom stanu, u smislu članka 5. stavak (3) Zakona o prestanku primjene, a samim tim i aktivnu legitimaciju za podnošenje tužbe. Navedeno stoga što su tužiteljčin suprug i tužiteljica propustili podnijeti u prekluzivnom roku, u smislu članka 5. stavak (2) Zakona o izvršenju, zahtjev za izvršenje odluke Povjerenstva. Proizvoljnom primjenom i tumačenjem Zakona o izvršenju i Zakona o prestanku primjene redoviti sudovi su apelantici obvezali na isplatu naknade štete iako je *ex lege* otpala osnova za bilo kakvu naknadu štete. Osim toga, tužiteljica i njezin suprug su ostvarili stanarsko pravo u Republici Srbiji, odnosno tužiteljčin suprug je, kao vojni umirovljenik bivše JNA, dobio stan u Republici Srbiji iz istog stambenog fonda iz kojeg je dobio i prijemni stan u Mostaru, čime su automatski izgubili pravo na vojni stan u BiH. Potom, apelantica tvrdi da je zahtjev za naknadu štete obuhvaćen apsolutnom zastarom potraživanja, u smislu članka 376. ZOO. U tom pravcu apelantica tvrdi da je odluka Povjerenstva donesena 2002. godine, koju tužiteljica i njezin suprug nisu dostavili na izvršenje nadležnom tijelu, pa ukoliko je tužiteljica znala, a znala je, da je zgrada u kojoj se nalazio prijemni stan uništena uslijed rata, da je nakon rata rekonstruirana i da je zahtjev za naknadu štete podnesen 2008. godine, onda je više nego očigledno da je zahtjev obuhvaćen zastarom potraživanja. Apelantica se osvrnula i na visinu dosuđene naknade koja je odmjerenjena neadekvatno i bez valjane osnove, te prigovor da su redoviti sudovi proizvoljno utvrdili njezinu odgovornost za štetu.

b) Odgovor na apelaciju

26. Vrhovni sud, Kantonalni sud i Općinski sud su, između ostalog, naveli da ostaju pri obrazloženjima danim u pobijanim presudama uz prijedlog da se apelacija odbije kao neutemeljena.

27. Tužiteljica je u odgovoru na apelaciju podržala stavove redovitih sudova, smatrajući da su pravilni i na zakonu zasnovani, predloživši da se apelacija odbije kao neutemeljena.

V. Relevantni propisi

28. Zakon o obligacionim odnosima FBiH ("Službeni list SFRJ" br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, "Službeni list RBiH" br. 2/92, 13/93 i 13/94 i "Službene novine Federacije BiH" br. 29/03 i 42/11)

Za potrebe ove odluke koristi se neslužbeni prečišćeni tekst Zakona o obligacionim odnosima FBiH ("Službeni list SFRJ" br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, "Službeni list RBiH" br. 2/92, 13/93 i 13/94 i "Službene novine Federacije BiH" br. 29/03), sačinjen u Ustavnom sudu BiH, koji glasi:

I – NAKNADA MATERIJALNE ŠTETE

Član 185.

(1) *Odgovorno lice dužno je uspostaviti stanje koje je bilo prije nego što je šteta nastala.*

(2) *Ukoliko uspostavljanje ranijeg stanja ne uklanja štetu potpuno, odgovorno lice dužno je za ostatak štete dati naknadu u novcu.*

(3) *Kad uspostavljanje ranijeg stanja nije moguće, ili kad sud smatra da nije nužno da to učini odgovorno lice, sud će odrediti da ono isplati oštećeniku odgovarajuću svotu novca na ime naknade štete.*

(4) *Sud će dosuditi oštećeniku naknadu u novcu kad on to zahtijeva, izuzev ako okolnosti datog slučaja opravdavaju uspostavljanje ranijeg stanja.*

Potraživanje naknade štete

Član 376.

(1) *Potraživanje naknade prouzrokovane štete zastarijeva za tri godine od kad je oštećenik doznao za štetu i za lice koje je štetu učinilo.*

(2) *U svakom slučaju ovo potraživanje zastarijeva za pet godina od kad je šteta nastala.*

(3) *Potraživanje naknade štete nastale povredom ugovorne obaveze zastarijeva za vrijeme određeno za zastarjelost te obaveze.*

29. Zakon o stambenim odnosima FBiH ("Službeni list SRBiH" br. 14/84, 12/87 i 36/89, "Službene novine Federacije BiH" br. 11/98, 38/98, 12/99 i 19/99)

Za potrebe ove odluke koristi se neslužbeni prečišćeni tekst, sačinjen u Ustavnom sudu BiH, koji glasi:

Član 11.

Stanarsko pravo građanin stiče danom zakonitog useljenja u stan.

Zakonitim useljenjem u stan smatra se useljenje izvršeno na osnovu ugovora o korištenju stana, zaključenog na osnovu odgovarajućeg akta ili drugog akta utvrđenog ovim zakonom koji predstavlja punovažan osnov za useljenje u stan.

Zabranjeno je prodavati odnosno kupovati ili na drugi način, suprotno odredbama ovog zakona, prenositi odnosno sticati stanarsko pravo.

Sticanje stanarskog prava koje je u suprotnosti s odredbama ovog zakona ne proizvodi nikakvo pravno dejstvo.

Član 19.

Nosilac stanarskog prava na istom stanu može biti samo jedno lice.

Ako je ugovor o korištenju stana zaključio jedan od bračnih drugova koji živi u zajedničkom domaćinstvu, nosiocem stanarskog prava smatra se i drugi bračni drug.

Kad su u smislu prethodnog stava oba bračna druga nosioci stanarskog prava, pa jedan od njih umre, ili trajno prestane da koristi stan, drugi bračni drug ostaje sam nosilac stanarskog prava, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

30. Zakon o izvršenju odluka Komisije za imovinske zahtjeve izbjeglica i raseljenih lica ("Službene novine Federacije BiH" br. 43/99, 51/00, 56/01, 27/02 i 24/03)

Za potrebe ove odluke koristi se neslužbeni prečišćeni tekst, sačinjen u Ustavnom sudu BiH, koji glasi:

Član 1.

Ovim zakonom regulira se, vraćanjem u posjed na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine, upravno izvršenje odluka

Komisije za imovinske zahtjeve izbjeglica i raseljenih lica (u daljem tekstu: Komisija) koja je uspostavljena na osnovu Aneksa 7. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

Član 2. stav (1)

Odluke Komisije postaju konačne danom njihovog donošenja.

Član 3.

Izvršenje odluke Komisije provodi se upravnim putem na zahtjev lica iz člana 4. stav 1. ili 2. (tražilac izvršenja).

Upravni organ nadležan za imovinsko-pravne poslove u općini u kojoj se nalazi imovina izvršava odluke Komisije koje se odnose na nekretnine u svojoj građana, po zahtjevu lica iz člana 4. stav 1. ovog zakona.

Upravni organ nadležan za stambene poslove u općini u kojoj se nalazi stan izvršava odluke Komisije koje se odnose na stan na kojem postoji stanarsko pravo, po zahtjevu lica iz člana 4. stav 2. ovog zakona.

Član 4. st. (2) i (3)

Pravo na podnošenje zahtjeva za izvršenje odluke Komisije koja se odnosi na stan na kojem postoji stanarsko pravo imaju sljedeća lica:

- *nosilac stanarskog prava naveden u odluci Komisije, lica koja se, u skladu sa Zakonom o stambenim odnosima, smatraju članovima porodičnog domaćinstva nosioca stanarskog prava iz odluke Komisije na dan naveden u dispozitivu odluke Komisije.*

Ako je zahtjev za izvršenje odluke Komisije podnesen od strane osobe koja nije navedena u preambuli odluke, organ uprave će odlučiti da li se on/ona može smatrati članom porodičnog domaćinstva nosioca stanarskog prava navedenog u odluci.

Član 5.

Pravo na podnošenje zahtjeva za izvršenje odluke Komisije kojom se potvrđuje pravo na privatnu imovinu ne zastarijeva.

Zahtjev za izvršenje odluke Komisije kojom se potvrđuje stanarsko pravo mora se podnijeti u roku od osamnaest mjeseci od dana donošenja odluke Komisije.

(Za potrebe ove odluke koristi se tekst propisa na bosanskom jeziku, kako je objavljen u službenim glasilima, jer nije objavljen na svim službenim jezicima i pismima.)

31. Zakon o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima ("Službene novine Federacije BiH" br. 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99, 43/99, 46/99, 31/01, 56/01, 15/02, 24/03, 29/03 i 81/09)

Za potrebe ove odluke primjenjuje se neslužbeni prečišćeni tekst Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima ("Službene novine Federacije BiH" br. 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99, 43/99, 46/99, 31/01, 56/01, 15/02, 24/03 i 29/03), sačinjen u Ustavnom sudu BiH, koji je važio u vrijeme donošenja pobijanih odluka, a koji u relevantnom dijelu glasi:

Članak 3.

Nositelj stanarskog prava na stanu koji je proglašen napuštenim ili član njegovog obiteljskog domaćinstva kao što je utvrđeno člankom 6. ZOSO (u daljem tekstu: nositelj stanarskog prava) ima pravo na povratak sukladno Aneksu VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

Stavak 1. ovog članka primjenjuje se samo na nositelje stanarskog prava koji imaju pravo da se vrate u svoje domove prema članku 1. Aneksa VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini. Osobe koje su napustile svoje stanove između 30. aprila 1991. godine i 4. aprila 1998. godine smatraju se izbjeglicama i raseljenim licima prema Aneksu 7 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

Članak 4.

Nositelj stanarskog prava iz članka 3. stavak 1. ovog zakona ima pravo tražiti vraćanje stana u posjed.

Zahtjev za vraćanje stana u posjed podnosi se općinskom organu uprave nadležnom za stambene poslove, ako zakonom kantona nije drugačije određeno.

Zahtjev se podnosi pismeno, uz potpis nositelja stanarskog prava ili usmeno, osobno ili putem punomoćnika.

Članak 5.

Zahtjev za vraćanje stana u posjed mora se podnijeti u roku od petnaest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Izuzetno, rok za podnošenje zahtjeva za povrat stana iz člana 2. stav 5. i člana 18b. stav 1. ovog zakona, kao i člana 83a. stav 4. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o preuzimanju Zakona o stambenim odnosima ("Službene novine Federacije BiH", broj 19/99) je 04. oktobar 1999. godine.

Ako nositelj stanarskog prava u roku propisanom ovim člankom ne podnese zahtjev za povrat stana nadležnom upravnom organu, nadležnom sudu ili Povjerenstvu za imovinske zahtjeve izbjeglica i prognanika (u daljem tekstu: Povjerenstvo), odnosno zahtjev za izvršenje odluke Povjerenstva u roku navedenom u Zakonu o izvršenju odluka Povjerenstva za imovinske zahtjeve izbjeglica i prognanika ("Službene novine Federacije BiH", br. 43/99 i 51/00) prestaje mu stanarsko pravo.

Član 18b. stav (1)

Odredbe ovog zakona odnose se i na stanove koji nisu proglašeni napuštenim u smislu propisa iz člana 1. ovog zakona, uključujući i oštećene i devastirane stanove, ukoliko je nositelj stanarskog prava odnosni stan napustio prije 4. aprila 1998. godine.

VI. Dopustivost

32. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

33. Sukladno članku 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

34. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 58 0 P 040799 17 Rev od 31. listopada 2017. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, pobijanu presudu apelantica je primila 25. prosinca 2017. godine, a apelacija je podnesena 5. siječnja 2018. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

35. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

36. Apelantica smatra da joj je pobijanom presudom Vrhovnog suda povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

37. Obzirom na to da je apelantica nositelj javne vlasti, Ustavni sud podsjeća da ona ne uživa zaštitu prava zagaraniranih odredbama Europske konvencije i njezinih protokola koji reguliraju odnos javne vlasti i pojedinaca i pružaju pojedincima zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u odnosu sa javnom vlašću. Međutim, Ustavni sud je u svojoj praksi ukazao da Europska konvencija pruža minimum zaštite u pogledu ljudskih prava i temeljnih sloboda, a Ustav Bosne i Hercegovine daje širu zaštitu, pa je usvojio stajalište da, prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, svatko tko je bio stranka u određenom postupku i tko ima presudu bilo kojeg suda za koju smatra da su mu njome povrijeđena prava može podnijeti apelaciju Ustavnom sudu. Sukladno tome, državna tijela i javna vlast, kao sudionici sudskih postupaka, uživaju garancije prava na pravičan postupak i prava na imovinu iz članka II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 39/03 od 27. veljače 2004. godine, objavljena na www.ustavnisud.ba).

Pravo na pravično suđenje

38. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

39. Apelantica, između ostalog, tvrdi da su redoviti sudovi u konkretnom slučaju proizvoljno primijenili članak 5. stavak (2) Zakona o izvršenju i članak 5. stavak (3) Zakona o prestanku primjene kada su je obvezali da tužiteljici nadoknadi materijalnu štetu zbog nemogućnosti vraćanja u posjed prijemnog stana. Apelantica tvrdi da nije obvezna nadoknaditi materijalnu štetu, jer ne postoji valjana pravna osnova za to, niti njezina odgovornost, jer tužiteljica, a ni njezin suprug nisu podnijeli nadležnom upravnom tijelu odluku Povjerenstva na izvršenje, zbog čega su *ex lege* izgubili stanarsko pravo na predmetnom stanu, a što je potvrdilo i nadležno tijelo uprave za stambena pitanja koje je pravomoćno odbilo zahtjev za povrat prijemnog stana u posjed i potvrđivanje stanarskog prava na prijemnom stanu. Apelantica prigovara da redoviti sudovi nisu dali valjano obrazloženje za istaknute prigovore, uključujući i onaj u svezi sa zastarom potraživanja.

40. S tim u svezi, Ustavni sud, prije svega, naglašava da, prema praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovitih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi, Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovite sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je uopćeno zadatak redovitih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je ispitati je li eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska. Dakle, u okviru apelacijske nadležnosti Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Europske konvencije u postupku pred redovitim sudovima.

41. Ustavni sud se, dakle, prema navedenom stajalištu, može, iznimno, kada ocijeni da je u određenom postupku redoviti sud proizvoljno postupao kako u utvrđivanju činjenica, tako i u primjeni relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 311/04 od 22. travnja 2005. godine, stavak 26) upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali

činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise. U kontekstu navedenog Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazivao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi pravičnom postupku (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 1293/05* od 12. rujna 2006. godine, točka 25. i dalje). Imajući u vidu navedeno i navode iz apelacije, Ustavni sud će u konkretnom slučaju ispitati je li pobijana odluka utemeljena na proizvoljnoj primjeni prava.

42. Ustavni sud zapaža da tužiteljica osnovu na naknadu materijalne štete temelji na postojanju stanarskog prava na prijemnom stanu koje je njezinom suprugu potvrđeno odlukom Povjerenstva (vidi točku 8. ove odluke). Budući da apelantica pobija postojanje pravne osnove za potraživanu naknadu štete u situaciji kada je tijelo uprave odbilo zahtjev za povrat prijemnog stana u posjed i potvrđivanje stanarskog prava, zbog nepodnošenja odluke Povjerenstva na upravno izvršenje, Ustavni sud će, prije svega, ukazati na relevantni zakonski okvir koji regulira tu materiju.

43. U tom pravcu Ustavni sud podsjeća da je Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu počev od 1999. godine, koristeći se ovlastima prema Aneksu 10. Okvirnog sporazuma i članku XI. Zaključka sa konferencije Vijeća za implementaciju mira, održane 10. prosinca 1997. godine, donio set zakona kojima je regulirao pitanje povrata imovine i stanarskih prava izbjeglicama i raseljenim osobama, a sve radi implementacije Aneksa 7. Okvirnog sporazuma. Između ostalog, radi se o Zakonu o prestanku primjene i Zakonu o izvršenju (vidi Relevantne propise) koji se čine relevantnim u konkretnom slučaju.

44. Ustavni sud podsjeća da je Zakon o prestanku primjene nositeljima stanarskog prava ili članovima njihovih kućanstva omogućio povrat stana (stanarsko pravo) sukladno Aneksu 7. Okvirnog sporazuma uz obvezu da se nadležnom tijelu uprave za stambena pitanja (i) ili Povjerenstvu za imovinske zahtjeve raseljenih osoba i izbjeglica (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo ili CRPC, kao skraćenica za engleski naziv Povjerenstva) u roku propisanom zakonom podnese zahtjev za povrat. Člankom 5. Zakona o prestanku primjene propisana je obveza podnošenja zahtjeva u roku od 15 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona. Odredbom članka 18.b stavak (1) istog zakona (Zakon o prestanku primjene) utvrđeno je da se odredbe navedenog zakona primjenjuju i na stanove koji nisu proglašeni napuštenim, uključujući oštećene i devastirane stanove, ukoliko je nositelj stanarskog prava odnosno stan napustio prije 4. travnja 1998. godine. Navedena odredba upućuje na zaključak da Zakon o prestanku primjene ne pravi razliku između stanova osim u roku za podnošenje zahtjeva za povrat koji je bio obavezujući za sve stanove na kojima je postojalo stanarsko pravo. Posljedice nepodnošenja zahtjeva za povrat stana nadležnom tijelu (općinskom tijelu za stambena pitanja (i) ili Povjerenstvu) bi *ex lege* dovele do gubitka stanarskog prava (članak 5. stavak (3) Zakona o prestanku primjene).

45. Ustavni sud zapaža da je u konkretnom slučaju tužiteljin suprug, kao nositelj stanarskog prava na prijemnom stanu, podnio zahtjev za povrat stana Povjerenstvu, koje je 2002. godine donijelo odluku kojom je tužiteljinom suprugu potvrđeno stanarsko pravo na prijemnom stanu, što ni za apelanticu nije sporno. Međutim, Ustavni sud podsjeća da je Visoki predstavnik, koristeći se svojim ovlastima, 1999. godine donio i Zakon o izvršenju (vidi Relevantne propise). Ustavni sud zapaža da navedeni zakon propisuje obvezu upravnog izvršenja odluka Povjerenstva (članak 1. Zakona o izvršenju). Ustavni sud, također, zapaža da navedeni zakon pravi razliku između privatne imovine i stanarskog prava. U svezi s tim, Ustavni sud podsjeća na odredbu članka 5. stavak (1) Zakona o izvršenju kojom je propisano: "Pravo na podnošenje zahtjeva za izvršenje odluke Povjerenstva kojom se potvrđuje pravo na privatnu imovinu ne

zastarijeva", dok stavak (2) istog članka propisuje: "Zahtjev za izvršenje odluke Povjerenstva kojom se potvrđuje stanarsko pravo mora se podnijeti u roku od osamnaest mjeseci od dana donošenja odluke Povjerenstva."

46. Prema ocjeni Ustavnog suda, navedena zakonska odredba (članak 5. stavak 2) koja je imperativnog karaktera upućuje na zaključak da odluka Povjerenstva kojom se potvrđuje stanarsko pravo ima vrijednost tek ukoliko se u roku propisanom zakonom dostavi na upravno izvršenje, u smislu članka 5. stavak (2) Zakona o izvršenju. Takvu ocjenu potvrđuje i odredba članka 5. stavak (3) Zakona o prestanku primjene koja glasi: "Ako nositelj stanarskog prava u roku propisanom ovim člankom ne podnese zahtjev za povrat stana nadležnom upravnom tijelu, nadležnom sudu ili Povjerenstvu za imovinske zahtjeve izbjeglica i raseljenih osoba (u daljem tekstu: Povjerenstvo), odnosno zahtjev za izvršenje odluke Povjerenstva u roku navedenom u Zakonu o izvršenju odluka Povjerenstva za imovinske zahtjeve izbjeglica i raseljenih osoba ("Službene novine Federacije BiH" br. 43/99 i 51/00) prestaje mu stanarsko pravo."

47. U konkretnom slučaju iz raspoloživih dokumenata proizlazi da ni tužiteljica, niti njezin suprug nisu postupili po odredbi članka 5. stavak (2) Zakona o izvršenju. Upravo zbog tog razloga nadležno tijelo uprave (koje je bilo nadležno za upravno izvršenje odluke Povjerenstva) odbilo je tužiteljin zahtjev za povrat prijemnog stana u posjed i potvrđivanje stanarskog prava (vidi točku 17. ove odluke).

48. Ustavni sud naglašava da Zakon o prestanku primjene i Zakon o izvršenju predstavljaju *lex specialis*. Prema ocjeni Ustavnog suda, radi se o jasnim zakonima, odnosno odredbama koje ne ostavljaju prostor za drugačije tumačenje.

49. U svezi s navedenim, Ustavni sud podsjeća da je Europski sud za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) u svezi sa uvođenjem i primjenom prekluzivnih rokova u pravnom sustavu jedne države ustanovio da domaće vlasti uživaju široko polje procjene prilikom donošenja propisa i odluka u svezi sa ovim pitanjem, koje može rezultirati lišavanjem imovinskih prava pojedinaca zbog neposrednog poznavanja društva i njegovih potreba. Odluka da se oduzme imovina često uključuje razmatranje političkih, ekonomskih i socijalnih pitanja prema kojima će se mišljenja u okviru demokratskog društva bitno razlikovati. Stoga će se presuda domaćih vlasti poštivati osim ako je očigledno bez opravdane osnove (vidi, Europski sud za ljudska prava, *James i drugi*, presuda od 21. veljače 1986. godine, Serija A, broj 98, stavak 46). Određivanje zakonskih rokova u okviru kojih građani mogu ostvarivati svoja prava i obveze, u načelu, jeste u javnom interesu, i to prvenstveno radi zaštite i provedbe načela vladavine prava i pravne sigurnosti. Naime, država ima interes da se pravni odnosi odvijaju u određenim rokovima, ili da se zadržavaju ukoliko određeno vrijeme nema pravnih ili faktičkih promjena. Osim toga, obzirom na to da se radi o odlukama u svezi sa povratom imovine, država ima interes da se te odluke izvršavaju što prije, kako bi se ispunili ciljevi iz Aneksa VII. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, te uspostavilo stanje onakvo kakvo je bilo prije ratnih sukoba u Bosni i Hercegovini (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 1524/06* od 8. studenog 2007. godine, st. 30-31, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 49/08, i Odluka broj *AP 3850/08* od 12. listopada 2011. godine, dostupne na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

50. Sukladno navedenom, Ustavni sud podsjeća da je u svojoj dosadašnjoj praksi usvojio stajalište da su rokovi iz članka 5. stavak (2) Zakona o izvršenju prekluzivni i da propuštanje tih rokova dovodi do odbacivanja zahtjeva za povrat stana u posjed od nadležnih tijela i gubitka stanarskog prava i pored postojanja odluke Povjerenstva kojom je potvrđeno stanarsko pravo na dan 1. travanj 1992. godine. Apelacije koje su podnesene Ustavnom

sudu iz te osnove, uglavnom, odbacivane su zbog neiscrpljivanja pravnih lijekova (vidi, između ostalih, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti broj *AP 1358/05* od 9. veljače 2006. godine, toč. 3. i 9, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

51. Ustavni sud, također, podsjeća da je u predmetu broj *AP 1524/06* (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 1524/06* od 8. studenog 2007. godine, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba), ispitujući navode o kršenju prava na imovinu u kontekstu činjenice da je apelantu odluka CRPC-a dostavljena izvan roka od 18 mjeseci, što ga je spriječilo da u roku propisanom zakonom podnese prijedlog za izvršenje odluke, između ostalog, naglasio "da zakonske odredbe koje reguliraju pitanje rokova moraju i stvarno dati mogućnost građaninu da ostvari svoje određeno pravo, čijim istekom gubi mogućnost ostvarivanja tog prava. Taj rok mora biti realan. Ovaj uvjet je ispunjen u svakom slučaju kada je od dana donošenja odluke CRPC-a do dana dostavljanja ove odluke ostalo toliko vremena da podnositelj prijave može pokrenuti postupak izvršenja. Međutim, u slučaju iz Odluke broj *AP 1524/06*, odluka CRPC-a je donesena 9. rujna 1999. godine, a CRPC ju je apelantu uputio 13. listopada 2000. godine, dakle, po isteku roka od 13 mjeseci od dana donošenja, da bi je apelant zaprimio, dakle, saznao uopće za njezino donošenje, 17. srpnja 2001. godine, dakle, po isteku roka od 18 mjeseci od dana donošenja". U okolnostima tog slučaja Ustavni sud je zaključio da je došlo do kršenja prava na apelantovu imovinu, jer je u specifičnim okolnostima tog slučaja utvrdio "da se radi o zakonskoj odredbi koja ne ispunjava uvjet proporcionalnosti javnog interesa i interesa osoba koje se nalaze u situaciji kao što je apelantova".

52. Ustavni sud zapaža da navedeni primjeri iz prakse nisu doveli u pitanje stajalište da je rok koji propisuje članak 5. stavak (2) Zakona o izvršenju prekluzivan i da se mora poštovati ukoliko je odluka Povjerenstva (CRPC-a) o potvrđivanju stanarskog prava dostavljena pravodobno, unutar roka od 18 mjeseci, kako bi se ispoštovao zakonski rok za njezino upravno izvršenje. Stoga, Ustavni sud ne može prihvatiti obrazloženje redovitih sudova da tužiteljčin suprug i tužiteljica uopće nisu trebali podnositi odluku Povjerenstva na izvršenje, koju su, prema njihovim tvrdnjama, primili 2003. godine, zbog činjenice da je zgrada u kojoj se nalazio prijemni stan rekonstruirana, a do toga saznanja su došli tek 2008. godine. Ustavni sud naglašava da su zakonski propisi jasni i obvezujući za sve koji su bili u istoj ili sličnoj situaciji kao tužiteljica i njezin suprug, a nepoštivanje članka 5. stavak (2) Zakona o izvršenju za sobom povlači gubitak stanarskog prava, kako to jasno propisuje članak 5. stavak (3) Zakona o prestanku primjene. Prema ocjeni Ustavnog suda, podnošenjem zahtjeva za izvršenje odluke Povjerenstva tužiteljica i njezin suprug bi u okolnostima konkretnog slučaja iskazali namjeru da žele vratiti u posjed prijemni stan (bez obzira na činjenicu da je prijemni stan u ratu uništen jer ni Zakon o prestanku primjene, niti Zakon o izvršenju odluka Povjerenstva ne prave razliku između stanova), čime bi zadržali sva prava na prijemnom stanu, odnosno stanarsko pravo i sve benefite koje to pravo za sobom povlači. Ustavni sud smatra da obrazloženje redovitih sudova da tužiteljica i njezin suprug nisu ni morali podnijeti zahtjev za izvršenje odluke Povjerenstva pokreće pitanje i pravne sigurnosti, jer se takvo obrazloženje kosi ne samo sa člankom 5. stavak (2) Zakona o izvršenju već i sa praksom Ustavnog suda i činjenicom da su mnogi nositelji stanarskog prava u Bosni i Hercegovini izgubili to pravo upravo zbog nepoštivanja zakonskog okvira kojim je regulirano pitanje povrata stanarskog prava, koji se morao poštovati, bez iznimaka.

53. Štoviše, Ustavni sud zapaža da su redoviti sudovi utvrdili da je u slučaju tužiteljice i njezinog supruga odluka Povjerenstva donesena 3. rujna 2002. godine pod brojem 511-2358-1/1, te da ju je suprug tužiteljice primio u rujnu 2003.

godine. Dakle, odluka Povjerenstva je dostavljena tužiteljici i njezinom suprugu 12 mjeseci nakon njezinog donošenja, ali još uvijek u okviru zakonskog roka od 18 mjeseci, pa Ustavni sud zapaža da su tužiteljica i njezin suprug imali još šest mjeseci u okviru roka iz članka 5. stavak (2) Zakona o izvršenju za podnošenje odluke Povjerenstva na izvršenje, a oni to nisu učinili. Navedeno posebice u okolnostima da u tom trenutku (rujan 2003. godine, kada su tužiteljica i njezin suprug primili odluku Povjerenstva), prema tvrdnjama same tužiteljice, nisu ni znali da je "zgrada rekonstruirana". U takvim okolnostima je, prema mišljenju Ustavnog suda, nelogično obrazloženje redovitih sudova da tužiteljica i njezin suprug nisu ni morali podnijeti odluku Povjerenstva na upravno izvršenje zbog toga što je "zgrada rekonstruirana" zbog čega povrat prijemnog stana više nije moguć i da bi to bio preveliki teret za njih, u svjetlu činjenice da su do tog saznanja, prema tvrdnjama same tužiteljice, tužiteljica i njezin suprug došli tek 2008. godine. Načelo pravne sigurnosti ne dopušta takvo ponašanje u odnosu na prava čija se zaštita traži, već inzistira na poštivanju zakonskih rokova i obvezi poduzimanja radnji propisanih zakonom kao što je podnošenje odluke Povjerenstva na izvršenje. I to je praksa Ustavnog suda koju Ustavni sud kontinuirano provodi i slijedi, zbog čega nema razloga da Ustavni sud odstupi od svoje prakse.

54. Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju pitanje osnova za naknadu bilo pitanje od ključnog značaja u ovom predmetu koje su redoviti sudovi propustili ispitati poštujući odredbe imperativnog karaktera, i to članka 5. stavak (2) Zakona o izvršenju i članka 5. stavak (3) Zakona o prestanku primjene, i činjenicu da je nadležno tijelo uprave pravomoćno odbilo zahtjev za povrat prijemnog stana u posjed i potvrđivanje stanarskog prava na prijemnom stanu upravo zbog nepoštivanja članka 5. stavak (2) Zakona o izvršenju. Prema ocjeni Ustavnog suda, ukazani propust redovitih sudova je sasvim dostatan da se zaključí da je u konkretnom slučaju nedostatak obrazloženja redovitog suda o ključnom pitanju koje se tiče osnove za potraživanu naknadu doveo do kršenja apelantičinog prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine.

55. Međutim, i pored činjenice da su redoviti sudovi obvezali apelanticu na naknadu a da prethodno nisu ispitali postojanje osnove za naknadu (postojanje stanarskog prava) u svjetlu jasnog zakonskog okvira i odluke nadležnog tijela uprave, Ustavni sud u okolnostima konkretnog slučaja uočava i proizvoljnost redovitih sudova u dijelu obrazloženja da je apelantica kao javna vlast odgovorna za štetu zato što zgrada u kojoj se nalazio prijemni stan više ne postoji, odnosno da predaja prijemnog stana u posjed više nije moguća apelantičinom "krivnjom", iako pri tome iz pobijanih presuda proizlazi: "Uvidom u provedene dokaze Općinski sud je utvrdio da je zgrada u kojoj se nalazio prijemni stan potpuno uništena tijekom ratnih dešavanja, jer se nalazila na crti borbenih dejstava..." Zapravo, Ustavni sud zapaža da redoviti sudovi apelantičinu odgovornost temelje na činjenici što je apelantica uništena i srušena zgradu tijekom rata rekonstruirala/izgradila novu i što prijemni stan zbog tog razloga fizički više ne postoji.

56. U tom kontekstu Ustavni sud iz raspoloživih dokumenata zapaža da je tijekom postupka utvrđeno da je zgrada u kojoj se nalazio prijemni stan potpuno uništena tijekom ratnih dešavanja, jer se nalazila na crti borbenih dejstava, iz čega se nameće zaključak da su zgrada i prijemni stan uništeni u ratu. U svezi s tim, Ustavni sud podsjeća na stajalište izraženo u Odluci broj *AP 2466/16* (vidi, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, odluka od 5. srpnja 2018. godine, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba) da "nema kršenja prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije kada nema ništa što bi ukazivalo da su redoviti sudovi proizvoljno primijenili materijalno pravo odbivši

zahtjeve apelanata za naknadu materijalne štete na njihovim nekretninama, jer je utvrđeno da su objekti oštećeni u tijeku ratnih djestava na crti borbenih djestava, tj. uslijed više sile koja nije propisana kao osnova odgovornosti za štetu, odnosno kad nije dokazano da su nekretnine koje se nisu nalazile na crti borbenih djestava stavljene pod upravu tužene općine, niti da je ona njima raspolagala". Ustavni sud podsjeća da su u citiranom predmetu apelanti u sudskom postupku od općine tražili isplatu naknade materijalne štete zbog uništenja nekretnina u privatnom vlasništvu tijekom ratnih dešavanja.

57. Ustavni sud se poziva i na Odluku broj *AP 1743/17* (vidi, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka broj *AP 1743/17* od 8. svibnja 2019. godine, točka 35, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba) u kojoj je, također, razmatrano pitanje naknade štete za imovinu koja je uništena u ratu. U citiranom predmetu je, između ostalog, navedeno: "...uvažavajući činjenicu da je apelantu, nepobitno, porušena, tj. oštećena imovina i time nastala materijalna šteta, Ustavni sud ukazuje da se, i pored toga, takvo oštećenje ne može staviti na teret tuženoj obzirom na to da, kako je već rečeno, nije ustanovljena uzročno-posljedična veza između radnji tijela tužene i nastanka navedene štete, niti je utvrđeno da su štetu počinile osobe koje su tijela tužene imala ili mogla imati pod svojom kontrolom." Uspoređujući predmetni slučaj sa okolnostima iz citiranog predmeta, Ustavni sud zapaža da je u citiranom predmetu riječ o pravu vlasništva (privatna imovina), a da se u konkretnom slučaju radi o stanarskom pravu.

58. Dovodeći navedeno u kontekst konkretnog slučaja, Ustavni sud zapaža da su redoviti sudovi obvezali apelicu na isplatu naknade štete, a da pri tome nisu ispitali ni uzročno-posljedičnu vezu između štete i apelantičinih radnji u okolnostima utvrđenim tijekom postupka, i to da su zgrada i prijemni stan uništeni u ratu uslijed ratnih dešavanja, da je zgrada srušena nakon rata na temelju odluka nadležnih tijela u Mostaru, jer je predstavljala opasnost po život i zdravlje ljudi, okolnih zgrada i prometa i da je apelanica nakon toga izgradila novu, odnosno rekonstruirala zgradu za svoje potrebe u okolnostima kada tužiteljica i njezin suprug nisu podnijeli odluku Povjerenstva na izvršenje, odnosno kada je zbog toga i pravomoćno odbijen zahtjev za povrat prijemnog stana u posjed i potvrđivanje stanarskog prava od nadležnih tijela u Mostaru. U takvim okolnostima Ustavnom sudu se čini neprimjerenim pozivanje redovitih sudova na relevantne odredbe ZOSO-a kojima je propisana obveza stambenog tijela da nositeljima stanarskog prava, zbog rušenja zgrade, osigura drugi stan. U momentu izgradnje/rekonstrukcije zgrade nadležnom tijelu uprave za stambena pitanja nije bila dostavljena odluka Povjerenstva na izvršenje, što je bio razlog za odbijanje zahtjeva za povrat u posjed prijemnog stana i priznavanje stanarskog prava tužiteljčinom suprugu, sukladno važećim zakonskim propisima (o čemu se Ustavni sud detaljnije izjasnio u prethodnim točkama ove odluke). U takvim okolnostima postavlja se pitanje kako je apelanica u kontekstu prava tužiteljice i njezinog supruga i mogla postupiti sukladno odredbama ZOSO-a. Prema ocjeni Ustavnog suda, redoviti sudovi nisu dali relevantno obrazloženje zašto na apelanici leži "krivnja" za potraživanu štetu u svjetlu već ukazanih okolnosti, te ratnog stanja kao *vis maior* u koje vrijeme i od čijeg djelovanja je prijemni stan uništen, pri čemu se djelovanje više sile u građanskom pravu sastoji u tome što njezino postojanje, u pravilu, isključuje odgovornost za štetu.

59. Konačno, Ustavni sud uočava proizvoljnost i u dijelu obrazloženja kojim je odbijen istaknuti prigovor zastare potraživanja od apelanice sve i kada bi postojala osnova za naknadu štete i kada bi apelanica bila odgovorna za štetu. Ustavni sud zapaža da su redoviti sudovi odbili prigovor zastare

potraživanja, a da suštinski prigovor nisu ispitali u svjetlu članka 376. ZOO. Ustavni sud podsjeća na to da zastarjelost predstavlja gubitak prava zahtijevati ispunjenje obveze kada protekne vrijeme predviđeno zakonom. Odredba članka 376. ZOO propisuje rokove za zastaru potraživanja naknade štete (vidi Relevantne propise). Ustavni sud zapaža da je tužbeni zahtjev postavljen kao "naknada štete", što proizlazi iz pobijanih odluka. Šteta se nadoknađuje uspostavom ranijeg stanja kako je bilo prije štete i naknadom u novcu, pri čemu se naknada u novcu dosuđuje, između ostalog, ako oštećeni izričito zahtijeva dosuđenje naknade u novcu, kao u konkretnom slučaju.

60. U tom kontekstu Ustavni sud podsjeća na obrazloženje redovitih sudova koji su neutemeljenost prigovora zastare potraživanja obrazložili tako što su naveli da se u konkretnom slučaju ne radi o "klasičnom zahtjevu za naknadu štete, već zahtjevu za isplatu protuvrijednosti činjenja, odnosno ekvivalentne naknade za stan, a koji predstavlja imovinu tužitelja i da ta protuvrijednost činjenja izražena kroz tržišnu vrijednost predmetnog stana predstavlja imovinsko pravo tužitelja", a pri tome su imali u vidu Odluku Ustavnog suda broj *AP 100/06*. Prije svega, Ustavni sud pozivanje na citiranu odluku Ustavnog suda u okolnostima konkretnog slučaja smatra neprimjerenim. Potom, u okolnostima konkretnog slučaja neprimjerenim se čine i sintagme koje koriste redoviti sudovi ("protuvrijednost činjenja kroz tržišnu vrijednost stana" ili "ekvivalentna naknada za stan") kako bi obrazložili da se ne radi o "klasičnom zahtjevu za naknadu štete", izbjegavajući na taj način da prigovor zastare potraživanja ispituju u smislu članka 376. ZOO. Prije svega, postavlja se pitanje što znači sintagma "klasičan zahtjev za naknadu štete" koju odredbe ZOO ne poznaju. Potom, Ustavni sud podsjeća da se u konkretnom slučaju radi o zahtjevu za isplatu naknade štete (kako je to tužiteljica u tužbi i navela) iz osnove stanarskog prava, a ne o zahtjevu iz osnove privatnog vlasništva, koje ima u vidu Zakon o stvarnim pravima. Da se radi o dvije različite vrste prava, proizlazi i iz članka 5. Zakona o izvršenju koji pravi distinkciju između privatnog vlasništva i stanarskog prava u pogledu rokova za izvršenje odluka Povjerenstva (vidi Relevantne propise i točku 45. ove odluke). Dakle, prema ocjeni Ustavnog suda, tužbeni zahtjev je postavljen kao "naknada štete", a redoviti sudovi su apelicu obvezali na isplatu primjenom članka 185. stavak (3) ZOO (naknada materijalne štete), što ih je obvezivalo da opravdanost iznesenog prigovora zastare ispituju u svjetlu članka 376. ZOO, bez obzira na to o kojoj vrsti prava iz kojeg se crpi osnova za naknadu radi.

61. Konačno, i kada bi se moglo prihvatiti obrazloženje redovitih sudova da se u konkretnom slučaju ne radi o "klasičnom zahtjevu za naknadu štete, već o zahtjevu za isplatu protuvrijednosti činjenja, odnosno ekvivalentnoj naknadi za stan, a koji predstavlja imovinu tužitelja i da ta protuvrijednost činjenja izražena kroz tržišnu vrijednost predmetnog stana predstavlja imovinsko pravo tužitelja", prema mišljenju Ustavnog suda, redoviti sudovi su morali obrazložiti postoji li zastara za takav "vid zahtjeva" i, ako postoji, kada počinje i čime je eventualno prekinuta.

62. Stoga, Ustavni sud zaključuje da je pobijanom odlukom Vrhovnog suda, kao konačnom odlukom u ovom predmetu, prekršeno apelantičino pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Ostali navodi

63. Ustavni sud neće posebice razmatrati navode iz apelacije o povredi prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine, jer se oni suštinski odnose na povredu prava na pravično suđenje.

VIII. Zaključak

64. Ustavni sud zaključuje da je pobijanim presudama povrijeđeno apelantično pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine kada su redoviti sudovi obvezali apelanticu na naknadu štete bez relevantnog ispitivanja osnove za takvu naknadu u svjetlu zakonskog okvira koji propisuje obvezu podnošenja zahtjeva za izvršenje odluke Povjerenstva na upravno izvršenje u prekluzivnom roku, što, u protivnom, dovodi *ex lege* do gubitka stanarskog prava, zbog čega sama odluka Povjerenstva o potvrđivanju stanarskog prava ima značaj tek podnošenjem zahtjeva za njezino upravno izvršenje pred nadležnim tijelima uprave, o čemu je Ustavni sud u svojoj praksi usvojio jasno stajalište. Pri tome redoviti sudovi u konkretnom slučaju nisu dali ni relevantno obrazloženje o prigovoru zastare potraživanja, u smislu članka 376. ZOO, i apelantičnoj odgovornosti za potraživanu štetu u okolnostima kada je zgrada u kojoj se nalazio prijemni stan devastirana uslijed više sile, odnosno ratnih dešavanja, što je bio razlog da se ta zgrada potpuno sruši nakon rata na temelju odluka nadležnih tijela u Mostaru.

65. Na temelju članka 59. st. (1) i (2) i članka 62. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

66. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Zlatko M. Knežević, v. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj AP 102/18, rješavajući apelaciju **Федерације Босне и Херцеговине, Владе Федерације Босне и Херцеговине – Службе за заједничке послове органа и тијела Федерације Босне и Херцеговине**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Златко М. Кнежевић, председник
Мато Тадић, потпредседник
Мирсад Теман, потпредседник
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија
Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 27. новембра 2019. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација **Федерације Босне и Херцеговине, Владе Федерације Босне и Херцеговине – Службе за заједничке послове органа и тијела Федерације Босне и Херцеговине**.

Утврђује се повреда права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине.

Укида се Пресуда Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 58 0 П 040799 17 Рев од 31. октобра 2017. године.

Предмет се враћа Врховном суду Федерације Босне и Херцеговине, који је дужан да у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке донесе нову одлуку у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине.

Налаже се Врховном суду Федерације Босне и Херцеговине да, у складу са чланом 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца

од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ**I. Увод**

1. Федерација Босне и Херцеговине, Влада Федерације Босне и Херцеговине – Служба за заједничке послове органа и тијела Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: апеланткиња), коју заступа Федерално правобранилаштво као законски заступник, поднијела је 5. јануара 2018. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд) број 58 0 П 040799 17 Рев од 31. октобра 2017. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Врховног суда, Кантоналног суда у Мостару (у даљњем тексту: Кантонални суд), Општинског суда у Мостару (у даљњем тексту: Општински суд) и пуномоћника тужитељке Браниславке Ждралић (у даљњем тексту: тужитељка) затражено је 17. јула, односно 30. септембра 2019. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Врховни суд, Кантонални суд, Општински суд и пуномоћник тужитељке су доставили одговоре на апелацију у периоду од 23. јула до 10. октобра 2019. године.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произилазе из апеланткињиних навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин:

5. Предметни парнични поступак ради накнаде штете покренуо је Момчило Ждралић (у даљњем тексту: тужитељкин супруг) у статусу носиоца станарског права на стану у Мостару, површине 52 м², приземље (у даљњем тексту: спорни стан). Из расположивих докумената произилази да је тужитељкин супруг током поступка умро, тако да је поступак наставила тужитељка у својству супруге и једине законске наследице умрлог.

6. Пресудом Општинског суда број 58 0 П 040799 08 П од 17. јануара 2014. године апеланткиња је обавезана да тужитељки накнади штету у износу од 104.000,00 КМ са законском затезном каматом од дана пресуђења па до исплате уз накнаду трошкова парничног поступка (све прецизније наведено у изреци пресуде).

7. Апеланткиња је у одговору на тужбу, између осталог, истакла приговоре о недостатку активне и пасивне легитимације, приговор застаре потраживања, те приговор да је у предметном случају отпао основ за накнаду, јер су тужитељкин супруг и тужитељка изгубили станарско право на спорном стану.

8. Општински суд је на основу спроведених доказа, који су таксативно побројани на стр. 2 и 3 образложења пресуде, утврдио да су истакнути приговори неосновани. У вези са неоснованошћу приговора о недостатку активне легитимације на страни тужитељке, Општински суд је навео да је током поступка утврђено да је тужитељкин супруг био носилац станарског права на спорном стану (Одлука Комисије за имовинска права расељених лица и избјеглица број 511-2358-1/1 од 3. септембра 2002. године, у даљњем тексту: одлука Комисије којом је потврђено да је тужитељкин

супруг био носилац станарског права на спорном стану на дан 1. април 1992. године), да је он умро током парничног поступка, да је тужитељка проглашена јединим законским наследином, те да је живјела на адреси спорног стана од 1981. године до 1992. године, односно до напуштања спорног стана услјед ратних дешавања. Сходно томе, Општински суд је закључио да тужитељка примјеном члана 6 Закона о стамбеним односима (у даљњем тексту: ЗОСО), као члан породичног домаћинства и супруга носиоца станарског права, "остварује своје право на основу заједнице живота са својим супругом", те да је, сходно томе, активно легитимисана у предметном поступку.

9. У вези са приговором о недостатку пасивне легитимације на апеланткиној страни, Општински суд је неоснованост приговора утемељио на одредбама Закона о одбрани БиХ, којима је прописано ко преузима обавезе ентитетских министарстава одбране, цитирајући одредбе чл. 72 и 73 наведеног закона, те имајући у виду Одлуку V број 738/05 од 29. децембра 2005. године и Закључак V број 396/2006 од 27. јула 2006. године (опширније о томе на страни 3 образложења).

10. Приликом оцјене оправданости изнесеног приговора о застари потраживања Општински суд је пошао од чињенице да је тужитељкин супруг био носилац станарског права на спорном стану чији посјед више није могућ "због потпуне реконструкције зграде, а што је имало као посљедицу да предметни стан више не постоји као стамбена јединица". Потом је Општински суд, позивајући се на одлуку Комисије, закључио да "тужилац" трпи штету која мора да му се компензира у новцу, јер је тужитељки ускраћено право да се користи економском вриједношћу коју за њу представља спорни стан, а што је у складу са чланом II/5 Устава Босне и Херцеговине, Анексом 7 Општег оквирног споразума за мир за Босну и Херцеговину (у даљњем тексту: Оквирни споразум), као и Одлуком Уставног суда број У 14/00 од 4. маја 2001. године. Према оцјени Општинског суда, апеланткиња је имала обавезу да прије реконструкције зграде (члан 52 ЗОСО-а) тужитељки обезбједи други одговарајући стан, па пошто апеланткиња то није учинила, у конкретном случају се не би радило о захтјеву за класичну накнаду штете, већ захтјеву за исплату противвриједности чињења, односно еквивалентну накнаду за спорни стан, који представља имовину тужитељке. Према оцјени Општинског суда, "та противвриједност чињења изражена кроз тржишну вриједност предметног стана (Одлука Уставног суда БиХ број 100/06), па је приговор тужене о застари сходно наведеном одбијен као неоснован".

11. Општински суд је, даље, утврдио да је неоснован и апеланткињин приговор да је тужитељкином супругу престало станарско право (Рјешење надлежног органа број 07/ИИ-3790/99 од 28. јула 2003. године из кога је видљиво да је одбијен захтјев тужитељкиног супруга за признавање станарског права и враћање у посјед спорног стана и увјерење надлежног органа број 06/3-25-12650/09 од 27. јануара 2010. године из којег је видљиво да тужитељкин супруг није поднио одлуку Комисије на извршење надлежном органу управе), а све због недостављања на извршење одлуке Комисије. Наведено стога, како је појаснио Општински суд, што је одлуком Комисије тужитељкином супругу признато да је носилац станарског права на спорном стану, "а наведена одлука се није могла презентовати на извршење управним органима јер поврат стана није био могућ због извршене реконструкције зграде у којој та стамбена јединица више није постојала". У вези с тим, Општински суд је подсјетио на исказ тужитељке "да је заједно са супругом живјела у Београду као подстанар и да

нису имали никаквих сазнања да је зграда обновљена, тек су до тог сазнања дошли доласком у Мостар 2008. године". При томе Општински суд је имао у виду да апеланткиња није доказала да је тужитељкин супруг регулисао стамбено питање у Републици Србији, па је приговор у том правцу (да је тужитељкином супругу престало станарско право) одбијен као паушалан и ничим доказан.

12. Увидом у спроведене доказе Општински суд је утврдио да је зграда у којој се налазио спорни стан потпуно уништена током ратних дешавања, јер се налазила на линији борбених дејстава, те да је након рата изграђена нова зграда са 22 стамбене јединице умјесто 35, колико их је било раније, а новоизграђени станови додијељени су ратним војним инвалидима, дјелатним лицима и породицама погинулих и несталих. Општински суд је у вези с тим још подсјетио да је приједлог Федералног министарства одбране (у даљњем тексту: ФМО) био да се Влада Федерације Босне и Херцеговине укључи у рјешавање стамбених питања ранијих носилаца станарских права на начин да се ранијим носиоцима станарских права изграде или додијеле нови станови на мансардама зграда у својини ФМО или одговарајућа новчана накнада или помоћ у донацији грађевинског материјала за изградњу кућа.

13. На околност идентификације спорног стана спроведена су одговарајућа вјештачења (о чему се првостепени суд детаљније изјаснио на страни 4 образложења), а висину накнаде Општински суд је утврдио у износу од 104.000,00 КМ, имајући у виду да тржишна вриједност новог стана износи 2.000,00 КМ/м². Општински суд је примјеном одредбе члана 185 ст. 1 и 3 Закона о облигационим односима (у даљњем тексту: ЗОО), коју је цитирао, обавезао апеланткињу на исплату. Општински суд је навео да је, сходно цитираној одредби ЗОО, тако постављени тужбени захтјев основан "а то је захтјев за новчану накнаду еквивалентне накнаде за стан", а при чињеници да је тужитељкин супруг прије рата био носилац станарског права на стану у реконструисаној згради, па му сходно томе припада право на накнаду штете, сходно одредби члана 185 став 3 ЗОО.

14. Одлучујући о апеланткиној жалби против првостепене пресуде Кантонални суд је донио Пресуду број 58 0 П 040799 14 Гж од 27. фебруара 2017. године којом је жалбу одбио и првостепену пресуду потврдио.

15. У образложењу другостепене пресуде Кантонални суд је, између осталог, навео да су у конкретном случају неосновани апеланткињини жалбени наводи да је првостепена пресуда резултат погрешне оцјене доказа и арбитрарног тумачења и примјене материјалног права. С тим у вези, Кантонални суд је навео да жалбеним наводима није доведено у питање утврђено чињенично стање првостепеног суда, те да је тај суд поновио чињенице које је и првостепени суд навео у првостепеној пресуди (страна 2 пресуде). Кантонални суд је, даље, навео да међу парничним странкама није спорно да су предметни стан и цијела зграда током рата уништени, да је зграда претрпјела оштећења V степена и да је ФМО на истом локалитету изградило нову зграду са другачијим становима, те да пријератни станови физички више не постоје. Кантонални суд је навео да је тужитељкин супруг 1994. године разријешен професионалне војне службе са правом на пензију, те да у Републици Србији није ријешено стамбено питање.

16. Потом је Кантонални суд навео да, у складу са чланом 203 ст. (1) и (2) Закона о просторном уређењу који је важио у вријеме рушења зграде у којој се налазио предметни стан, општински орган управе надлежан за послове градње по службеној дужности или на захтјев заинтересованог лица рјешењем одређује рушење грађевине за коју се утврди да

због физичке дотрајалости, елементарних непогода или већих оштећења не може да служи својој намјени, или да представља опасност по живот и здравље људи, околне објекте и саобраћај, што се не може извршити док се носиоцу станарског права, кориснику стана, односно власнику стана не обезбиједи други стан који задовољава његове минималне потребе становања у складу са одредбама закона којим се уређују стамбени односи. Кантонални суд је навео да члан 52 став (2) Закона о стамбеним односима прописује да, кад се зграда у којој је стан мора рушити на основу правоснажног рјешења надлежног органа, корисници стана се могу иселити тек пошто им заинтересовано лице, односно стамбени орган обезбиједи други стан који задовољава њихове минималне потребе становања.

17. Кантонални суд је навео да у вријеме рушења зграде тужитељка и њен супруг са дјецом, због ратних дејстава, нису становали у спорном стану, али да су благовремено поднијели захтјев за враћање стана у посјед, а све у складу са чланом 5 став (1) Закона о престанку примјене Закона о напуштеним становима (у даљњем тексту: Закон о престанку примјене). Због наведеног се и даље сматрају суносиоцима станарског права на том стану, што произилази из увјерења Службе за социјалне и стамбене послове, здравство, расељена лица и избјеглице Града Мостара од 12. марта 2013. године. Кантонални суд је навео да је из наведеног рјешења видљиво да је наведена Служба рјешењем 28. јула 2003. године одбила захтјев тужитељкиног супруга за признавање станарског права и враћање у посјед спорног стана, јер није доставио одлуку Комисије, као ни захтјев за њено извршење, коју је, што је сагласно исказу тужитељке, примио у септембру 2003. године. Сходно наведеном, Кантонални суд је закључио да нема разлога да се не удовољи тужбеном захтјеву, јер су неосновани апеланткињини приговори да тужитељка и њен супруг нису подносили захтјев за поврат и да су на тај начин изгубили станарско право.

18. Кантонални суд је потом истакао да је првостепени суд правилно оцијенио да се у конкретном случају "не ради о класичном захтјеву за накнаду штете, те да би исто застарио примјеном члана 376 ЗОО". Наведено због тога, како је нагласио Кантонални суд, што није било могуће удовољити захтјеву тужитељке на предају стана, па захтјев за новчану противвриједност стана није захтјев за накнаду штете, пошто је у питању станарско право које представља *sui generis* власничке интересе, па је на извјестан начин станарско право изједначено са правом својине.

19. Кантонални суд је навео да је неспорно да апеланткиња није у могућности да преда тужитељки спорни стан и да јој није обезбијеђен други стан, а од 6. децембра 2000. године, према Закону о продаји станова на којима постоји станарско право, престала је законска могућност додјеле станарског права на неком другом стану, па је због тога апеланткиња дужна да тужитељки, која је лишена стана који је представљао њену "имовину", исплати новчану противвриједност чинидбе умјесто обавезе да јој обезбиједи минималне стамбене услове у смислу Закона о просторном уређењу и ЗОСО-а.

20. Апеланткиња је против наведене другостепене пресуде изјавила ревизију која је Пресудом Врховног суда број 58 0 П 040799 17 Рев од 31. октобра 2017. године одбијена.

21. У образложењу наведене одлуке Врховни суд је поновио чињенично утврђење Општинског суда, које је потврђено наведеном пресудом Кантоналног суда (стр. 2 и 3 пресуде). Даље, Врховни суд је цитирао законске одредбе члана 19 ст. (2) и (3) ЗОСО-а, те је навео да је, у складу са

тим законским одредбама, тужитељка након смрти супруга стекла статус јединог носиоца станарског права на спорном стану, а одредбом члана 3 став (1) Закона о престанку примјене прописано је да носилац станарског права на стану који је проглашен напуштеним или члан његовог породичног домаћинства има право на повратак у складу са Анексом 7 Оквирног споразума. Навео је да је чланом 4 став (1) истог закона прописано да носилац станарског права из члана 3 став (1) овог закона има право да тражи враћање стана у посјед.

22. За Врховни суд се као нужно поставило питање каква су права тужитељке у околностима када је апеланткињиним "кривицом" тужитељки, као носиоцу станарског права, онемогућено остваривање тог права, односно ступање у посјед спорног стана, због тога што стан као такав више не постоји, затим, питање да ли је спорни стан био дом тужитељке, да ли станарско право има елементе имовинског права и да ли је апеланткињиним радњама тужитељки онемогућено право на имовину.

23. Дакле, одговарајући на спорна питања Врховни суд је навео да је неспорна чињеница да је тужитељка до избијања ратних дејстава у Босни и Херцеговини користила спорни стан са породицом, да је на њему стекла станарско право, да је избијањем ратних дејстава спорни стан напустила и отишла у Републику Србију, да је престанком ратних дејстава исходила одлуку Комисије и да је намјеравала да се врати да живи у Мостару из чега произилази да је спорни стан био њен дом, у смислу члана 8 Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). Врховни суд је, даље, навео да тужитељка, као носилац станарског права, у статусу избјеглице у Републици Србији, сходно одредбама члана II/5 Устава БиХ, има право да се слободно врати у свој дом, а то право јој је онемогућено апеланткињиним "кривицом".

24. Врховни суд је, даље, навео да је неоснован апеланткињин приговор да је тужбени захтјев неоснован, јер ни тужитељка, као ни њен супруг нису поднијели захтјев за извршење одлуке Комисије у року прописаном чланом 5 став (2) Закона о извршењу одлука Комисије за имовинске захтјеве расељених лица и избјеглица (у даљњем тексту: Закон о извршењу). С тим у вези, Врховни суд је навео да у околностима када је неспорно да зграда у којој се налазио спорни стан као таква физички више не постоји и да његово враћање у посјед тужитељки више није могуће, чињеница да није тражено принудно извршење одлуке Комисије није од утицаја на тужитељкино право да тражи и добије адекватну противвриједност повријеђеном праву. Врховни суд је навео да, уколико се не би удовољило тужбеном захтјеву само због тога што надлежном органу није поднесен захтјев за принудно извршење одлуке Комисије, за тужиоца би био неправедан и превелик терет, неправда и непотребна радња са "унапријед познатим резултатом", јер је апсурдно и илузорно тражити предају у посјед нечега чега нема и физички више не постоји. Дакле, у околностима када предаја стана у посјед није могућа, односно када успостављање пријашњег стања није могуће апеланткињиним кривицом, апеланткиња има обавезу да тужитељки исплати одговарајући новчани износ као адекватну економску противвриједност изгубљеном праву, у складу са чланом 185 став (3) ЗОО.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

25. Апеланткиња сматра да је у конкретном случају оспореним пресудама повријеђено њено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6

став 1 Европске конвенције и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Апеланткиња наводи да су тужитељка и њен супруг изгубили станарско право на спорном стану, у смислу члана 5 став (3) Закона о престанку примјене, а самим тим и активну легитимацију за подношење тужбе. Наведено стога што су тужитељкин супруг и тужитељка пропустили да поднесу у преклузивном року, у смислу члана 5 став (2) Закона о извршењу, захтјев за извршење одлуке Комисије. Произвољном примјеном и тумачењем Закона о извршењу и Закона о престанку примјене редовни судови су апеланткињу обавезали на исплату накнаде штете иако је *ex lege* отпао основ за било какву накнаду штете. Осим тога, тужитељка и њен супруг су остварили станарско право у Републици Србији, односно тужитељкин супруг је, као војни пензионер бивше ЈНА, добио стан у Републици Србији из истог стамбеног фонда из којег је добио и спорни стан у Мостару, чиме су аутоматски изгубили право на војни стан у БиХ. Потом, апеланткиња тврди да је захтјев за накнаду штете обухваћен апсолутном застаром потраживања, у смислу члана 376 ЗОО. У том правцу апеланткиња тврди да је одлука Комисије донесена 2002. године, коју тужитељка и њен супруг нису доставили на извршење надлежном органу, па уколико је тужитељка знала, а знала је, да је зграда у којој се налазио спорни стан уништена услјед рата, да је након рата реконструисана и да је захтјев за накнаду штете поднесен 2008. године, онда је више него очигледно да је захтјев обухваћен застаром потраживања. Апеланткиња се осврнула и на висину досуђене накнаде која је одмјерена неадекватно и без ваљаног основа, те приговор да су редовни судови произвољно утврдили њену одговорност за штету.

б) Одговор на апелацију

26. Врховни суд, Кантонални суд и Општински суд су, између осталог, навели да остају при образложењима датим у оспореним пресудама уз приједлог да се апелација одбије као неоснована.

27. Тужитељка је у одговору на апелацију подржала становишта редовних судова, сматрајући да су правилни и на закону засновани, предложивши да се апелација одбије као неоснована.

V. Релевантни прописи

28. **Закон о облигационим односима ФБиХ** ("Службени лист СФРЈ" бр. 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89, "Службени лист РБиХ" бр. 2/92, 13/93 и 13/94 и "Службене новине Федерације БиХ" бр. 29/03 и 42/11)

За потребе ове одлуке користи се неслужбени пречишћени текст Закона о облигационим односима ФБиХ ("Службени лист СФРЈ" бр. 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89, "Службени лист РБиХ" бр. 2/92, 13/93 и 13/94 и "Службене новине Федерације БиХ" бр. 29/03), сачињен у Уставном суду БиХ, који гласи:

I – НАКНАДА МАТЕРИЈАЛНЕ ШТЕТЕ

Члан 185.

(1) Одговорно лице дужно је успоставити стање које је било прије него што је штета настала.

(2) Уколико успостављање ранијег стања не уклања штету потпуно, одговорно лице дужно је за остатак штете дати накнаду у новцу.

(3) Кад успостављање ранијег стања није могуће, или кад суд сматра да није нужно да то учини одговорно лице, суд ће одредити да оно исплати оштећенику одговарајућу своту новца на име накнаде штете.

(4) Суд ће досудити оштећенику накнаду у новцу кад он то захтијева, изузев ако околности датог случаја оправдавају успостављање ранијег стања.

Потраживање накнаде штете

Члан 376.

(1) Потраживање накнаде проузроковане штете застаријева за три године од кад је оштећеник дознао за штету и за лице које је штету учинило.

(2) У сваком случају ово потраживање застаријева за пет година од кад је штета настала.

(3) Потраживање накнаде штете настале повредом уговорне обавезе застаријева за вријеме одређено за застарјелост те обавезе.

29. **Закон о стамбеним односима ФБиХ** ("Службени лист СРБиХ" бр. 14/84, 12/87 и 36/89, "Службене новине Федерације БиХ" бр. 11/98, 38/98, 12/99 и 19/99)

За потребе ове одлуке користи се неслужбени пречишћени текст, сачињен у Уставном суду БиХ, који гласи:

Члан 11.

Станарско право грађанин стиче даном законитог усељења у стан.

Законитим усељењем у стан сматра се усељење извршено на основу уговора о кориштењу стана, закљученог на основу одговарајућег акта или другог акта утврђеног овим законом који представља пуноважан основ за усељење у стан.

Забрањено је продавати односно куповати или на други начин, супротно одредбама овог закона, преносити односно стицати станарско право.

Стицање станарског права које је у супротности с одредбама овог закона не производи никакво правно дејство.

Члан 19.

Носилац станарског права на истом стану може бити само једно лице.

Ако је уговор о кориштењу стана закључио један од брачних другова који живи у заједничком домаћинству, носиоцем станарског права сматра се и други брачни друг.

Кад су у смислу претходног става оба брачна друга носиоци станарског права, на један од њих умре, или трајно престане да користи стан, други брачни друг остаје сам носилац станарског права, ако овим законом није другачије одређено.

30. **Закон о извршењу одлука Комисије за имовинске захтјеве избјеглица и расељених лица** ("Службене новине Федерације БиХ" бр. 43/99, 51/00, 56/01, 27/02 и 24/03)

За потребе ове одлуке користи се неслужбени пречишћени текст, сачињен у Уставном суду БиХ, који гласи:

Члан 1.

Овим законом регулира се, враћањем у посјед на територији Федерације Босне и Херцеговине, управно извршење одлука Комисије за имовинске захтјеве избјеглица и расељених лица (у даљем тексту: Комисија) која је успостављена на основу Анекса 7. Опћег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини.

Члан 2. став (1)

Одлуке Комисије постају коначне даном њиховог доношења.

Члан 3.

Извршење одлуке Комисије проводи се управним путем на захтјев лица из члана 4. став 1. или 2. (тражилац извршења).

Управни орган надлежан за имовинско-правне послове у општини у којој се налази имовина извршава одлуке Комисије

које се односе на некретнине у својини грађана, по захтјеву лица из члана 4. став 1. овог закона.

Управни орган надлежан за стамбене послове у општини у којој се налази стан извршава одлуке Комисије које се односе на стан на којем постоји станарско право, по захтјеву лица из члана 4. став 2. овог закона.

Члан 4. ст. (2) и (3)

Право на подношење захтјева за извршење одлуке Комисије која се односи на стан на којем постоји станарско право имају сљедећа лица:

- носилац станарског права наведен у одлуци Комисије,

лица која се, у складу са Законом о стамбеним односима, сматрају члановима породичног домаћинства носиоца станарског права из одлуке Комисије на дан наведен у диспозитиву одлуке Комисије.

Ако је захтјев за извршење одлуке Комисије поднесен од стране особе која није наведена у преамбули одлуке, орган управе ће одлучити да ли се он/она може сматрати чланом породичног домаћинства носиоца станарског права наведеног у одлуци.

Члан 5.

Право на подношење захтјева за извршење одлуке Комисије којом се потврђује право на приватну имовину не застаријева.

Захтјев за извршење одлуке Комисије којом се потврђује станарско право мора се поднијети у року од осамнаест мјесеци од дана доношења одлуке Комисије.

(За потребе ове одлуке користи се текст прописа на босанском језику, како је објављен у службеним гласилима, јер није објављен на свим службеним језицима и писмима.)

31. Закон о престанку примјене Закона о напуштеним становима ("Службене новине Федерације БиХ" бр. 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99, 43/99, 46/99, 31/01, 56/01, 15/02, 24/03, 29/03 и 81/09)

За потребе ове одлуке примјењује се неслужбени пречишћени текст Закона о престанку примјене Закона о напуштеним становима ("Службене новине Федерације БиХ" бр. 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99, 43/99, 46/99, 31/01, 56/01, 15/02, 24/03 и 29/03), сачињен у Уставном суду БиХ, који је важио у вријеме доношења оспорених одлука, а који у релевантном дијелу гласи:

Члан 3.

Носилац станарског права на стану који је проглашен напуштеним или члан његовог породичног домаћинства као што је утврђено чланом 6. ЗОСО (у даљем тексту: носилац станарског права) има право на повратак у складу са Анексом VII Опћег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини.

Став 1. овог члана примјењује се само на носиоце станарског права који имају право да се врате у своје домове према члану 1. Анекса VII Опћег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини. Особе које су напустиле своје станове између 30. априла 1991. године и 4. априла 1998. године сматрају се избјеглицама и расељеним лицима према Анексу 7. Опћег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини.

Члан 4.

Носилац станарског права из члана 3. став 1. овог закона има право тражити враћање стана у посјед.

Захтјев за враћање стана у посјед подноси се општинском органу управе надлежном за стамбене послове, ако законом кантона-жупаније није другачије одређено.

Захтјев се подноси писмено, уз потпис носиоца станарског права или усмено, лично или путем пуномоћника.

Члан 5.

Захтјев за враћање стана у посјед мора се поднијети у року од петнаест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

Изузетно, рок за подношење захтјева за поврат стана из члана 2. став 5. и члана 18б. став 1. овог закона, као и члана 83а. став 4. Закона о измјенама и допунама Закона о преузимању Закона о стамбеним односима ("Службене новине Федерације БиХ", број 19/99) је 04. октобар 1999. године.

Ако носилац станарског права у року прописаном овим чланом не поднесе захтјев за поврат стана надлежном управном органу, надлежном суду или Комисији за имовинске захтјеве избјеглица и расељених лица (у даљем тексту: Комисија), односно захтјев за извршење одлуке Комисије у року наведеном у Закону о извршењу одлука Комисије за имовинске захтјеве избјеглица и расељених лица ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 43/99 и 51/00) престаје му станарско право.

Члан 18б. став (1)

Одредбе овог закона односе се и на станове који нису проглашени напуштеним у смислу прописа из члана 1. овог закона, укључујући и оштећене и девастиране станове, уколико је носилац станарског права односно стан напустио прије 4. априла 1998. године.

(За потребе ове одлуке користи се текст прописа на босанском језику, како је објављен у службеним гласилима, јер није објављен на свим службеним језицима и писмима.)

VI. Допустивост

32. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

33. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о последњем дјелотворном правном лијеку којег је користио.

34. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број 58 0 П 040799 17 Рев од 31. октобра 2017. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апеланткиња је примила 25. децембра 2017. године, а апелација је поднесена 5. јануара 2018. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда, јер не постоји неки други формални разлог због којег апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

35. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

36. Апеланткиња сматра да јој је оспореном пресудом Врховног суда повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

37. С обзиром на то да је апеланткиња носилац јавне власти, Уставни суд подсјећа да она не ужива заштиту права загарантованих одредбама Европске конвенције и њених протокола који регулишу однос јавне власти и појединаца и пружају појединцима заштиту људских права и основних слобода у односу са јавном влашћу. Међутим, Уставни суд је у својој пракси указао да Европска конвенција пружа минимум заштите у погледу људских права и основних слобода, а Устав Босне и Херцеговине даје ширу заштиту, па је усвојио становиште да, према члану VI/36) Устава Босне и Херцеговине, свако ко је био странка у одређеном поступку и ко има пресуду било којег суда за коју сматра да су му њоме повријеђена права може да поднесе апелацију Уставном суду. У складу с тим, државни органи и јавна власт, као учесници судских поступака, уживају гаранције права на правичан поступак и права на имовину из члана II/3е) и к) Устава Босне и Херцеговине (види, Уставни суд, Одлука број АП 39/03 од 27. фебруара 2004. године, објављена на www.ustavnisud.ba).

Право на правично суђење

38. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободe из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

39. Апеланткиња, између осталог, тврди да су редовни судови у конкретном случају произвољно примијенили члан 5 став (2) Закона о извршењу и члан 5 став (3) Закона о престанку примјене када су је обавезали да тужитељки надокнади материјалну штету због немогућности враћања у посјед спорног стана. Апеланткиња тврди да није обавезна да надокнади материјалну штету, јер не постоји ваљан правни основ за то, нити њена одговорност, јер тужитељка, а ни њен супруг нису поднијели надлежном управном органу одлуку Комисије на извршење, због чега су *ex lege* изгубили станарско право на предметном стану, а што је потврдио и надлежни орган управе за стамбена питања који је правоснажно одбио захтјев за поврат спорног стана у посјед и потврђивање станарског права на спорном стану. Апеланткиња приговара да редовни судови нису дали ваљано образложење за истакнуте приговоре, укључујући и онај у вези са застаром потраживања.

40. С тим у вези, Уставни суд, прије свега, наглашава да, према пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене материјалног права (види, Европски суд, *Pronina против Русије*, одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је уопштено задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види, Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли је евентуално дошло до повреде или занемаривања уставних права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминациона. Дакле, у оквиру апелационе надлежности Уставни суд се бави искључиво питањем евентуалне повреде

уставних права или права из Европске конвенције у поступку пред редовним судовима.

41. Уставни суд се, дакле, према наведеном становишту, може, изузетно, када оцијени да је у одређеном поступку редовни суд произвољно поступао како у утврђивању чињеница, тако и у примјени релевантних позитивноправних прописа (види, Уставни суд, Одлука број АП 311/04 од 22. априла 2005. године, став 26) упустити у испитивање начина на који су надлежни судови утврђивали чињенице и на тако утврђене чињенице примијенили позитивноправне прописе. У контексту наведеног Уставни суд подсјећа и да је у више својих одлука указивао да очигледна произвољност у примјени релевантних прописа никада не може да води правичном поступку (види, Уставни суд, Одлука број АП 1293/05 од 12. септембра 2006. године, тачка 25 и даље). Имајући у виду наведено и наводе из апелације, Уставни суд ће у конкретном случају испитати да ли је оспорена одлука заснована на произвољној примјени права.

42. Уставни суд запажа да тужитељка основ на накнаду материјалне штете темељи на постојању станарског права на спорном стану које је њеном супругу потврђено одлуком Комисије (види тачку 8 ове одлуке). Будући да апеланткиња оспорава постојање правног основа за потраживању накнаду штете у ситуацији када је орган управе одбио захтјев за поврат спорног стана у посјед и потврђивање станарског права, због неподношења одлуке Комисије на управно извршење, Уставни суд ће, прије свега, указати на релевантни законски оквир који регулише ту материју.

43. У том правцу Уставни суд подсјећа да је Високи представник за Босну и Херцеговину почев од 1999. године, користећи се овлашћењима према Анексу 10 Оквирног споразума и члану XI Закључка са конференције Савјета за имплементацију мира, одржане 10. децембра 1997. године, донио сет закона којима је регулисао питање поврата имовине и станарских права избјеглицима и расељеним лицима, а све ради имплементације Анекса 7 Оквирног споразума. Између осталог, ради се о Закону о престанку примјене и Закону о извршењу (види Релевантне прописе) који се чине релевантним у конкретном случају.

44. Уставни суд подсјећа да је Закон о престанку примјене носиоцима станарског права или члановима њиховог домаћинства омогућио поврат стана (станарско право) у складу са Анексом 7 Оквирног споразума уз обавезу да се надлежном органу управе за стамбена питања (и) или Комисији за имовинске захтјеве расељених лица и избјеглица (у даљњем тексту: Комисија или CRPC, као скраћеница за енглески назив Комисије) у року прописаном законом поднесе захтјев за поврат. Чланом 5 Закона о престанку примјене прописана је обавеза подношења захтјева у року од 15 мјесеци од дана ступања на снагу овог закона. Одредбом члана 18.6 став (1) истог закона (Закон о престанку примјене) утврђено је да се одредбе наведеног закона примјењују и на станове који нису проглашени напуштеним, укључујући оштећене и девастиране станове, уколико је носилац станарског права односно стан напустио прије 4. априла 1998. године. Наведена одредба упућује на закључак да Закон о престанку примјене не прави разлику између станова осим у року за подношење захтјева за поврат који је био обавезујући за све станове на којима је постојало станарско право. Последице неподношења захтјева за поврат стана надлежном органу (општинском органу за стамбена питања (и) или Комисији) би *ex lege* довеле до губитка станарског права (члан 5 став (3) Закона о престанку примјене).

45. Уставни суд запажа да је у конкретном случају тужитељкин супруг, као носилац станарског права на спорном стану, поднио захтјев за поврат стана Комисији,

koja je 2002. godine donijela odluku kojom je tužiteljkinom suprugu potvrđeno stanaarsko pravo na spornom stanu, što ni za apelantkinju nije sporno. Međutim, Ustavni sud podsjeća da je Vисоки представник, користећи се својим овлашћењима, 1999. године донио и Закон о извршењу (види Релевантне прописе). Уставни суд запажа да наведени закон прописује обавезу управног извршења одлука Комисије (члан 1 Закона о извршењу). Уставни суд, такође, запажа да наведени закон прави разлику између приватне имовине и станаарског права. У вези с тим, Уставни суд подсјећа на одредбу члана 5 став (1) Закона о извршењу којом је прописано: "Право на подношење захтјева за извршење одлуке Комисије којом се потврђује право на приватну имовину не застаријева", док став (2) истог члана прописује: "Захтјев за извршење одлуке Комисије којом се потврђује станаарско право мора се поднијети у року од осамнаест мјесеци од дана доношења одлуке Комисије."

46. Према ојени Уставног суда, наведена законска одредба (члан 5 став 2) која је императивног карактера упућује на закључак да одлука Комисије којом се потврђује станаарско право има вриједност тек уколико се у року прописаном законом достави на управно извршење, у смислу члана 5 став (2) Закона о извршењу. Такву ојену потврђује и одредба члана 5 став (3) Закона о престанку примјене која гласи: "Ако носилац станаарског права у року прописаном овим чланом не поднесе захтјев за поврат стана надлежном управном органу, надлежном суду или Комисији за имовинске захтјеве избјеглица и расељених лица (у даљем тексту: Комисија), односно захтјев за извршење одлуке Комисије у року наведеном у Закону о извршењу одлука Комисије за имовинске захтјеве избјеглица и расељених лица ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 43/99 и 51/00) престаје му станаарско право."

47. У конкретном случају из расположивих докумената произилази да ни тужитеља, нити њен супруг нису поступили по одредби члана 5 став (2) Закона о извршењу. Управо због тог разлога надлежни орган управе (који је био надлежан за управно извршење одлуке Комисије) одбио је тужитељкин захтјев за поврат спорног стана у посјед и потврђивање станаарског права (види тачку 17 ове одлуке).

48. Уставни суд наглашава да Закон о престанку примјене и Закон о извршењу представљају *lex specialis*. Према ојени Уставног суда, ради се о јасним законима, односно одредбама које не остављају простор за другачије тумачење.

49. У вези с наведеним, Уставни суд подсјећа да је Европски суд за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) у вези са увођењем и примјеном преклузивних рокова у правном систему једне државе установио да домаће власти уживају широко поље процјене приликом доношења прописа и одлука у вези са овим питањем, које може да резултира лишавањем имовинских права појединаца због непосредног познавања друштва и његових потреба. Одлука да се одузме имовина често укључује разматрање политичких, економских и социјалних питања према којима ће се мишљења у оквиру демократског друштва битно разликовати. Стога ће се пресуда домаћих власти поштивати осим ако је очигледно без оправданог основа (види, Европски суд за људска права, *James и други*, пресуда од 21. фебруара 1986. године, Серија А, број 98, став 46). Одређивање законских рокова у оквиру којих грађани могу да остваре своја права и обавезе, у принципу, јесте у јавном интересу, и то првенствено ради заштите и спровођења начела владавине права и правне сигурности. Наиме, држава има интерес да се правни односи одвијају у одређеним роковима, или да се задржавају уколико одређено вријеме нема правних или фактичких промјена. Осим тога, с обзиром на то да се ради о

одлукама у вези са повратом имовине, држава има интерес да се те одлуке извршавају што прије, како би се испунили циљеви из Анекса VII Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, те успоставило стање онакво какво је било прије ратних сукоба у Босни и Херцеговини (види, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број *АП 1524/06* од 8. новембра 2007. године, ст. 30-31, објављена у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 49/08, и Одлука број *АП 3850/08* од 12. октобра 2011. године, доступне на web-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba).

50. Сходно наведеном, Уставни суд подсјећа да је у својој досадашњој пракси усвојио становиште да су рокови из члана 5 став (2) Закона о извршењу преклузивни и да пропуштање тих рокова доводи до одбацивања захтјева за поврат стана у посјед од надлежних органа и губитка станаарског права и поред постојања одлуке Комисије којом је потврђено станаарско право на дан 1. април 1992. године. Апелације које су поднесене Уставном суду из тог основа, углавном, одбациване су због неисцрпљивања правних лијекова (види, између осталих, Уставни суд, Одлука о допустивости број *АП 1358/05* од 9. фебруара 2006. године, тач. 3 и 9, доступна на web-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba).

51. Уставни суд, такође, подсјећа да је у предмету број *АП 1524/06* (види, Уставни суд, Одлука број *АП 1524/06* од 8. новембра 2007. године, доступна на web-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba), испитујући наводе о кршењу права на имовину у контексту чињенице да је апеланту одлука *CRPC*-а достављена ван рока од 18 мјесеци, што га је спријечило да у року прописаном законом поднесе приједлог за извршење одлуке, између осталог, нагласио "да законске одредбе које регулишу питање рокова морају и стварно дати могућност грађанину да оствари своје одређено право, чијим истеком губи могућност остваривања тог права. Тај рок мора бити реалан. Овај услов је испуњен у сваком случају када је од дана доношења одлуке *CRPC*-а до дана достављања ове одлуке остало толико времена да подносилац пријаве може да покрене поступак извршења. Међутим, у случају из Одлуке број *АП 1524/06*, одлука *CRPC*-а је донесена 9. септембра 1999. године, а *CRPC* ју је апеланту упутио 13. октобра 2000. године, дакле, по истеку рока од 13 мјесеци од дана доношења, да би је апелант запримио, дакле, сазнао уопште за њено доношење, 17. јула 2001. године, дакле, по истеку рока од 18 мјесеци од дана доношења". У околностима тог случаја Уставни суд је закључио да је дошло до кршења права на апелантову имовину, јер је у специфичним околностима тог случаја утврдио "да се ради о законској одредби која не испуњава услов пропорционалности јавног интереса и интереса лица која се налазе у ситуацији као што је апелантова".

52. Уставни суд запажа да наведени примјери из праксе нису довели у питање становиште да је рок који прописује члан 5 став (2) Закона о извршењу преклузиван и да мора да се поштује уколико је одлука Комисије (*CRPC*-а) о потврђивању станаарског права достављена благовремено, унутар рока од 18 мјесеци, како би се испоштовао законски рок за њено управно извршење. Стога, Уставни суд не може да прихвати образложење редовних судова да тужитељкин супруг и тужитеља уопште нису требали подносити одлуку Комисије на извршење, коју су, према њиховим тврдњама, примили 2003. године, због чињенице да је зграда у којој се налазио спорни стан реконструисана, а до тог сазнања су дошли тек 2008. године. Уставни суд наглашава да су законски прописи јасни и обавезујући за све који су били у истој или сличној ситуацији као тужитеља и њен супруг, а непоштивање члана 5 став (2) Закона о извршењу за собом

повлачи губитак станарског права, како то јасно прописује члан 5 став (3) Закона о престанку примјене. Према оцјени Уставног суда, подношењем захтјева за извршење одлуке Комисије тужитељка и њен супруг би у околностима конкретног случаја исказали намјеру да желе да врате у посјед спорни стан (без обзира на чињеницу да је спорни стан у рату уништен јер ни Закон о престанку примјене, нити Закон о извршењу одлука Комисије не праве разлику између станова), чиме би задржали сва права на спорном стану, односно станарско право и све бенефите које то право за собом повлачи. Уставни суд сматра да образложење редовних судова да тужитељка и њен супруг нису ни морали поднијети захтјев за извршење одлуке Комисије покреће питање и правне сигурности, јер се такво образложење коси не само са чланом 5 став (2) Закона о извршењу већ и са праксом Уставног суда и чињеницом да су многи носиоци станарског права у Босни и Херцеговини изгубили то право управо због непоштивања законског оквира којим је регулисано питање поврата станарског права, који се морао поштовати, без изузетака.

53. Штавише, Уставни суд запажа да су редовни судови утврдили да је у случају тужитељке и њеног супруга одлука Комисије донесена 3. септембра 2002. године под бројем 511-2358-1/1, те да ју је супруг тужитељке примио у септембру 2003. године. Дакле, одлука Комисије је достављена тужитељки и њеном супругу 12 мјесеци након њеног доношења, али још увијек у оквиру законског рока од 18 мјесеци, па Уставни суд запажа да су тужитељка и њен супруг имали још шест мјесеци у оквиру рока из члана 5 став (2) Закона о извршењу за подношење одлуке Комисије на извршење, а они то нису учинили. Наведено посебно у околностима да у том тренутку (септембар 2003. године, када су тужитељка и њен супруг примили одлуку Комисије), према тврдњама саме тужитељке, нису ни знали да је "зграда реконструисана". У таквим околностима је, према мишљењу Уставног суда, нелогично образложење редовних судова да тужитељка и њен супруг нису ни морали да поднесу одлуку Комисије на управно извршење због тога што је "зграда реконструисана" због чега поврат спорног стана више није могућ и да би то био превелики терет за њих, у свјетлу чињенице да су до тог сазнања, према тврдњама саме тужитељке, тужитељка и њен супруг дошли тек 2008. године. Принцип правне сигурности не допушта такво понашање у односу на права чија се заштита тражи, већ инсистира на поштивању законских рокова и обавези предузимања радњи прописаних законом као што је подношење одлуке Комисије на извршење. И то је пракса Уставног суда коју Уставни суд континуирано спроводи и слиједи, због чега нема разлога да Уставни суд одступи од своје праксе.

54. Уставни суд сматра да је у конкретном случају питање основа за накнаду било питање од кључног значаја у овом предмету које су редовни судови пропустили да испитају поштујући одредбе императивног карактера, и то члана 5 став (2) Закона о извршењу и члана 5 став (3) Закона о престанку примјене, и чињеницу да је надлежни орган управе правоснажно одбио захтјев за поврат спорног стана у посјед и потврђивање станарског права на спорном стану управо због непоштивања члана 5 став (2) Закона о извршењу. Према оцјени Уставног суда, указани пропуст редовних судова је сасвим довољан да се заклучи да је у конкретном случају недостатак образложења редовног суда о кључном питању које се тиче основа за потраживању накнаду довео до кршења апеланткињиног права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине.

55. Међутим, и поред чињенице да су редовни судови обавезали апеланткињу на накнаду а да претходно нису испитали постојање основа за накнаду (постојање станарског права) у свјетлу јасног законског оквира и одлуке надлежног органа управе, Уставни суд у околностима конкретног случаја уочава и произвољност редовних судова у дијелу образложења да је апеланткиња као јавна власт одговорна за штету зато што зграда у којој се налазио спорни стан више не постоји, односно да предаја спорног стана у посјед више није могућа апеланткињиним "кривицом", иако при томе из оспорених пресуда произилази: "Увидом у спроведене доказе Општински суд је утврдио да је зграда у којој се налазио спорни стан потпуно уништена током ратних дешавања, јер се налазила на линији борбених дејстава..." Заправо, Уставни суд запажа да редовни судови апеланткињину одговорност темеље на чињеници што је апеланткиња уништена и срушена зграду током рата реконструисала/изградила нову и што спорни стан због тог разлога физички више не постоји.

56. У том контексту Уставни суд из расположивих докумената запажа да је током поступка утврђено да је зграда у којој се налазио спорни стан потпуно уништена током ратних дешавања, јер се налазила на линији борбених дејстава, из чега се намеће закључак да су зграда и спорни стан уништени у рату. У вези с тим, Уставни суд подсјећа на становиште изражено у Одлуци број АП 2466/16 (види, *mutatis mutandis*, Уставни суд, одлука од 5. јула 2018. године, доступна на web-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba) да "нема кршења права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када нема ништа што би указивало да су редовни судови произвољно примијенили материјално право одбивши захтјеве апеланата за накнаду материјалне штете на њиховим некретностима, јер је утврђено да су објекти оштећени у току ратних дејстава на линији борбених дејстава, тј. услјед више силе која није прописана као основ одговорности за штету, односно кад није доказано да су некретности које се нису налазиле на линији борбених дејстава стављене под управу тужене општине, нити да је она њима располагала". Уставни суд подсјећа да су у цитираном предмету апеланти у судском поступку од општине тражили исплату накнаде материјалне штете због уништења некретности у приватној својини током ратних дешавања.

57. Уставни суд се позива и на Одлуку број АП 1743/17 (види, *mutatis mutandis*, Уставни суд, Одлука број АП 1743/17 од 8. маја 2019. године, тачка 35, доступна на web-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba) у којој је, такође, разматрано питање накнаде штете за имовину која је уништена у рату. У цитираном предмету је, између осталог, наведено: "...уважавајући чињеницу да је апеланту, неспорно, порушена, тј. оштећена имовина и тиме настала материјална штета, Уставни суд указује да се, и поред тога, такво оштећење не може ставити на терет туженој с обзиром на то да, како је већ речено, није установљена узрочно-последична веза између радњи органа тужене и настанка наведене штете, нити је утврђено да су штету починила лица која су органи тужене имали или могли имати под својом контролом." Поред тога предметни случај са околностима из цитираног предмета, Уставни суд запажа да је у цитираном предмету ријеч о праву својине (приватна имовина), а да се у конкретном случају ради о станарском праву.

58. Доводећи наведено у контекст конкретног случаја, Уставни суд запажа да су редовни судови обавезали апеланткињу на исплату накнаде штете, а да при томе нису испитали ни узрочно-последичну везу између штете и

апеланткињиних радњи у околностима утврђеним током поступка, и то да су зграда и спорни стан уништени у рату услјед ратних дешавања, да је зграда срушена након рата на основу одлука надлежних органа у Мостару, јер је представљала опасност по живот и здравље људи, околних зграда и саобраћаја и да је апеланткиња након тога изградила нову, односно реконструисала зграду за своје потребе у околностима када тужитељка и њен супруг нису поднијели одлуку Комисије на извршење, односно када је због тога и правоснажно одбијен захтјев за поврат спорног стана у посјед и потврђивање станарског права од надлежних органа у Мостару. У таквим околностима Уставном суду се чини непримјереним позивање редовних судова на релевантне одредбе ЗОСО-а којима је прописана обавеза стамбеног органа да носиоцима станарског права, због рушења зграде, обезбједије други стан. У моменту изградње/реконструкције зграде надлежном органу управе за стамбена питања није била достављена одлука Комисије на извршење, што је био разлог за одбијање захтјева за поврат у посјед спорног стана и признавање станарског права тужитељкином супругу, у складу са важећим законским прописима (о чему се Уставни суд детаљније изјаснио у претходним тачкама ове одлуке). У таквим околностима поставља се питање како је апеланткиња у контексту права тужитељке и њеног супруга и могла да поступи у складу са одредбама ЗОСО-а. Према оцјени Уставног суда, редовни судови нису дали релевантно образложење зашто на апеланткињи лежи "кривица" за потраживању штету у свјетлу већ указаних околности, те ратног стања као *vis maior* у које вријеме и од чијег дјеловања је спорни стан уништен, при чему се дјеловање више силе у грађанском праву састоји у томе што њезино постојање, у правилу, искључује одговорност за штету.

59. Коначно, Уставни суд уочава произвољност и у дијелу образложења којим је одбијен истакнути приговор застаре потраживања од апеланткиње све и када би постојао основ за накнаду штете и када би апеланткиња била одговорна за штету. Уставни суд запажа да су редовни судови одбили приговор застаре потраживања, а да суштински приговор нису испитали у свјетлу члана 376 ЗОО. Уставни суд подсјећа на то да застарјелост представља губитак права захтијевања испуњење обавезе када протекне вријеме предвиђено законом. Одредба члана 376 ЗОО прописује рокове за застару потраживања накнаде штете (види Релевантне прописе). Уставни суд запажа да је тужбени захтјев постављен као "накнада штете", што произилази из оспорених одлука. Штета се надокнађује успостављањем ранијег стања како је било прије штете и накнадом у новцу, при чему се накнада у новцу досуђује, између осталог, ако оштећени изричито захтијева досуђење накнаде у новцу, као у конкретном случају.

60. У том контексту Уставни суд подсјећа на образложење редовних судова који су неоснованост приговора застаре потраживања образложили тако што су навели да се у конкретном случају не ради о "класичном захтјеву за накнаду штете, већ захтјеву за исплату противвриједности чињења, односно еквивалентне накнаде за стан, а који представља имовину тужилаца и да та противвриједност чињења изражена кроз тржишну вриједност предметног стана представља имовинско право тужилаца", а при томе су имали у виду Одлуку Уставног суда број АП 100/06. Прије свега, Уставни суд позивање на цитирану одлуку Уставног суда у околностима конкретног случаја сматра непримјереним. Потом, у околностима конкретног случаја непримјереним се чине и синтагме које користе редовни судови ("противвриједност чињења кроз тржишну вриједност стана" или "еквивалентна накнада за стан") како

би образложили да се не ради о "класичном захтјеву за накнаду штете", избегавајући на тај начин да приговор застаре потраживања испитају у смислу члана 376 ЗОО. Прије свега, поставља се питање шта значи синтагма "класичан захтјев за накнаду штете" коју одредбе ЗОО не познају. Потом, Уставни суд подсјећа да се у конкретном случају ради о захтјеву за исплату накнаде штете (како је то тужитељка у тужби и навела) из основа станарског права, а не о захтјеву из основа приватне својине, коју има у виду Закон о стварним правима. Да се ради о двије различите врсте права, произилази и из члана 5 Закона о извршењу који прави дистинкцију између приватне својине и станарског права у погледу рокова за извршење одлука Комисије (види Релевантне прописе и тачку 45 ове одлуке). Дакле, према оцјени Уставног суда, тужбени захтјев је постављен као "накнада штете", а редовни судови су апеланткињу обавезали на исплату примјеном члана 185 став (3) ЗОО (накнада материјалне штете), што их је обавезивало да оправданост изнесеног приговора застаре испитају у свјетлу члана 376 ЗОО, без обзира на то о којој врсти права из ког се црпи основ за накнаду ради.

61. Коначно, и када би могло да се прихвати образложење редовних судова да се у конкретном случају не ради о "класичном захтјеву за накнаду штете, већ о захтјеву за исплату противвриједности чињења, односно еквивалентној накнади за стан, а који представља имовину тужиоца и да та противвриједност чињења изражена кроз тржишну вриједност предметног стана представља имовинско право тужиоца", према мишљењу Уставног суда, редовни судови су морали да образложе да ли постоји застара за такав "вид захтјева" и, ако постоји, када почиње и чиме је евентуално прекинута.

62. Стога, Уставни суд закључује да је оспореном одлуком Врховног суда, као коначном одлуком у овом предмету, прекршено апеланткињино право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине.

Остали наводи

63. Уставни суд неће посебно разматрати наводе из апелације о повреди права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине, јер се они суштински односе на повреду права на правично суђење.

VIII. Закључак

64. Уставни суд закључује да је оспореним пресудама повријеђено апеланткињино право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине када су редовни судови обавезали апеланткињу на накнаду штете без релевантног испитивања основа за такву накнаду у свјетлу законског оквира који прописује обавезу подношења захтјева за извршење одлуке Комисије на управно извршење у преклузивном року, што, у супротном, доводи *ex lege* до губитка станарског права, због чега сама одлука Комисије о потврђивању станарског права има значај тек подношењем захтјева за њено управно извршење пред надлежним органима управе, о чему је Уставни суд у својој пракси усвојио јасно становиште. При томе редовни судови у конкретном случају нису дали ни релевантно образложење о приговору застаре потраживања, у смислу члана 376 ЗОО, и апеланткињиној одговорности за потраживању штету у околностима када је зграда у којој се налазио спорни стан девастирана услјед више силе, односно ратних дешавања, што је био разлог да се та зграда потпуно сруши након рата на основу одлука надлежних органа у Мостару.

65. На основу члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

66. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Председник

Уставног суда Босне и Херцеговине
Златко М. Кнежевић, с. р.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 102/18**, rješavajući apelaciju **Federacije Bosne i Hercegovine, Vlade Federacije Bosne i Hercegovine – Službe za zajedničke poslove organa i tijela Federacije Bosne i Hercegovine**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Zlatko M. Knežević, predsjednik

Mato Tadić, potpredsjednik

Mirsad Čeman, potpredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 27. novembra 2019. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija **Federacije Bosne i Hercegovine, Vlade Federacije Bosne i Hercegovine – Službe za zajedničke poslove organa i tijela Federacije Bosne i Hercegovine**.

Utvrdjuje se povreda prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Ukida se Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 040799 17 Rev od 31. oktobra 2017. godine.

Predmet se vraća Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine, koji je dužan da u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke donese novu odluku u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Nalaže se Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine da, u skladu sa članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Federacija Bosne i Hercegovine, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine – Služba za zajedničke poslove organa i tijela Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: apelantica), koju zastupa Federalno pravobranilaštvo kao zakonski zastupnik, podnijela je 5. januara 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 58 0 P 040799 17 Rev od 31. oktobra 2017. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, Kantonalnog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud), Općinskog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Općinski sud) i opunomoćenika tužiteljice Branislavke Ždralić (u daljnjem tekstu: tužiteljica) zatraženo je 17. jula, odnosno 30. septembra 2019. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Vrhovni sud, Kantonalni sud, Općinski sud i opunomoćenik tužiteljice su dostavili odgovore na apelaciju u periodu od 23. jula do 10. oktobra 2019. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelanticinih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

5. Predmetni parnični postupak radi naknade štete pokrenuo je Momčilo Ždralić (u daljnjem tekstu: tužiteljčin suprug) u statusu nosioca stanarskog prava na stanu u Mostaru, površine 52 m², prizemlje (u daljnjem tekstu: sporni stan). Iz raspoloživih dokumenata proizlazi da je tužiteljčin suprug tokom postupka umro, tako da je postupak nastavila tužiteljica u svojstvu supruge i jedine zakonske nasljednice umrlog.

6. Presudom Općinskog suda broj 58 0 P 040799 08 P od 17. januara 2014. godine apelantica je obavezana da tužiteljici naknadi štetu u iznosu od 104.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom od dana presuđenja pa do isplate uz naknadu troškova parničnog postupka (sve preciznije navedeno u izreci presude).

7. Apelantica je u odgovoru na tužbu, između ostalog, istakla prigovore o nedostatku aktivne i pasivne legitimacije, prigovor zastare potraživanja, te prigovor da je u predmetnom slučaju otpao osnov za naknadu, jer su tužiteljčin suprug i tužiteljica izgubili stanarsko pravo na spornom stanu.

8. Općinski sud je na osnovu provedenih dokaza, koji su taksativno pobrojani na str. 2 i 3 obrazloženja presude, utvrdio da su istaknuti prigovori neosnovani. U vezi sa neosnovanošću prigovora o nedostatku aktivne legitimacije na strani tužiteljice, Općinski sud je naveo da je tokom postupka utvrđeno da je tužiteljčin suprug bio nosilac stanarskog prava na spornom stanu (Odluka Komisije za imovinska prava raseljenih lica i izbjeglica broj 511-2358-1/1 od 3. septembra 2002. godine, u daljnjem tekstu: odluka Komisije kojom je potvrđeno da je tužiteljčin suprug bio nosilac stanarskog prava na spornom stanu na dan 1. april 1992. godine), da je on umro tokom parničnog postupka, da je tužiteljica proglašena jedinim zakonskim nasljednikom, te da je živjela na adresi spornog stana od 1981. godine do 1992. godine, odnosno do napuštanja spornog stana uslijed ratnih dešavanja. Shodno tome, Općinski sud je zaključio da tužiteljica primjenom člana 6. Zakona o stambenim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOSO), kao član porodičnog domaćinstva i supruge nosioca stanarskog prava, "ostvaruje svoje pravo na osnovu zajednice života sa svojim suprugom", te da je, shodno tome, aktivno legitimirana u predmetnom postupku.

9. U vezi sa prigovorom o nedostatku pasivne legitimacije na apelanticinoj strani, Općinski sud je neosnovanost prigovora utemeljio na odredbama Zakona o odbrani BiH, kojima je propisano ko preuzima obaveze entitetskih ministarstava odbrane, citirajući odredbe čl. 72. i 73. navedenog zakona, te imajući u vidu Odluku V broj 738/05 od 29. decembra 2005. godine i Zaključak V broj 396/2006 od 27. jula 2006. godine (opširnije o tome na strani 3 obrazloženja).

10. Prilikom ocjene opravdanosti iznesenog prigovora o zastari potraživanja Općinski sud je pošao od činjenice da je tužiteljčin suprug bio nosilac stanarskog prava na spornom stanu čiji posjed više nije moguć "zbog potpune rekonstrukcije zgrade, a što je imalo kao posljedicu da predmetni stan više ne postoji kao stambena jedinica". Potom je Općinski sud, pozivajući se na odluku Komisije, zaključio da "tužilac" trpi štetu koja mu se mora kompenzirati u novcu, jer je tužiteljici uskraćeno pravo da se koristi ekonomskom vrijednošću koju za nju predstavlja sporni stan, a što je u skladu sa članom II/5. Ustava Bosne i Hercegovine, Aneksom 7. Općeg okvirnog sporazuma za mir za Bosnu i Hercegovinu (u daljnjem tekstu: Okvirni sporazum), kao i

Odlukom Ustavnog suda broj *U 14/00* od 4. maja 2001. godine. Prema ocjeni Općinskog suda, apelantica je imala obavezu da prije rekonstrukcije zgrade (član 52. ZOSO-a) tužiteljici osigura drugi odgovarajući stan, pa pošto apelantica to nije učinila, u konkretnom slučaju se ne bi radilo o zahtjevu za klasičnu naknadu štete, već zahtjevu za isplatu protivvrijednosti činjenja, odnosno ekvivalentnu naknadu za sporni stan, koji predstavlja imovinu tužiteljice. Prema ocjeni Općinskog suda, "ta protuvrijednost činjenja izražena kroz tržišnu vrijednost predmetnog stana (Odluka Ustavnog suda BiH broj 100/06), pa je prigovor tužene o zastari shodno navedenom odbijen kao neosnovan".

11. Općinski sud je, dalje, utvrdio da je neosnovan i apelantičin prigovor da je tužiteljicom suprugu prestalo stanarsko pravo (Rješenje nadležnog organa broj 07/II-3790/99 od 28. jula 2003. godine iz koga je vidljivo da je odbijen zahtjev tužiteljice-supruga za priznavanje stanarskog prava i vraćanje u posjed spornog stana i uvjerenje nadležnog organa broj 06/3-25-12650/09 od 27. januara 2010. godine iz kojeg je vidljivo da tužiteljicu suprug nije podnio odluku Komisije na izvršenje nadležnom organu uprave), a sve zbog nedostavljanja na izvršenje odluke Komisije. Navedeno stoga, kako je pojasnio Općinski sud, što je odlukom Komisije tužiteljicom suprugu priznato da je nosilac stanarskog prava na spornom stanu, "a navedena odluka se nije mogla prezentirati na izvršenje upravnim organima jer povrat stana nije bio moguć zbog izvršene rekonstrukcije zgrade u kojoj ta stambena jedinica više nije postojala". U vezi s tim, Općinski sud je podsjetio na iskaz tužiteljice "da je zajedno sa suprugom živjela u Beogradu kao podstanar i da nisu imali nikakvih saznanja da je zgrada obnovljena, tek su do tog saznanja došli dolaskom u Mostar 2008. godine". Pri tome Općinski sud je imao u vidu da apelantica nije dokazala da je tužiteljicu suprug regulirao stambeno pitanje u Republici Srbiji, pa je prigovor u tom pravcu (da je tužiteljicom suprugu prestalo stanarsko pravo) odbijen kao paušalan i ničim dokazan.

12. Uvidom u provedene dokaze Općinski sud je utvrdio da je zgrada u kojoj se nalazio sporni stan potpuno uništena tokom ratnih dešavanja, jer se nalazila na liniji borbenih dejstava, te da je nakon rata izgrađena nova zgrada sa 22 stambene jedinice umjesto 35, koliko ih je bilo ranije, a novoizgrađeni stanovi dodijeljeni su ratnim vojnim invalidima, djelatnim osobama i porodicama poginulih i nestalih. Općinski sud je u vezi s tim još podsjetio da je prijedlog Federalnog ministarstva odbrane (u daljnjem tekstu: FMO) bio da se Vlada Federacije Bosne i Hercegovine uključi u rješavanje stambenih pitanja ranijih nosilaca stanarskih prava na način da se ranijim nosiocima stanarskih prava izgrade ili dodijele novi stanovi na mansardama zgrada u vlasništvu FMO ili odgovarajuća novčana naknada ili pomoć u donaciji građevinskog materijala za izgradnju kuća.

13. Na okolnost identifikacije spornog stana provedena su odgovarajuća vještačenja (o čemu se prvostepeni sud detaljnije izjasnio na strani 4 obrazloženja), a visinu naknade Općinski sud je utvrdio u iznosu od 104.000,00 KM, imajući u vidu da tržišna vrijednost novog stana iznosi 2.000,00 KM/m². Općinski sud je primjenom odredbe člana 185. st. 1. i 3. Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO), koju je citirao, obavezao apelanticu na isplatu. Općinski sud je naveo da je, shodno citiranoj odredbi ZOO, tako postavljene tužbene zahtjeve osnovan "a to je zahtjev za novčanu naknadu ekvivalentne naknade za stan", a pri činjenici da je tužiteljicu suprug prije rata bio nosilac stanarskog prava na stanu u rekonstruiranoj zgradi, pa mu shodno tome pripada pravo na naknadu štete, shodno odredbi člana 185. stav 3. ZOO.

14. Odlučujući o apelantičinoj žalbi protiv prvostepene presude Kantonalni sud je donio Presudu broj 58 0 P 040799 14 Gž od 27. februara 2017. godine kojom je žalbu odbio i prvostepenu presudu potvrdio.

15. U obrazloženju drugostepene presude Kantonalni sud je, između ostalog, naveo da su u konkretnom slučaju neosnovani apelantičini žalbeni navodi da je prvostepena presuda rezultat pogrešne ocjene dokaza i arbitarnog tumačenja i primjene materijalnog prava. S tim u vezi, Kantonalni sud je naveo da žalbenim navodima nije dovedeno u pitanje utvrđeno činjenično stanje prvostepenog suda, te da je taj sud ponovio činjenice koje je i prvostepeni sud naveo u prvostepenoj presudi (strana 2 presude). Kantonalni sud je, dalje, naveo da među parničnim strankama nije sporno da su predmetni stan i cijela zgrada tokom rata uništeni, da je zgrada pretrpjela oštećenja V stepena i da je FMO na istom lokalitetu izgradilo novu zgradu sa drugačijim stanovima, te da prijeratni stanovi fizički više ne postoje. Kantonalni sud je naveo da je tužiteljicu suprug 1994. godine razriješen profesionalne vojne službe sa pravom na penziju, te da u Republici Srbiji nije riješio stambeno pitanje.

16. Potom je Kantonalni sud naveo da, u skladu sa članom 203. st. (1) i (2) Zakona o prostornom uređenju koji je važio u vrijeme rušenja zgrade u kojoj se nalazio predmetni stan, općinski organ uprave nadležan za poslove gradnje po službenoj dužnosti ili na zahtjev zainteresiranog lica rješenjem određuje rušenje građevine za koju se utvrdi da zbog fizičke dotrajalosti, elementarnih nepogoda ili većih oštećenja ne može da služi svojoj namjeni, ili da predstavlja opasnost po život i zdravlje ljudi, okolne objekte i saobraćaj, što se ne može izvršiti dok se nosiocu stanarskog prava, korisniku stana, odnosno vlasniku stana ne osigura drugi stan koji zadovoljava njegove minimalne potrebe stanovanja u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuju stambeni odnosi. Kantonalni sud je naveo da član 52. stav (2) Zakona o stambenim odnosima propisuje da, kad se zgrada u kojoj je stan mora rušiti na osnovu pravosnažnog rješenja nadležnog organa, korisnici stana se mogu iseliti tek pošto im zainteresirano lice, odnosno stambeni organ osigura drugi stan koji zadovoljava njihove minimalne potrebe stanovanja.

17. Kantonalni sud je naveo da u vrijeme rušenja zgrade tužiteljica i njen suprug sa djecom, zbog ratnih dejstava, nisu stanovali u spornom stanu, ali da su blagovremeno podnijeli zahtjev za vraćanje stana u posjed, a sve u skladu sa članom 5. stav (1) Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima (u daljnjem tekstu: Zakon o prestanku primjene). Zbog navedenog se i dalje smatraju sunosiocima stanarskog prava na tom stanu, što proizlazi iz uvjerenja Službe za socijalne i stambene poslove, zdravstvo, raseljena lica i izbjeglice Grada Mostara od 12. marta 2013. godine. Kantonalni sud je naveo da je iz navedenog rješenja vidljivo da je navedena Služba rješenjem 28. jula 2003. godine odbila zahtjev tužiteljice-supruga za priznavanje stanarskog prava i vraćanje u posjed spornog stana, jer nije dostavio odluku Komisije, kao ni zahtjev za njeno izvršenje, koju je, što je saglasno iskazu tužiteljice, primio u septembru 2003. godine. Shodno navedenom, Kantonalni sud je zaključio da nema razloga da se ne udovolji tužbenom zahtjevu, jer su neosnovani apelantičini prigovori da tužiteljica i njen suprug nisu podnosili zahtjev za povrat i da su na taj način izgubili stanarsko pravo.

18. Kantonalni sud je potom istakao da je prvostepeni sud pravilno ocijenio da se u konkretnom slučaju "ne radi o klasičnom zahtjevu za naknadu štete, te da bi isto zastario primjenom člana 376. ZOO". Navedeno zbog toga, kako je naglasio Kantonalni sud, što nije bilo moguće udovoljiti zahtjevu tužiteljice na predaju stana, pa zahtjev za novčanu protivvrijednost stana nije zahtjev za naknadu štete, pošto je u pitanju stanarsko pravo koje predstavlja *sui generis* vlasničke interese, pa je na izvjestan način stanarsko pravo izjednačeno sa pravom vlasništva.

19. Kantonalni sud je naveo da je nesporno da apelantica nije u mogućnosti predati tužiteljici sporni stan i da joj nije

osiguran drugi stan, a od 6. decembra 2000. godine, prema Zakonu o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, prestala je zakonska mogućnost dodjele stanarskog prava na nekom drugom stanu, pa je zbog toga apelantica dužna tužiteljici, koja je lišena stana koji je predstavljao njenu "imovinu", isplatiti novčanu protivvrijednost činidbe umjesto obaveze da joj osigura minimalne stambene uvjete u smislu Zakona o prostornom uređenju i ZOSO-a.

20. Apelantica je protiv navedene drugostepene presude izjavila reviziju koja je Presudom Vrhovnog suda broj 58 0 P 040799 17 Rev od 31. oktobra 2017. godine odbijena.

21. U obrazloženju navedene odluke Vrhovni sud je ponovio činjenično utvrđenje Općinskog suda, koje je potvrđeno navedenom presudom Kantonalnog suda (str. 2 i 3 presude). Dalje, Vrhovni sud je citirao zakonske odredbe člana 19. st. (2) i (3) ZOSO-a, te je naveo da je, u skladu sa tim zakonskim odredbama, tužiteljica nakon smrti supruga stekla status jedinog nosioca stanarskog prava na spornom stanu, a odredbom člana 3. stav (1) Zakona o prestanku primjene propisano je da nosilac stanarskog prava na stanu koji je proglašen napuštenim ili član njegovog porodičnog domaćinstva ima pravo na povratak u skladu sa Aneksom 7. Okvirnog sporazuma. Naveo je da je članom 4. stav (1) istog zakona propisano da nosilac stanarskog prava iz člana 3. stav (1) ovog zakona ima pravo da traži vraćanje stana u posjed.

22. Za Vrhovni sud se kao nužno postavilo pitanje kakva su prava tužiteljice u okolnostima kada je apelanticinom "krivicom" tužiteljici, kao nosiocu stanarskog prava, onemogućeno ostvarivanje tog prava, odnosno stupanje u posjed spornog stana, zbog toga što stan kao takav više ne postoji, zatim, pitanje da li je sporni stan bio dom tužiteljice, da li stanarsko pravo ima elemente imovinskog prava i da li je apelanticinim radnjama tužiteljici onemogućeno pravo na imovinu.

23. Dakle, odgovarajući na sporna pitanja Vrhovni sud je naveo da je nesporna činjenica da je tužiteljica do izbijanja ratnih djestava u Bosni i Hercegovini koristila sporni stan sa porodicom, da je na njemu stekla stanarsko pravo, da je izbijanjem ratnih djestava sporni stan napustila i otišla u Republiku Srbiju, da je prestankom ratnih djestava ishodišla odluku Komisije i da je namjeravala da se vrati da živi u Mostaru iz čega proizlazi da je sporni stan bio njen dom, u smislu člana 8. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Vrhovni sud je, dalje, naveo da tužiteljica, kao nosilac stanarskog prava, u statusu izbjeglice u Republici Srbiji, shodno odredbama člana II/5. Ustava BiH, ima pravo da se slobodno vrati u svoj dom, a to pravo joj je onemogućeno apelanticinom "krivicom".

24. Vrhovni sud je, dalje, naveo da je neosnovan apelanticin prigovor da je tužbeni zahtjev neosnovan, jer ni tužiteljica, kao ni njen suprug nisu podnijeli zahtjev za izvršenje odluke Komisije u roku propisanom članom 5. stav (2) Zakona o izvršenju odluka Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica (u daljnjem tekstu: Zakon o izvršenju). S tim u vezi, Vrhovni sud je naveo da u okolnostima kada je nesporno da zgrada u kojoj se nalazio sporni stan kao takva fizički više ne postoji i da njegovo vraćanje u posjed tužiteljici više nije moguće, činjenica da nije traženo prinudno izvršenje odluke Komisije nije od utjecaja na tužiteljicino pravo da traži i dobije adekvatnu protivvrijednost povrijeđenom pravu. Vrhovni sud je naveo da, ukoliko se ne bi udovoljilo tužbenom zahtjevu samo zbog toga što nadležnom organu nije podnesen zahtjev za prinudno izvršenje odluke Komisije, za tužioca bi bio nepravdan i prevelik teret, nepravda i nepotrebna radnja sa "unaprijed poznatim rezultatom", jer je apsurdno i iluzorno tražiti predaju u posjed nečega čega nema i fizički više ne postoji. Dakle, u okolnostima kada predaja stana u posjed nije moguća, odnosno kada uspostavljanje prijašnjeg

stanja nije moguće apelanticinom krivicom, apelantica ima obavezu da tužiteljici isplati odgovarajući novčani iznos kao adekvatnu ekonomsku protivvrijednost izgubljenom pravu, u skladu sa članom 185. stav (3) ZOO.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

25. Apelantica smatra da je u konkretnom slučaju osporenim presudama povrijeđeno njeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Apelantica navodi da su tužiteljica i njen suprug izgubili stanarsko pravo na spornom stanu, u smislu člana 5. stav (3) Zakona o prestanku primjene, a samim tim i aktivnu legitimaciju za podnošenje tužbe. Navedeno stoga što su tužiteljicin suprug i tužiteljica propustili da podnesu u prekluzivnom roku, u smislu člana 5. stav (2) Zakona o izvršenju, zahtjev za izvršenje odluke Komisije. Proizvoljnom primjenom i tumačenjem Zakona o izvršenju i Zakona o prestanku primjene redovni sudovi su apelanticu obavezali na isplatu naknade štete iako je *ex lege* otpao osnov za bilo kakvu naknadu štete. Osim toga, tužiteljica i njen suprug su ostvarili stanarsko pravo u Republici Srbiji, odnosno tužiteljicin suprug je, kao vojni penzioner bivše JNA, dobio stan u Republici Srbiji iz istog stambenog fonda iz kojeg je dobio i sporni stan u Mostaru, čime su automatski izgubili pravo na vojni stan u BiH. Potom, apelantica tvrdi da je zahtjev za naknadu štete obuhvaćen apsolutnom zastarom potraživanja, u smislu člana 376. ZOO. U tom pravcu apelantica tvrdi da je odluka Komisije donesena 2002. godine, koju tužiteljica i njen suprug nisu dostavili na izvršenje nadležnom organu, pa ukoliko je tužiteljica znala, a znala je, da je zgrada u kojoj se nalazio sporni stan uništena uslijed rata, da je nakon rata rekonstruirana i da je zahtjev za naknadu štete podnesen 2008. godine, onda je više nego očigledno da je zahtjev obuhvaćen zastarom potraživanja. Apelantica se osvrnula i na visinu dosuđene naknade koja je odmjerenjena neadekvatno i bez valjanog osnova, te prigovor da su redovni sudovi proizvoljno utvrdili njenu odgovornost za štetu.

b) Odgovor na apelaciju

26. Vrhovni sud, Kantonalni sud i Općinski sud su, između ostalog, naveli da ostaju pri obrazloženjima datim u osporenim presudama uz prijedlog da se apelacija odbije kao neosnovana.

27. Tužiteljica je u odgovoru na apelaciju podržala stavove redovnih sudova, smatrajući da su pravilni i na zakonu zasnovani, predloživši da se apelacija odbije kao neosnovana.

V. Relevantni propisi

28. **Zakon o obligacionim odnosima FBiH** ("Službeni list SFRJ" br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, "Službeni list RBiH" br. 2/92, 13/93 i 13/94 i "Službene novine Federacije BiH" br. 29/03 i 42/11)

Za potrebe ove odluke koristi se neslužbeni prečišćeni tekst Zakona o obligacionim odnosima FBiH ("Službeni list SFRJ" br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, "Službeni list RBiH" br. 2/92, 13/93 i 13/94 i "Službene novine Federacije BiH" br. 29/03), sačinjen u Ustavnom sudu BiH, koji glasi:

I – NAKNADA MATERIJALNE ŠTETE

Član 185.

(1) *Odgovorno lice dužno je uspostaviti stanje koje je bilo prije nego što je šteta nastala.*

(2) *Ukoliko uspostavljanje ranijeg stanja ne uklanja štetu potpuno, odgovorno lice dužno je za ostatak štete dati naknadu u novcu.*

(3) *Kad uspostavljanje ranijeg stanja nije moguće, ili kad sud smatra da nije nužno da to učini odgovorno lice, sud će*

odrediti da ono isplati oštećeniku odgovarajuću svotu novca na ime naknade štete.

(4) Sud će dosuditi oštećeniku naknadu u novcu kad on to zahtijeva, izuzev ako okolnosti datog slučaja opravdavaju uspostavljanje ranijeg stanja.

Potraživanje naknade štete

Član 376.

(1) Potraživanje naknade prouzrokovane štete zastarijeva za tri godine od kad je oštećenik doznao za štetu i za lice koje je štetu učinilo.

(2) U svakom slučaju ovo potraživanje zastarijeva za pet godina od kad je šteta nastala.

(3) Potraživanje naknade štete nastale povredom ugovorne obaveze zastarijeva za vrijeme određeno za zastarjelost te obaveze.

29. Zakon o stambenim odnosima FBiH ("Službeni list SRBiH" br. 14/84, 12/87 i 36/89, "Službene novine Federacije BiH" br. 11/98, 38/98, 12/99 i 19/99)

Za potrebe ove odluke koristi se neslužbeni prečišćeni tekst, sačinjen u Ustavnom sudu BiH, koji glasi:

Član 11.

Stanarsko pravo građanin stiče danom zakonitog useljenja u stan.

Zakonitim useljenjem u stan smatra se useljenje izvršeno na osnovu ugovora o korištenju stana, zaključenog na osnovu odgovarajućeg akta ili drugog akta utvrđenog ovim zakonom koji predstavlja punovažan osnov za useljenje u stan.

Zabranjeno je prodavati odnosno kupovati ili na drugi način, suprotno odredbama ovog zakona, prenositi odnosno sticati stanarsko pravo.

Sticanje stanarskog prava koje je u suprotnosti s odredbama ovog zakona ne proizvodi nikakvo pravno dejstvo.

Član 19.

Nosilac stanarskog prava na istom stanu može biti samo jedno lice.

Ako je ugovor o korištenju stana zaključio jedan od bračnih drugova koji živi u zajedničkom domaćinstvu, nosiocem stanarskog prava smatra se i drugi bračni drug.

Kad su u smislu prethodnog stava oba bračna druga nosioci stanarskog prava, pa jedan od njih umre, ili trajno prestane da koristi stan, drugi bračni drug ostaje sam nosilac stanarskog prava, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

30. Zakon o izvršenju odluka Komisije za imovinske zahtjeve izbjeglica i raseljenih lica ("Službene novine Federacije BiH" br. 43/99, 51/00, 56/01, 27/02 i 24/03)

Za potrebe ove odluke koristi se neslužbeni prečišćeni tekst, sačinjen u Ustavnom sudu BiH, koji glasi:

Član 1.

Ovim zakonom regulira se, vraćanjem u posjed na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine, upravno izvršenje odluka Komisije za imovinske zahtjeve izbjeglica i raseljenih lica (u daljem tekstu: Komisija) koja je uspostavljena na osnovu Aneksa 7. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

Član 2. stav (1)

Odluke Komisije postaju konačne danom njihovog donošenja.

Član 3.

Izvršenje odluke Komisije provodi se upravnim putem na zahtjev lica iz člana 4. stav 1. ili 2. (tražilac izvršenja).

Upravni organ nadležan za imovinsko-pravne poslove u općini u kojoj se nalazi imovina izvršava odluke Komisije koje se odnose na nekretnine u svojini građana, po zahtjevu lica iz člana 4. stav 1. ovog zakona.

Upravni organ nadležan za stambene poslove u općini u kojoj se nalazi stan izvršava odluke Komisije koje se odnose na stan na kojem postoji stanarsko pravo, po zahtjevu lica iz člana 4. stav 2. ovog zakona.

Član 4. st. (2) i (3)

Pravo na podnošenje zahtjeva za izvršenje odluke Komisije koja se odnosi na stan na kojem postoji stanarsko pravo imaju sljedeća lica:

- nosilac stanarskog prava naveden u odluci Komisije, lica koja se, u skladu sa Zakonom o stambenim odnosima, smatraju članovima porodičnog domaćinstva nosioca stanarskog prava iz odluke Komisije na dan naveden u dispozitivu odluke Komisije.

Ako je zahtjev za izvršenje odluke Komisije podnesen od strane osobe koja nije navedena u preambuli odluke, organ uprave će odlučiti da li se on/ona može smatrati članom porodičnog domaćinstva nosioca stanarskog prava navedenog u odluci.

Član 5.

Pravo na podnošenje zahtjeva za izvršenje odluke Komisije kojom se potvrđuje pravo na privatnu imovinu ne zastarijeva.

Zahtjev za izvršenje odluke Komisije kojom se potvrđuje stanarsko pravo mora se podnijeti u roku od osamnaest mjeseci od dana donošenja odluke Komisije.

31. Zakon o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima ("Službene novine Federacije BiH" br. 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99, 43/99, 46/99, 31/01, 56/01, 15/02, 24/03, 29/03 i 81/09)

Za potrebe ove odluke primjenjuje se neslužbeni prečišćeni tekst Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima ("Službene novine Federacije BiH" br. 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99, 43/99, 46/99, 31/01, 56/01, 15/02, 24/03 i 29/03), sačinjen u Ustavnom sudu BiH, koji je važio u vrijeme donošenja osporenih odluka, a koji u relevantnom dijelu glasi:

Član 3.

Nosilac stanarskog prava na stanu koji je proglašen napuštenim ili član njegovog porodičnog domaćinstva kao što je utvrđeno članom 6. ZOSO (u daljem tekstu: nosilac stanarskog prava) ima pravo na povratak u skladu sa Aneksom VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

Stav 1. ovog člana primjenjuje se samo na nosioce stanarskog prava koji imaju pravo da se vrate u svoje domove prema članu 1. Aneksa VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini. Osobe koje su napustile svoje stanove između 30. aprila 1991. godine i 4. aprila 1998. godine smatraju se izbjeglicama i raseljenim licima prema Aneksu 7. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

Član 4.

Nosilac stanarskog prava iz člana 3. stav 1. ovog zakona ima pravo tražiti vraćanje stana u posjed.

Zahtjev za vraćanje stana u posjed podnosi se općinskom organu uprave nadležnom za stambene poslove, ako zakonom kantona-županije nije drugačije određeno.

Zahtjev se podnosi pismeno, uz potpis nosioca stanarskog prava ili usmeno, lično ili putem punomoćnika.

Član 5.

Zahtjev za vraćanje stana u posjed mora se podnijeti u roku od petnaest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Izuzeito, rok za podnošenje zahtjeva za povrat stana iz člana 2. stav 5. i člana 18b. stav 1. ovog zakona, kao i člana 83a. stav 4. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o preuzimanju Zakona o stambenim odnosima ("Službene novine Federacije BiH", broj 19/99) je 04. oktobar 1999. godine.

Ako nosilac stanarskog prava u roku propisanom ovim članom ne podnese zahtjev za povrat stana nadležnom upravnom organu, nadležnom sudu ili Komisiji za imovinske zahtjeve izbjeglica i raseljenih lica (u daljem tekstu: Komisija), odnosno zahtjev za izvršenje odluke Komisije u roku navedenom u Zakonu o izvršenju odluka Komisije za imovinske zahtjeve izbjeglica i raseljenih lica ("Službene novine Federacije BiH", br. 43/99 i 51/00) prestaje mu stanarsko pravo.

Član 18b. stav (1)

Odredbe ovog zakona odnose se i na stanove koji nisu proglašeni napuštenim u smislu propisa iz člana 1. ovog zakona, uključujući i oštećene i devastirane stanove, ukoliko je nosilac stanarskog prava odnosno stan napustio prije 4. aprila 1998. godine.

VI. Dopustivost

32. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

33. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

34. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 58 O P 040799 17 Rev od 31. oktobra 2017. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelantica je primila 25. decembra 2017. godine, a apelacija je podnesena 5. januara 2018. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

35. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

36. Apelantica smatra da joj je osporenom presudom Vrhovnog suda povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

37. S obzirom na to da je apelantica nosilac javne vlasti, Ustavni sud podsjeća da ona ne uživa zaštitu prava zagaraniranih odredbama Evropske konvencije i njenih protokola koji reguliraju odnos javne vlasti i pojedinaca i pružaju pojedincima zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u odnosu sa javnom vlašću. Međutim, Ustavni sud je u svojoj praksi ukazao da Evropska konvencija pruža minimum zaštite u pogledu ljudskih prava i osnovnih sloboda, a Ustav Bosne i Hercegovine daje širu zaštitu, pa je usvojio stav da, prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, svako ko je bio stranka u određenom postupku i ko ima presudu bilo kojeg suda za koju smatra da su mu njome povrijeđena prava može podnijeti apelaciju Ustavnom sudu. U skladu s tim, državni organi i javna vlast, kao učesnici sudskih postupaka, uživaju garancije prava na pravičan postupak i prava na imovinu iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 39/03 od 27. februara 2004. godine, objavljena na www.ustavnisud.ba).

Pravo na pravično suđenje

38. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

39. Apelantica, između ostalog, tvrdi da su redovni sudovi u konkretnom slučaju proizvoljno primijenili član 5. stav (2) Zakona o izvršenju i član 5. stav (3) Zakona o prestanku primjene kada su je obavezali da tužiteljici nadoknadi materijalnu štetu zbog nemogućnosti vraćanja u posjed spornog stana. Apelantica tvrdi da nije obavezna da nadoknadi materijalnu štetu, jer ne postoji valjan pravni osnov za to, niti njena odgovornost, jer tužiteljica, a ni njen suprug nisu podnijeli nadležnom upravnom organu odluku Komisije na izvršenje, zbog čega su *ex lege* izgubili stanarsko pravo na predmetnom stanu, a što je potvrdio i nadležni organ uprave za stambena pitanja koji je pravosnažno odbio zahtjev za povrat spornog stana u posjed i potvrđivanje stanarskog prava na spornom stanu. Apelantica prigovara da redovni sudovi nisu dali valjano obrazloženje za istaknute prigovore, uključujući i onaj u vezi sa zastarom potraživanja.

40. S tim u vezi, Ustavni sud, prije svega, naglašava da, prema praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi, Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je uopćeno zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li je eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska. Dakle, u okviru apelacione nadležnosti Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Evropske konvencije u postupku pred redovnim sudovima.

41. Ustavni sud se, dakle, prema navedenom stavu, može, izuzetno, kada ocijeni da je u određenom postupku redovni sud proizvoljno postupao kako u utvrđivanju činjenica, tako i u primjeni relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 311/04 od 22. aprila 2005. godine, stav 26) upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise. U kontekstu navedenog Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazivao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi pravičnom postupku (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 1293/05 od 12. septembra 2006. godine, tačka 25. i dalje). Imajući u vidu navedeno i navode iz apelacije, Ustavni sud će u konkretnom slučaju ispitati da li je osporena odluka zasnovana na proizvoljnoj primjeni prava.

42. Ustavni sud zapaža da tužiteljica osnov na naknadu materijalne štete temelji na postojanju stanarskog prava na spornom stanu koje je njenom suprugu potvrđeno odlukom Komisije (vidi tačku 8. ove odluke). Budući da apelantica osporava postojanje pravnog osnova za potraživanu naknadu štete u situaciji kada je organ uprave odbio zahtjev za povrat spornog stana u posjed i potvrđivanje stanarskog prava, zbog nepodnošenja odluke Komisije na upravno izvršenje, Ustavni sud će, prije svega, ukazati na relevantni zakonski okvir koji regulira tu materiju.

43. U tom pravcu Ustavni sud podsjeća da je Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu počev od 1999. godine, koristeći se ovlaštenjima prema Aneksu 10. Okvirnog sporazuma i članu XI Zaključka sa konferencije Vijeća za implementaciju

mira, održane 10. decembra 1997. godine, donio set zakona kojima je regulirao pitanje povrata imovine i stanarskih prava izbjeglicama i raseljenim licima, a sve radi implementacije Aneksa 7. Okvirnog sporazuma. Između ostalog, radi se o Zakonu o prestanku primjene i Zakonu o izvršenju (vidi Relevantne propise) koji se čine relevantnim u konkretnom slučaju.

44. Ustavni sud podsjeća da je Zakon o prestanku primjene nosiocima stanarskog prava ili članovima njihovog domaćinstva omogućio povrat stana (stanarsko pravo) u skladu sa Aneksom 7. Okvirnog sporazuma uz obavezu da se nadležnom organu uprave za stambena pitanja (i) ili Komisiji za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica (u daljnjem tekstu: Komisija ili CRPC, kao skraćenica za engleski naziv Komisije) u roku propisanom zakonom podnese zahtjev za povrat. Članom 5. Zakona o prestanku primjene propisana je obaveza podnošenja zahtjeva u roku od 15 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona. Odredbom člana 18.b stav (1) istog zakona (Zakon o prestanku primjene) utvrđeno je da se odredbe navedenog zakona primjenjuju i na stanove koji nisu proglašeni napuštenim, uključujući oštećene i devastirane stanove, ukoliko je nosilac stanarskog prava odnosno stan napustio prije 4. aprila 1998. godine. Navedena odredba upućuje na zaključak da Zakon o prestanku primjene ne pravi razliku između stanova osim u roku za podnošenje zahtjeva za povrat koji je bio obavezujući za sve stanove na kojima je postojalo stanarsko pravo. Posljedice nepodnošenja zahtjeva za povrat stana nadležnom organu (općinskom organu za stambena pitanja (i) ili Komisiji) bi *ex lege* dovele do gubitka stanarskog prava (član 5. stav (3) Zakona o prestanku primjene).

45. Ustavni sud zapaža da je u konkretnom slučaju tužiteljčin suprug, kao nosilac stanarskog prava na spornom stanu, podnio zahtjev za povrat stana Komisiji, koja je 2002. godine donijela odluku kojom je tužiteljčinom suprugu potvrđeno stanarsko pravo na spornom stanu, što ni za apelanticu nije sporno. Međutim, Ustavni sud podsjeća da je Visoki predstavnik, koristeći se svojim ovlaštenjima, 1999. godine donio i Zakon o izvršenju (vidi Relevantne propise). Ustavni sud zapaža da navedeni zakon propisuje obavezu upravnog izvršenja odluka Komisije (član 1. Zakona o izvršenju). Ustavni sud, također, zapaža da navedeni zakon pravi razliku između privatne imovine i stanarskog prava. U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća na odredbu člana 5. stav (1) Zakona o izvršenju kojom je propisano: "Pravo na podnošenje zahtjeva za izvršenje odluke Komisije kojom se potvrđuje pravo na privatnu imovinu ne zastarijeva", dok stav (2) istog člana propisuje: "Zahtjev za izvršenje odluke Komisije kojom se potvrđuje stanarsko pravo mora se podnijeti u roku od osamnaest mjeseci od dana donošenja odluke Komisije."

46. Prema ocjeni Ustavnog suda, navedena zakonska odredba (član 5. stav 2) koja je imperativnog karaktera upućuje na zaključak da odluka Komisije kojom se potvrđuje stanarsko pravo ima vrijednost tek ukoliko se u roku propisanom zakonom dostavi na upravno izvršenje, u smislu člana 5. stav (2) Zakona o izvršenju. Takvu ocjenu potvrđuje i odredba člana 5. stav (3) Zakona o prestanku primjene koja glasi: "Ako nosilac stanarskog prava u roku propisanom ovim članom ne podnese zahtjev za povrat stana nadležnom upravnom organu, nadležnom sudu ili Komisiji za imovinske zahtjeve izbjeglica i raseljenih lica (u daljnjem tekstu: Komisija), odnosno zahtjev za izvršenje odluke Komisije u roku navedenom u Zakonu o izvršenju odluka Komisije za imovinske zahtjeve izbjeglica i raseljenih lica ("Službene novine Federacije BiH", br. 43/99 i 51/00) prestaje mu stanarsko pravo."

47. U konkretnom slučaju iz raspoloživih dokumenata proizlazi da ni tužiteljica, niti njen suprug nisu postupili po odredbi člana 5. stav (2) Zakona o izvršenju. Upravo zbog tog razloga nadležni organ uprave (koji je bio nadležan za upravno

izvršenje odluke Komisije) odbio je tužiteljčin zahtjev za povrat spornog stana u posjed i potvrđivanje stanarskog prava (vidi tačku 17. ove odluke).

48. Ustavni sud naglašava da Zakon o prestanku primjene i Zakon o izvršenju predstavljaju *lex specialis*. Prema ocjeni Ustavnog suda, radi se o jasnim zakonima, odnosno odredbama koje ne ostavljaju prostor za drugačije tumačenje.

49. U vezi s navedenim, Ustavni sud podsjeća da je Evropski sud za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) u vezi sa uvođenjem i primjenom prekluzivnih rokova u pravnom sistemu jedne države ustanovio da domaće vlasti uživaju široko polje procjene prilikom donošenja propisa i odluka u vezi sa ovim pitanjem, koje može rezultirati lišavanjem imovinskih prava pojedinaca zbog neposrednog poznavanja društva i njegovih potreba. Odluka da se oduzme imovina često uključuje razmatranje političkih, ekonomskih i socijalnih pitanja prema kojima će se mišljenja u okviru demokratskog društva bitno razlikovati. Stoga će se presuda domaćih vlasti poštivati osim ako je očigledno bez opravdanog osnova (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *James i drugi*, presuda od 21. februara 1986. godine, Serija A, broj 98, stav 46). Određivanje zakonskih rokova u okviru kojih građani mogu ostvarivati svoja prava i obaveze, u principu, jeste u javnom interesu, i to prvenstveno radi zaštite i provođenja načela vladavine prava i pravne sigurnosti. Naime, država ima interes da se pravni odnosi odvijaju u određenim rokovima, ili da se zadržavaju ukoliko određeno vrijeme nema pravnih ili faktičkih promjena. Osim toga, s obzirom na to da se radi o odlukama u vezi sa povratom imovine, država ima interes da se te odluke izvršavaju što prije, kako bi se ispunili ciljevi iz Aneksa VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, te uspostavilo stanje onakvo kakvo je bilo prije ratnih sukoba u Bosni i Hercegovini (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 1524/06* od 8. novembra 2007. godine, st. 30-31, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 49/08, i Odluka broj *AP 3850/08* od 12. oktobra 2011. godine, dostupne na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

50. Shodno navedenom, Ustavni sud podsjeća da je u svojoj dosadašnjoj praksi usvojio stav da su rokovi iz člana 5. stav (2) Zakona o izvršenju prekluzivni i da propuštanje tih rokova dovodi do odbacivanja zahtjeva za povrat stana u posjed od nadležnih organa i gubitka stanarskog prava i pored postojanja odluke Komisije kojom je potvrđeno stanarsko pravo na dan 1. april 1992. godine. Apelacije koje su podnesene Ustavnom sudu iz tog osnova, uglavnom, odbacivane su zbog neiscrpljivanja pravnih lijekova (vidi, između ostalih, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti broj *AP 1358/05* od 9. februara 2006. godine, tač. 3. i 9, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

51. Ustavni sud, također, podsjeća da je u predmetu broj *AP 1524/06* (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 1524/06* od 8. novembra 2007. godine, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba), ispitujući navode o kršenju prava na imovinu u kontekstu činjenice da je apelantu odluka CRPC-a dostavljena izvan roka od 18 mjeseci, što ga je spriječilo da u roku propisanom zakonom podnese prijedlog za izvršenje odluke, između ostalog, naglasio "da zakonske odredbe koje reguliraju pitanje rokova moraju i stvarno dati mogućnost građaninu da ostvari svoje određeno pravo, čijim istekom gubi mogućnost ostvarivanja tog prava. Taj rok mora biti realan. Ovaj uvjet je ispunjen u svakom slučaju kada je od dana donošenja odluke CRPC-a do dana dostavljanja ove odluke ostalo toliko vremena da podnosilac prijave može pokrenuti postupak izvršenja. Međutim, u slučaju iz Odluke broj *AP 1524/06*, odluka CRPC-a je donesena 9. septembra 1999. godine, a CRPC ju je apelantu uputio 13. oktobra 2000. godine, dakle, po isteku roka od 13 mjeseci od dana donošenja, da bi je apelant zaprimio, dakle,

saznao uopće za njeno donošenje, 17. jula 2001. godine, dakle, po isteku roka od 18 mjeseci od dana donošenja". U okolnostima tog slučaja Ustavni sud je zaključio da je došlo do kršenja prava na apelantovu imovinu, jer je u specifičnim okolnostima tog slučaja utvrdio "da se radi o zakonskoj odredbi koja ne ispunjava uvjet proporcionalnosti javnog interesa i interesa lica koja se nalaze u situaciji kao što je apelantova".

52. Ustavni sud zapaža da navedeni primjeri iz prakse nisu doveli u pitanje stav da je rok koji propisuje član 5. stav (2) Zakona o izvršenju prekluzivan i da se mora poštovati ukoliko je odluka Komisije (CRPC-a) o potvrđivanju stanarskog prava dostavljena blagovremeno, unutar roka od 18 mjeseci, kako bi se ispoštovao zakonski rok za njeno upravno izvršenje. Stoga, Ustavni sud ne može prihvatiti obrazloženje redovnih sudova da tužiteljcin suprug i tužiteljica uopće nisu trebali podnositi odluku Komisije na izvršenje, koju su, prema njihovim tvrdnjama, primili 2003. godine, zbog činjenice da je zgrada u kojoj se nalazio sporni stan rekonstruirana, a do tog saznanja su došli tek 2008. godine. Ustavni sud naglašava da su zakonski propisi jasni i obavezujući za sve koji su bili u istoj ili sličnoj situaciji kao tužiteljica i njen suprug, a nepoštivanje člana 5. stav (2) Zakona o izvršenju za sobom povlači gubitak stanarskog prava, kako to jasno propisuje član 5. stav (3) Zakona o prestanku primjene. Prema ocjeni Ustavnog suda, podnošenjem zahtjeva za izvršenje odluke Komisije tužiteljica i njen suprug bi u okolnostima konkretnog slučaja iskazali namjeru da žele da vrate u posjed sporni stan (bez obzira na činjenicu da je sporni stan u ratu uništen jer ni Zakon o prestanku primjene, niti Zakon o izvršenju odluka Komisije ne prave razliku između stanova), čime bi zadržali sva prava na spornom stanu, odnosno stanarsko pravo i sve benefite koje to pravo za sobom povlači. Ustavni sud smatra da obrazloženje redovnih sudova da tužiteljica i njen suprug nisu ni morali podnijeti zahtjev za izvršenje odluke Komisije pokreće pitanje i pravne sigurnosti, jer se takvo obrazloženje kosi ne samo sa članom 5. stav (2) Zakona o izvršenju već i sa praksom Ustavnog suda i činjenicom da su mnogi nosioci stanarskog prava u Bosni i Hercegovini izgubili to pravo upravo zbog nepoštivanja zakonskog okvira kojim je regulirano pitanje povrata stanarskog prava, koji se morao poštovati, bez izuzetaka.

53. Štaviše, Ustavni sud zapaža da su redovni sudovi utvrdili da je u slučaju tužiteljice i njenog supruga odluka Komisije donesena 3. septembra 2002. godine pod brojem 511-2358-1/1, te da ju je suprug tužiteljice primio u septembru 2003. godine. Dakle, odluka Komisije je dostavljena tuželjici i njenom suprugu 12 mjeseci nakon njenog donošenja, ali još uvijek u okviru zakonskog roka od 18 mjeseci, pa Ustavni sud zapaža da su tužiteljica i njen suprug imali još šest mjeseci u okviru roka iz člana 5. stav (2) Zakona o izvršenju za podnošenje odluke Komisije na izvršenje, a oni to nisu učinili. Navedeno posebno u okolnostima da u tom trenutku (septembar 2003. godine, kada su tužiteljica i njen suprug primili odluku Komisije), prema tvrdnjama same tužiteljice, nisu ni znali da je "zgrada rekonstruirana". U takvim okolnostima je, prema mišljenju Ustavnog suda, nelogično obrazloženje redovnih sudova da tužiteljica i njen suprug nisu ni morali podnijeti odluku Komisije na upravno izvršenje zbog toga što je "zgrada rekonstruirana" zbog čega povrat spornog stana više nije moguć i da bi to bio preveliki teret za njih, u svjetlu činjenice da su do tog saznanja, prema tvrdnjama same tužiteljice, tužiteljica i njen suprug došli tek 2008. godine. Princip pravne sigurnosti ne dopušta takvo ponašanje u odnosu na prava čija se zaštita traži, već insistira na poštivanju zakonskih rokova i obavezi preduzimanja radnji propisanih zakonom kao što je podnošenje odluke Komisije na izvršenje. I to je praksa Ustavnog suda koju Ustavni sud kontinuirano provodi i slijedi, zbog čega nema razloga da Ustavni sud odstupi od svoje prakse.

54. Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju pitanje osnova za naknadu bilo pitanje od ključnog značaja u ovom predmetu koje su redovni sudovi propustili da ispituju poštujući odredbe imperativnog karaktera, i to člana 5. stav (2) Zakona o izvršenju i člana 5. stav (3) Zakona o prestanku primjene, i činjenicu da je nadležni organ uprave pravosnažno odbio zahtjev za povrat spornog stana u posjed i potvrđivanje stanarskog prava na spornom stanu upravo zbog nepoštivanja člana 5. stav (2) Zakona o izvršenju. Prema ocjeni Ustavnog suda, ukazani propust redovnih sudova je sasvim dovoljan da se zaključi da je u konkretnom slučaju nedostatak obrazloženja redovnog suda o ključnom pitanju koje se tiče osnova za potraživanu naknadu doveo do kršenja apelanticeg prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine.

55. Međutim, i pored činjenice da su redovni sudovi obavezali apelanticu na naknadu a da prethodno nisu ispitali postojanje osnova za naknadu (postojanje stanarskog prava) u svjetlu jasnog zakonskog okvira i odluke nadležnog organa uprave, Ustavni sud u okolnostima konkretnog slučaja uočava i proizvoljnost redovnih sudova u dijelu obrazloženja da je apelantica kao javna vlast odgovorna za štetu zato što zgrada u kojoj se nalazio sporni stan više ne postoji, odnosno da predaja spornog stana u posjed više nije moguća apelanticinom "krivicom", iako pri tome iz osporenih presuda proizlazi: "Uvidom u provedene dokaze Općinski sud je utvrdio da je zgrada u kojoj se nalazio sporni stan potpuno uništena tokom ratnih dešavanja, jer se nalazila na liniji borbenih dejstava..." Zapravo, Ustavni sud zapaža da redovni sudovi apelanticinu odgovornost temelje na činjenici što je apelantica uništena i srušenu zgradu tokom rata rekonstruirala/izgradila novu i što sporni stan zbog tog razloga fizički više ne postoji.

56. U tom kontekstu Ustavni sud iz raspoloživih dokumenata zapaža da je tokom postupka utvrđeno da je zgrada u kojoj se nalazio sporni stan potpuno uništena tokom ratnih dešavanja, jer se nalazila na liniji borbenih dejstava, iz čega se nameće zaključak da su zgrada i sporni stan uništeni u ratu. U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća na stav izražen u Odluci broj AP 2466/16 (vidi, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, odluka od 5. jula 2018. godine, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba) da "nema kršenja prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada nema ništa što bi ukazivalo da su redovni sudovi proizvoljno primijenili materijalno pravo odbivši zahtjeve apelanata za naknadu materijalne štete na njihovim nekretninama, jer je utvrđeno da su objekti oštećeni u toku ratnih dejstava na liniji borbenih dejstava, tj. uslijed više sile koja nije propisana kao osnov odgovornosti za štetu, odnosno kad nije dokazano da su nekretnine koje se nisu nalazile na liniji borbenih dejstava stavljene pod upravu tužene općine, niti da je ona njima raspolagala". Ustavni sud podsjeća da su u citiranom predmetu apelanti u sudskom postupku od općine tražili isplatu naknade materijalne štete zbog uništenja nekretnina u privatnom vlasništvu tokom ratnih dešavanja.

57. Ustavni sud se poziva i na Odluku broj AP 1743/17 (vidi, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka broj AP 1743/17 od 8. maja 2019. godine, tačka 35, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba) u kojoj je, također, razmatrano pitanje naknade štete za imovinu koja je uništena u ratu. U citiranom predmetu je, između ostalog, navedeno: "...uvažavajući činjenicu da je apelantu, nesporno, porušena, tj. oštećena imovina i time nastala materijalna šteta, Ustavni sud ukazuje da se, i pored toga, takvo oštećenje ne može staviti na teret tuženoj s obzirom na to da, kako je već rečeno, nije ustanovljena uzročno-posljedična veza između radnji organa tužene i nastanka navedene štete, niti je utvrđeno da su štetu počinila lica koja su organi tužene imali ili mogli imati pod

svojom kontrolom." Poredeći predmetni slučaj sa okolnostima iz citiranog predmeta, Ustavni sud zapaža da je u citiranom predmetu riječ o pravu vlasništva (privatna imovina), a da se u konkretnom slučaju radi o stanarskom pravu.

58. Dovodeći navedeno u kontekst konkretnog slučaja, Ustavni sud zapaža da su redovni sudovi obavezali apelanticu na isplatu naknade štete, a da pri tome nisu ispitali ni uzročno-posljedičnu vezu između štete i apelantičnih radnji u okolnostima utvrđenim tokom postupka, i to da su zgrada i sporni stan uništeni u ratu uslijed ratnih dešavanja, da je zgrada srušena nakon rata na osnovu odluka nadležnih organa u Mostaru, jer je predstavljala opasnost po život i zdravlje ljudi, okolnih zgrada i saobraćaja i da je apelantica nakon toga izgradila novu, odnosno rekonstruirala zgradu za svoje potrebe u okolnostima kada tužiteljica i njen suprug nisu podnijeli odluku Komisije na izvršenje, odnosno kada je zbog toga i pravosnažno odbijen zahtjev za povrat spornog stana u posjed i potvrđivanje stanarskog prava od nadležnih organa u Mostaru. U takvim okolnostima Ustavnom sudu se čini neprimjerenim pozivanje redovnih sudova na relevantne odredbe ZOSO-a kojima je propisana obaveza stambenog organa da nosiocima stanarskog prava, zbog rušenja zgrade, osigura drugi stan. U momentu izgradnje/rekonstrukcije zgrade nadležnom organu uprave za stambena pitanja nije bila dostavljena odluka Komisije na izvršenje, što je bio razlog za odbijanje zahtjeva za povrat u posjed spornog stana i priznavanje stanarskog prava tužiteljici-nom suprugu, u skladu sa važećim zakonskim propisima (o čemu se Ustavni sud detaljnije izjasnio u prethodnim tačkama ove odluke). U takvim okolnostima postavlja se pitanje kako je apelantica u kontekstu prava tužiteljice i njenog supruga i mogla postupiti u skladu sa odredbama ZOSO-a. Prema ocjeni Ustavnog suda, redovni sudovi nisu dali relevantno obrazloženje zašto na apelantici leži "krivica" za potraživanu štetu u svjetlu već ukazanih okolnosti, te ratnog stanja kao *vis maior* u koje vrijeme i od čijeg djelovanja je sporni stan uništen, pri čemu se djelovanje više sile u građanskom pravu sastoji u tome što njezino postojanje, u pravilu, isključuje odgovornost za štetu.

59. Konačno, Ustavni sud uočava proizvoljnost i u dijelu obrazloženja kojim je odbijen istaknuti prigovor zastare potraživanja od apelantice sve i kada bi postojao osnov za naknadu štete i kada bi apelantica bila odgovorna za štetu. Ustavni sud zapaža da su redovni sudovi odbili prigovor zastare potraživanja, a da suštinski prigovor nisu ispitali u svjetlu člana 376. ZOO. Ustavni sud podsjeća na to da zastarjelost predstavlja gubitak prava zahtijevati ispunjenje obaveze kada protekne vrijeme predviđeno zakonom. Odredba člana 376. ZOO propisuje rokove za zastaru potraživanja naknade štete (vidi Relevantne propise). Ustavni sud zapaža da je tužbeni zahtjev postavljen kao "naknada štete", što proizlazi iz osporenih odluka. Šteta se nadoknađuje uspostavljanjem ranijeg stanja kako je bilo prije štete i naknadom u novcu, pri čemu se naknada u novcu dosuđuje, između ostalog, ako oštećeni izričito zahtijeva dosuđenje naknade u novcu, kao u konkretnom slučaju.

60. U tom kontekstu Ustavni sud podsjeća na obrazloženje redovnih sudova koji su neosnovanost prigovora zastare potraživanja obrazložili tako što su naveli da se u konkretnom slučaju ne radi o "klasičnom zahtjevu za naknadu štete, već zahtjevu za isplatu protivvrijednosti činjenja, odnosno ekvivalentne naknade za stan, a koji predstavlja imovinu tužilaca i da ta protivvrijednost činjenja izražena kroz tržišnu vrijednost predmetnog stana predstavlja imovinsko pravo tužilaca", a pri tome su imali u vidu Odluku Ustavnog suda broj AP 100/06. Prije svega, Ustavni sud pozivanje na citiranu odluku Ustavnog suda u okolnostima konkretnog slučaja smatra neprimjerenim. Potom, u okolnostima konkretnog slučaja neprimjerenim se čine i sintagme koje koriste redovni sudovi ("protivvrijednost činjenja

kroz tržišnu vrijednost stana" ili "ekvivalentna naknada za stan") kako bi obrazložili da se ne radi o "klasičnom zahtjevu za naknadu štete", izbjegavajući na taj način da prigovor zastare potraživanja ispituju u smislu člana 376. ZOO. Prije svega, postavlja se pitanje šta znači sintagma "klasičan zahtjev za naknadu štete" koju odredbe ZOO ne poznaju. Potom, Ustavni sud podsjeća da se u konkretnom slučaju radi o zahtjevu za isplatu naknade štete (kako je to tužiteljica u tužbi i navela) iz osnova stanarskog prava, a ne o zahtjevu iz osnova privatnog vlasništva, koje ima u vidu Zakon o stvarnim pravima. Da se radi o dvije različite vrste prava, proizlazi i iz člana 5. Zakona o izvršenju koji pravi distinkciju između privatnog vlasništva i stanarskog prava u pogledu rokova za izvršenje odluka Komisije (vidi Relevantne propise i tačku 45. ove odluke). Dakle, prema ocjeni Ustavnog suda, tužbeni zahtjev je postavljen kao "naknada štete", a redovni sudovi su apelanticu obavezali na isplatu primjenom člana 185. stav (3) ZOO (naknada materijalne štete), što ih je obavezivalo da opravdanost iznesenog prigovora zastare ispituju u svjetlu člana 376. ZOO, bez obzira na to o kojoj vrsti prava iz kog se crpi osnov za naknadu radi.

61. Konačno, i kada bi se moglo prihvatiti obrazloženje redovnih sudova da se u konkretnom slučaju ne radi o "klasičnom zahtjevu za naknadu štete, već o zahtjevu za isplatu protivvrijednosti činjenja, odnosno ekvivalentnoj naknadi za stan, a koji predstavlja imovinu tužioca i da ta protivvrijednost činjenja izražena kroz tržišnu vrijednost predmetnog stana predstavlja imovinsko pravo tužioca", prema mišljenju Ustavnog suda, redovni sudovi su morali obrazložiti da li postoji zastara za takav "vid zahtjeva" i, ako postoji, kada počinje i čime je eventualno prekinuta.

62. Stoga, Ustavni sud zaključuje da je osporenim odlukom Vrhovnog suda, kao konačnom odlukom u ovom predmetu, prekršeno apelantično pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Ostali navodi

63. Ustavni sud neće posebno razmatrati navode iz apelacije o povredi prava na imovinu iz člana II/3. k) Ustava Bosne i Hercegovine, jer se oni suštinski odnose na povredu prava na pravično suđenje.

VIII. Zaključak

64. Ustavni sud zaključuje da je osporenim presudama povrijeđeno apelantično pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine kada su redovni sudovi obavezali apelanticu na naknadu štete bez relevantnog ispitivanja osnova za takvu naknadu u svjetlu zakonskog okvira koji propisuje obavezu podnošenja zahtjeva za izvršenje odluke Komisije na upravno izvršenje u prekluzivnom roku, što, u suprotnom, dovodi *ex lege* do gubitka stanarskog prava, zbog čega sama odluka Komisije o potvrđivanju stanarskog prava ima značaj tek podnošenjem zahtjeva za njeno upravno izvršenje pred nadležnim organima uprave, o čemu je Ustavni sud u svojoj praksi usvojio jasan stav. Pri tome redovni sudovi u konkretnom slučaju nisu dali ni relevantno obrazloženje o prigovoru zastare potraživanja, u smislu člana 376. ZOO, i apelantičnoj odgovornosti za potraživanu štetu u okolnostima kada je zgrada u kojoj se nalazio sporni stan devastirana uslijed više sile, odnosno ratnih dešavanja, što je bio razlog da se ta zgrada potpuno sruši nakon rata na osnovu odluka nadležnih organa u Mostaru.

65. Na osnovu člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

66. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Zlatko M. Knežević, s. r.

KAZALO

VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE

- 847 Odluka o utvrđivanju minimuma procesa rada za vrijeme trajanja štrajka u Predsjedništvu Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik)
Odluka o utvrđivanju minimuma procesa rada za vrijeme trajanja štrajka u Predsjedništvu Bosne i Hercegovine (srpski jezik)
Odluka o utvrđivanju minimuma procesa rada za vrijeme trajanja štrajka u Predsjedništvu Bosne i Hercegovine (bosanski jezik)

BOSNA I HERCEGOVINA

UPRAVA ZA NEIZRAVNO OPOREZIVANJE

- 848 Uputa o dostavljanju podataka iz knjigovodstvenih evidencija elektroničkim putem (hrvatski jezik)
Uputstvo o dostavljanju podataka iz knjigovodstvenih evidencija elektronskim putem (srpski jezik)
Uputstvo o dostavljanju podataka iz knjigovodstvenih evidencija elektronskim putem (bosanski jezik)
849 Uputa o podnošenju zahtjeva za izdavanje uvjerenja o izmirenim obavezama po osnovi neizravnih poreza, ostalih prihoda i pristojbi (hrvatski jezik)
Uputstvo o podnošenju zahtjeva za izdavanje uvjerenja o izmirenim obavezama po osnovu indirektnih poreza, ostalih prihoda i taksi (srpski jezik)
Uputstvo o podnošenju zahtjeva za izdavanje uvjerenja o izmirenim obavezama po osnovu indirektnih poreza, ostalih prihoda i taksi (bosanski jezik)

SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO

BOSNE I HERCEGOVINE

- 850 Odluka o raspisivanju i održavanju prijevremenih izbora za načelnika Općine Kupres (hrvatski jezik)
Odluka o raspisivanju i održavanju prijevremenih izbora za načelnika Općine Kupres (srpski jezik)
Odluka o raspisivanju i održavanju prijevremenih izbora za načelnika Općine Kupres (bosanski jezik)
851 Naputak o rokovima izbornih aktivnosti za održavanje prijevremenih izbora za načelnika Općine Kupres (hrvatski jezik)
Uputstvo o rokovima izbornih aktivnosti za održavanje prijevremenih izbora za načelnika Općine Kupres (srpski jezik)
Uputstvo o rokovima izbornih aktivnosti za održavanje prijevremenih izbora za načelnika Općine Kupres (bosanski jezik)

KOMISIJA ZA RAČUNOVODSTVO I REVIZIJU BOSNE I HERCEGOVINE

- 852 Odluka o uvjetima za stjecanje zvanja u računovodstvenoj profesiji u Bosni i Hercegovini (hrvatski jezik)
Odluka o uvjetima za stjecanje zvanja u računovodstvenoj profesiji u Bosni i Hercegovini (srpski jezik)
Odluka o uvjetima za stjecanje zvanja u računovodstvenoj profesiji u Bosni i Hercegovini (bosanski jezik)
853 Pravilnik o priznavanju (nostrifikaciji) profesionalnih zvanja stečenih izvan Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik)
Pravilnik o priznavanju (nostrifikaciji) profesionalnih zvanja stečenih izvan Bosne i Hercegovine (srpski jezik)
Pravilnik o priznavanju (nostrifikaciji) profesionalnih zvanja stečenih izvan Bosne i Hercegovine (bosanski jezik)

AGENCIJA ZA STATISTIKU

BOSNE I HERCEGOVINE

- 854 Priopćenje o prosječnoj mjesečnoj bruto plaći zaposlenih u Bosni i Hercegovini za listopad 2019. godine (hrvatski jezik)
Saopštenje o prosječnoj mjesečnoj bruto plaći zaposlenih u Bosni i Hercegovini za oktobar 2019. godine (srpski jezik)
Saopćenje o prosječnoj mjesečnoj bruto plaći zaposlenih u Bosni i Hercegovini za oktobar 2019. godine (bosanski jezik)
855 Priopćenje o prosječnoj isplaćenoj mjesečnoj neto plaći zaposlenih u Bosni i Hercegovini za listopad 2019. godine (hrvatski jezik)
Saopštenje o prosječnoj isplaćenoj mjesečnoj neto plaći zaposlenih u Bosni i Hercegovini za oktobar 2019. godine (srpski jezik)
Saopćenje o prosječnoj isplaćenoj mjesečnoj neto plaći zaposlenih u Bosni i Hercegovini za oktobar 2019. godine (bosanski jezik)

USTAVNI SUD

BOSNE I HERCEGOVINE

- 856 Odluka broj AP 102/18 (hrvatski jezik)
Odluka broj AP 102/18 (srpski jezik)
Odluka broj AP 102/18 (bosanski jezik)

Nakladnik: Ovlaštena služba Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Trg BiH 1, Sarajevo - Za nakladnika: tajnik Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine Gordana Živković - Priprema i distribucija: JP NIO Službeni list BiH Sarajevo, Džemala Bijedića 39/III - Ravnatelj: Dragan Prusina - Telefoni: Centrala: 722-030 - Ravnatelj: 722-061 - Pretplata: 722-054, faks: 722-071 - Oglasni odjel: 722-049, 722-050 faks: 722-074 - Služba za pravne i opće poslove: 722-051 - Računovodstvo: 722-044, 722-046 - Komercijala: 722-042 - Pretplata se utvrđuje polugodišnje, a uplata se vrši UNAPRIJED u korist računa: UNICREDIT BANK d.d. 338-320-22000052-11, VAKUFKA BANKA d.d. Sarajevo 160-200-00005746-51, HYPO-ALPE-ADRIA-BANK A.D. Banja Luka, filijala Brčko 552-000-00000017-12, RAIFFEISEN BANK d.d. BiH Sarajevo 161-000-00071700-57 - Tisak: "Unioninvestplastika" d.d. Sarajevo - Za tiskaru: Jasmin Muminović - Reklamacije za neprimljene brojeve primaju se 20 dana od izlaska glasila.

"Službeni glasnik BiH" je upisan u evidenciju javnih glasila pod rednim brojem 731.

Upis u sudski registar kod Kantonalnog suda u Sarajevu, broj UF/1 - 2168/97 od 10.07.1997. godine. - Identifikacijski broj 4200226120002. - Porezni broj 01071019. - PDV broj 200226120002. Molimo pretplatnike da obvezno dostave svoj PDV broj radi izdavanja poreske fakture.

Pretplata za II polugodište 2019. za "Službeni glasnik BiH" i "Međunarodne ugovore" 120,00 KM, "Službene novine Federacije BiH" 110,00 KM.

Web izdanje: <http://www.sluzbenilist.ba> - godišnja pretplata 240,00 KM